

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

63.

Mathilda Lönnberg

Förf. till "Fru Holmfrid", "Onkel Casimirs hem" m. fl.

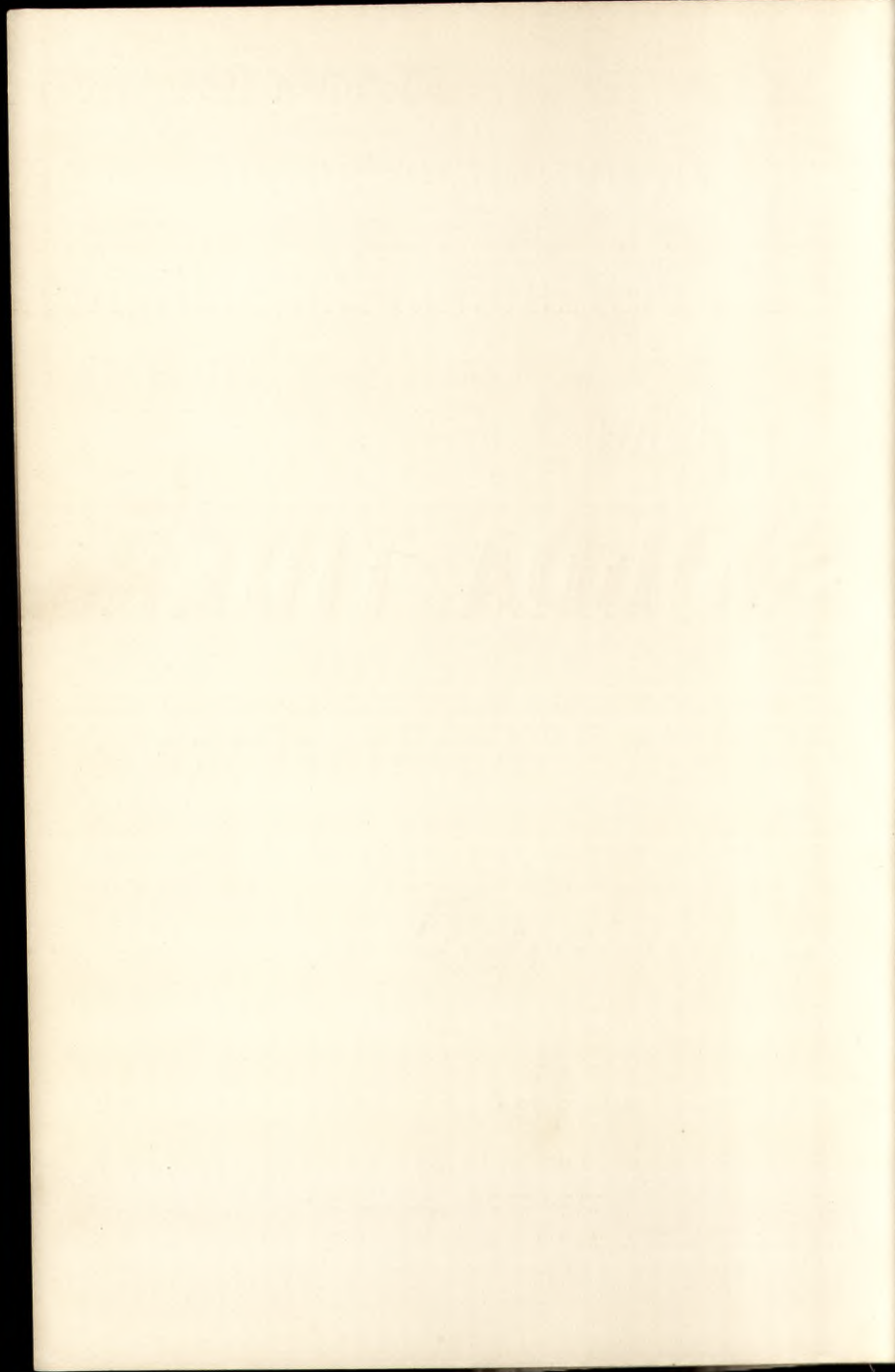
FRÅN
SKILDA TIDER

BERÄTTELSE

Stockholm, Hugo Gebers förlag.

Pris 2: 50.

FRÅN SKILDA TIDER

BERÄTTELSER

AF

MATHILDA LÖNNBERG

FÖRF. TILL FRU HOLMFRID, ONKEL CASIMIRS HEM m. fl.

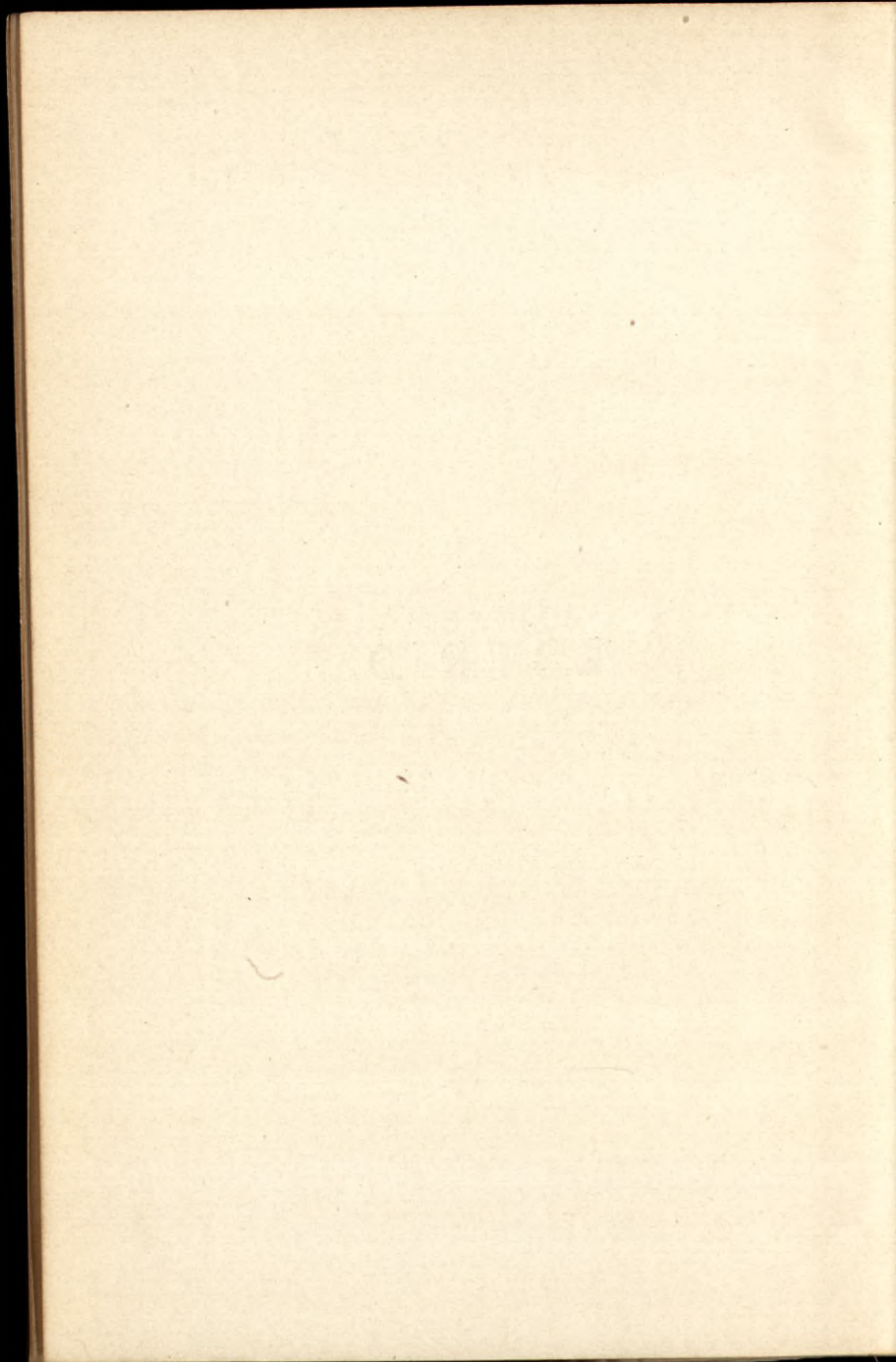

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-ARTIEBOLAG
1895.

INNEHÅLL.

ESTRID	I
ETT OMVÄNDT BLAD	67
SKOGSBO OCH SLÄTTBO. Folklifsbild från 1840-talet	89
KUNG RING	141
GLÖMD	155
SEPTEMBERROSOR	171

orra sidan af inloppet till Bråviken krönes af höga berg, täckta med barrskog. Nejden är storslagen och vild. Kvarseboklint reser sig tvärbrant och mörk ända ned vid stranden, och bakom och på sidorna om denne jätte höja sig Kolmårdens skogklädda sträckningar, utan att dock nå så högt som klinten, men dock tillräckligt höga för att hindra hvarje vidsträcktare utsikt inåt landet. Helt oväntad kommer en liten å rusande ned mellan bergen. Den forsar och skummar, den brusar och sorlar ljudligen om denna sin bragd att bryta sig väg genom de branta klipporna och bana sig fram till hafvet. Vid dess stränder växa al och björk, som bilda en ljuspunkt i barrskogens midt.

Här ligga nu Kvarsebo kyrka och by. I fordom-tima såg man blott ett par enstaka gårdar, en på hvardera sidan om ån, och ett litet nyligen åt S:t Jakob invigdt kapell, hvilket i ännu äldre tider varit ett hedniskt gudahof. Här plägade sjöfarande lägga till, innan de styrde ut till hafs, och göra sina löften till helgonet samt offra ett vaxljus för en lycklig utfärd eller vid återkomsten skänka helgonet en liten del af sitt byte eller sin handelsvinst. Mer än en af de sjöfarande styrde likväl förbi utan att ens egna den lilla helgedomen en blick, måhända med en suck till de gamle åsagudarne, måhända också utan för-

tröstan på något annat än medvetandet om egen kraft, som man skattade högre än både gamla gudar och nya helgon.

Landet hade antagit kristen tro, men hvem kan undra, om den tidens folk ännu kände någon vördnad för de väsen, som de en gång tillbedit, eller litade på sin egen lycka, som de mer än en gång pröfvat, framför dessa nya helgon och denne nye gud, om hvars under man väl talade mycket, men som ändå föreföll dem främmande. Man kunde icke ikläda sig en ny tro lika fort som de hvita dopkläderna, och gamla seder och gamla föreställningar lefde i den nyligen kristnades hug, liksom mörkret icke genast skingras, då dagen börjar gry. En sådan morgonstämning låg just nu öfver dalen vid ån.

Solen har ännu icke hunnit stiga upp öfver klinten, och skuggan är kall och blåaktig, som hvilar öfver dalen. Vattnet är mörkt grönblikt i ån, men Bråvikens vågor glittra i bleka silfvergrå skiftningar mot en mörkare bottenfärg. De båda gårdarne ligga äfven i skuggan, röken stiger upp som en pelare ur rökfånget på den ena och förråder, att där inne finnas inbyggare, måhända sysselsatta vid elden med tillredandet af dagvarden. Såsom ett föreningsband emellan de båda gårdarne på ömse sidor om den lilla strida ån är tvärs öfver densamma kastad en väldig furustock till en spång.

Nu träder en kvinnlig skepnad ut ur en byggnad. Hon har sin blå kjortel högt uppfäst och bara fötter. Hennes bröst täckes af ett vackert hvitt vadmalslif, som lämnar halsen obetäckt, och ärmarna äro uppvikna, så att hennes bara armar synas till öfver armbågen. Ett helt litet kläde är viradt omkring hufvudet, mera för att fångsla det rika håret, hvars ymniga vågor det icke mäktar dölja till fullo än för att skyla själfva hufvudet. Den röda färgen på hufvudklädet bildar en skarp motsats till den öfriga dräktens ljusa färg och det nästan svarta håret, men gifver åt det

unga ansiktet ett visst retande tycké. Detta ansikte är blekt med bestämda, ehuru långt ifrån skarpa drag, en fint böjd näsa, en fast tillsluten mun, hvilken sällan ler, klara, grå, förståndiga ögon under ett par mörka ögonbryn, som begränsa en icke hög, men bred panna, och en lätt klufven haka. Sådan tedde sig den unga kvinnan, Estrid Kettildsdotter, denna morgon.

Hennes höga smärta skepnad var något böjd under tyngden af en väf, som hon bar kastad öfver ena axeln, och i handen höll hon ett klappträ med utskuret handtag. Hon gick med fasta steg ned till ån, klef utan betänkande ut i vattnet och började två sin väf. Snart ljödo de tachtsäkra slagen af klappträet mot väfven och återkastades af bergen. Det lät, som om en hel mängd klappat byk uppåt dalen.

Estrid höll upp ett ögonblick och lyssnade till genljudet. Hon lät sin blick följa åns väg ned till Bråviken, hvilken här är föga bred, men sedan vidgar sig iråt och försvinner bakom blånande stränder. En seglare styrde in ifrån hafvet. Estrid såg den icke i början, men sedan fångslade den hennes ögon. Det var ett välbyggt fartyg med färgade segel och ett vädurshufvud af förgylldt trä i framstammen. Estrid skiftade färg, en häftig rodnad drog upp på hennes kinder och försvann åter, lämnande hennes ansikte gråblekt. Hon lät klappträet overksamt hänga ned vid sidan och stirrade mot fartyget med tydlig häpnad i sina ögon, och de smala läpparne trycktes hårdt mot hvarandra. Därpå ömsade hon plats och ställde sig så, att hon vände ryggen mot sjön. Och så ljödo åter slagen af hennes klappträ kraftigt och taktfast. Hon sköljde sin väf, liksom hon icke alls vetat af skeppet med gumshufvudet i framstammen.

Efter en liten stund såg hon en flock af män gå uppåt land. Hon förstod nu, att fartyget lagt till, men hon fortfor med sitt arbete, liksom ingen-ting annat varit i hennes tankar, ehuru hennes hjärta

slog nästan hörbart. Hon bytte om plats, så att en albuske dolde henne för männen, och syntes icke vilja låta störa sig. Tiden föreföll henne lång, där hon stod. Hon såg eller hörde icke vidare någon, och hennes häftiga rörelse lade sig. Hon var åter som förr den lugna, arbetsamma unga kvinnan.

»Estrid!» ljöd det plötsligt. »Estrid! Estrid!«

Det förrädiska blodet steg i varma vågor åter till hennes kinder, men hon betvang sig och svarade med en röst, som icke alls darrade: »Här! här! Hvem söker mig?»

Hon steg upp på stranden, lät sin kjortel falla ned öfver de välformade fötterna och sköt ned sina ärmor ända till handleden.

Det prasslade starkt i albuskens grenar, och en ung man stod framför henne.

»Så äfven du har glömt mig», sade han med en ton, som ville vara skämtande, men hvaruti dock något vemod blandade sig, »du känner icke mer igen min röst.»

»Sju år äro långa», genmälte hon, »men jag har dig likväl i minnet, Torvald frände, fastän jag likväl föga väntade att se dig åter.»

»Nu är jag likväl återkommen», svarade han med ett försök att vara lustig, »och om du vill det, Estrid, så stannar jag hemma.»

»Litet lär jag kunna göra till den saken», svarade hon kallt.

»Nej, säg icke det! Min fädernegård är stor, den kräfver nödvändigt en husmoder, och jag har tänkt på dig.»

Estrid vek ett par steg längre ifrån honom och gjorde en afvärande rörelse med handen.

»Och Valgerd?» sporde hon.

»Hon är ju gift», svarade Torvald och rodnade något.

»Och du har glömt henne?»

»Hon har glömt mig.»

»Hon bidade dig i tre år, såsom aftaladt var. Ja, hon bidade dig ännu ett halfår till, men du kom icke, och sedan sade man, att du var död.»

»Och hon äktade Gudmund med gamman?»

»Måhända icke med gamman, Torvald, men deras samlif är godt.»

»Och du finner, att hon handlat rätt emot mig, Estrid?»

»Hon har icke gjort dig orätt, Torvald.»

»Skulle du handlat som hon?»

Hon teg.

Han upprepade sin fråga: »Skulle du handlat som hon?»

»Måhända, en mö råder ej för sig själf.»

»Du råder för dig själf, Estrid. Det har din fader sagt.»

Hon svarade honom icke.

»Hvar har du dvalts hela denna tid?» sporde hon efter någon tystnad.

»På handelsresor och vikingafärder», svarade han och log, »och många goda gripar medför jag, som jag hade tänkt att skänka åt min fästmö.»

»Valgerd?»

»Nej dig, om du vill taga emot dem.»

»Och om jag icke vill, Torvald?»

»Så bjuder jag dem åt någon annan rask kvinna.»

Hon suckade.

»Men du skall icke vägra min bön, Estrid, du höll mig alltid kär i barndomen. Du vill ju varda husmodern på Stensö.»

Hon teg, kämpande med sig själf.

»Har du ännu Valgerd kär?» sporde hon slutligen med skälfvande röst.

»Så dåraktig är jag icke, Estrid.»

Hon teg ännu i tankar, därpå sade hon hastigt, i det hon räckte ut sin stora, men välformade och kraftfulla hand emot honom: »Ja väl, Torvald, må vi då försöka.»

»Tack, Estrid. Jag väntade det af dig, du är ej som andra kvinnor, och jag skall hedra dig framför alla.»

Hon suckade. »Tala med min fader!» sade hon därefter.

»Han sade, att du råder själf för ditt gifte», svarade Torvald. Han höll hennes hand i sin och tryckte den, liksom skulle han hafva tryckt en mans hand, som tillsagt honom sin vänskap. Om kärlek var där aldrig fråga.

Estrid drog sin väf upp ur vattnet och bredde ut den på gräset, och sedan gingo de båda trolofvade upp till gården — han ganska nöjd med att få en duglig husmoder till att förestå den stora gårdens vidlyftiga hushållning och en pålitlig hjälpreda — hon, full af bäfvande oro och lidelsefull kärlek, men så kall och likgiltig till det yttre.

Kettil, hennes fader, tog emot dem med båda händer, och det var med verklig glädje, som han handsalade sin dotter till Torvald Sigurdsson, sin frände i fjärde led.

Sedan blef det taladt om tiden för bröllopet. Torvald önskade, att det måtte varda snart, men Estrid gjorde undflykter. Hon hade så mycket att ordna i sin faders hus, innan hon flyttade därifrån, och hennes syster Alfhild var så ung. Denna kunde icke så med ens öfvertaga allt och förestå huset. Därtill kräfdes någon tid. Men fader och syster täflade med Torvald i att nedslå alla de skäl, hon framställde, och slutligen visste hon ingenting mer att säga, och bröllopet bestämdes att äga rum vid Michaelsmässan, och det var nu endast åtta veckor dit.

När detta beslut var fattadt, skyndade Estrid ut ur stugan. Det föreföll henne vara så tryckande varmt därinne. Hon gick ned till sjöstranden och gaf sig i färd med ett nät, som hängde der nere, men egentligast önskade hon att få tänka öfver i lugn.

Så var det då skedt. Hennes ungdomsönskan

skulle gå i fullbordan — men huru? Hon skulle varda Torvald Sigurdssons vif — men på hvad sätt? Det smärtade och förödmjukade henne att tänka på, att det endast var hennes egenskap af duglig husmoder, som gjorde henne eftersträfvad af honom. Kanske borde hon vägrat? — Ja, säkerligen. Men nu var det gjordt och kunde ej ändras. Dessutom ville hon icke låta honom söka längre, hon skulle blifva för honom, hvad han önskade, hvarken mer eller mindre. Om också hjärtat blödde därvid, så var hon ju van att härska öfver sig själf. Hon visste, att det hade tarfvats förr, och skulle äfven behövas framgent; men hon hade förtroende till sin egen kraft. Torvald skulle aldrig ana, att hon älskat honom ifrån barndomen, att hon burit hans bild i sitt hjärta, då han var Valgerds trolofvade, och att hon under de långa åren, som han varit borta, bedit för honom och hans lycka, ehuru hon visste, att hans hjärta icke var fritt. — Och detta var nu uppfyllelsen af hennes önskingar. Det var på en gång för litet och för mycket. Nej, det stod icke till att hålla ut.

Hon trasslade till näten och redde åter ut dem och bar dem slutligen in i sjöboden.

Nej, det var bäst, att det stannade vid tanken — hon kunde icke bära det. Hon utbrast helt högt: »Nej! nej!»

I det hon vände sig om i sjöboden, såg hon Torvald stå i dörren.

»Hvad är det du säger nej till?» sporde han leende.

»Hvi kom du efter mig?» sporde hon allvarligt, nästan strängt.

»Din fader sände mig. Han sade, att fästfolk plägar det lika, att vara tillsammans.»

Hon log ett spotskt löje.

»Du vet, att vi icke äro som annat fästfolk», svarade hon, under det att hennes hjärta drog sig tillsammans i smärta.

»Vet jag? — Nej, jag är gärna när dig och talar helst med dig. Du är så klok och så vänfast, dig kan man lita på. — Men låt mig nu gifva dig en fästningsgåfva», — han satte ett kostbart fingerguld på hennes hand, — »och bär nu detta såsom min trolofvade.»

»Det passar mig icke», svarade hon, »mina händer äro vanda vid arbete, och då skulle guldets skadas, jag vill gömma det i mitt skrin. Men haf annars tack för gåfvan, Torvald!»

Den unge mannen svarade ingenting på hennes ord. De behagade honom icke riktigt, ehuru han icke visste hvarför.

Hon gick upp emot huset, och han följde henne i en viss orolig sinnesstämning, som han ej rätt kunde förklara.

Bröllopet var inne, fränder och vänner strömmade i skaror till Kettils hus. Den unga brudens vänner fäste det hvita brudlinet högt öfver hennes hjässa och drogo det sedan omkring henne, så att det dolde hennes anlete och föll som en kappa i sida veck omkring hennes högväxta skepnad. Det svartbruna håret hängde ned öfver hennes blå lifkjortel i ett rikt svall, men det doldes af brudlinet. Estrid såg blek och trött ut, och hon kände sig äfven så, fast hon sökte visa sig glad och vid godt mod. Hon bar dyrbara smycken, som Torvald förärat henne — bälte och armring, spännen och halsband.

Brudgummen var glad och skämtade högljudt med svennerna. Han gaf sig icke mycket i samtal med den bleka bruden, men han såg ståtlig ut med sitt ljusa hår, som föll nedåt axlarna och sammanhölls af en hufvudring. Han bar en mörkgrön klädnad med lad*) af gyllne sirater, i bältet hang ett

*) Bård.

dyrbart svärd och om halsen hade han en guldring, som framtill vidgade sig och räckte ned på halfva bröstet. Det var det yppersta smycke, rikt besatt med stenar, och skattades som den yppersta af gripar.

Gästabudet hade redan varat i några dagar och det pågick ännu under riklig välfägnad och mycken gamman. Kvinnorna hade samlat sig kring bruden, som stod vid tvärbänken, männen voro till större delen utgångna. Dörren stod öppen, men stugan föreföll ändock skum i den bleka höstdagern. Kvinnorna talade med hvarandra under mycken munterhet, i det att de skådade brudens smycken och andra kostbarheter, som lågo i en kista. Blott Estrid själf höll sig tyst, men hennes unga syster Alfhild tog fram griparne under stor ifver, på samma gång hon höll uppsikt öfver, att de åter nedlades med omsorg.

Estrid gick ett par steg tillbaka och såg på den brokiga taflan framför sig. Där voro nu samlade alla hennes yngre barndomsvänner, och midt ibland dem stod Valgerd i hela sin strålande fägring. Hon var så färgrik i sin röda skarlakansdräkt, som satt tätt åt och visade den yppiga växtens behag. Hennes gulfärgade hår, klara blå ögon, röda kinder och leende läppar bildade ett så bländande helt, att något hvar dårades af hennes skönhet. Hon stod där så glad, och skämtet porlade fram ur den fagra munnen så lätt och obesväradt. Hon var medelpunkten i gruppen omkring kistan. Estrid kände med en viss bitterhet, att det var hon, som borde varit det i stället.

Utanför ljödo nu raska manliga steg. Estrid kände dem väl, och hennes kinder färgades af en blek rodnad, då hon lyssnade till dem.

Men äfven Valgerd kände dem. Hennes kinders purpur blef ännu djupare, och hennes ögon blixtrade. Torvald kom in i stugan och stannade vid dörren. Estrid vände sig om emot honom, men han märkte henne icke. Hans ögon fängslades af Valgerd. De utbytte en blick och ett leende, som kom Estrid

att draga sig undan ännu mer och hennes kinder och läppar blefvo blåbleka.

»Du har icke hälsat mig, frände», sade Valgerd och räckte ut handen åt Torvald. Estrid såg, huru liten och fin denna hand var, och hon jämförde den med sin egen arbetsvanda under en suck.

Torvald tog den lilla handen i sin och Valgerd fortfor: »Och likväl, frände — jag må ju kalla dig så, då du är Estrids, mitt syskonbarns man — voro vi vänner fordom.»

»Det voro vi», sade Torvald, halft tjusad, halft med ovilja.

»Nå väl, låtom oss då taga upp frändsämjan», återtog hon med en nick. Det blixtrade i de fagra ögonen och de röda läpparne logo.

»Så du vill det, du», svarade Torvald icke utan skärpa, — »du vill taga upp frändsämjan.»

»Det vill jag, frände. Hvarför skulle jag icke vilja det?»

Han vardt henne svaret skyldig. Hon talade så obesväradt, liksom hon hade glömt, hvilket band en gång förenat dem och som hon brutit. Kunde hon glömmas? Torvald såg forskande på henne, men han förstod ingenting. Han såg blott en kvinna framför sig, den fagraste som han ännu trodde sig hafva skådat, och därtill den, som en gång varit hans fästekvinna. Hans hjärta blef varmt vid denna tanke, men han teg.

Valgerd gick tätt intill honom och tilltalade honom med låg röst. Hennes andedräkt fläktade på hans kind.

»Torvald», sade hon, »låt det förflutna vara glömdt! Dig skedde icke orätt, och i alla fall torde du böra glädjas åt bytet. Estrid är det bästa gifte, du kunde få. Var nöjd!»

»Jag är nöjd», sade han med bitter stolthet »Hvi skulle jag icke vara nöjd?»

Hon log. »Nå väl, räck mig då handen till vänskap! Jag plägar icke bjuda den tvenne gånger.»

Deras händer vidrörde hvarandra ånyo. Torvald kunde icke värja sig för en känsla af glädje, då han åter höll den lilla fagra handen i sin och såg på den strålande, väna kvinnan, som sålunda tillsade honom sin vänskap. Han gjorde sig ingen fråga, huru varaktig den vänskapen skulle blifva.

»Vi bo så nära hvarandra», fortsatte Valgerd, »vi skola gästa hvarandra. Icke sant, Torvald? Icke sant, Estrid?» tillade hon, vändande sig mot denna.

»Du vet, Valgerd, att man icke gärna nekar dig någon bön», svarade Estrid, »om man än tror sig veta bättre.»

Valgerd log och kastade hufvudet tillbaka på detta halft trotsiga, halft lekande sätt, som var henne egendomligt. Torvalds blick hvilade på henne med förtjusning. Estrid vände sig bort och lade sig på knä invid kistan. Det kom en feberaktig glädtighet öfver henne. Hon började själf att gräfva i kistan med händerna, och hon talade till kvinnorna om sina gripar och sin bonad, och log mycket.

Då hon ingenting mer hade att visa och förtälja, utan reste sig upp, stod Valgerd alldeles tätt intill Torvald, ännu samtalande med honom. Estrid uppfångade ett par ord, i det hon långsamt och utan att märkas af dem gick förbi. De talade om barndomen, då Torvald växte upp hos sin fosterfader, Ivar Härjulfsson, broder till Valgerds fader, Esbjörn Härjulfsson. Valgerd påminde Torvald, huru de alltid hållit samman i leken mot hennes broder Ulf och hennes fränka Estrid. »Vi voro tvenne par då» hon suckade »men nu äro vi skilda åt.»

Torvalds blickar sökte Estrids, liksom ville han utforska, om hennes tankar ännu dvaldes hos Ulf, hvilken hon denna tid visat ett afgjordt företräde. Han anade icke, att Estrid handlat så för att dölja sitt hjärtas gryende böjelse för Torvald. Estrid visste det så mycket bättre, och den tanken jagade blodet till hennes kinder.

»Ulf är nu gift», fortfor Valgerd, »och han har nu skiftat bo och bosatt sig icke långt från Liongköpung. Han är en rask smed, och mer än en grip har han gjort, som söker sin like. Min bonde Gudmund har ett svärd, det är så böjligt och så skarpt som ett dvärgasmide. Och Estrid har ett bröstsmyce, det är så fagert prydt med fina sirater i guld och silfvertråd.»

»Så, Estrid har ett bröstsmyce», sade Torvald, »det har hon icke visat mig.»

»Tror du då, att allting visas?» sporde Valgerd leende. »Men Estrid bär det ofta i sin kappa.»

Torvald log blott, han tänkte på fingerguldet, som Estrid afslagit att bära. Han kände en viss förunderlig harm i sitt sinne mot Estrid, det förekom honom, som vore han bedragen. Han hade äktat Estrid med hjärtat fullt af en annan kvinna, och han var medveten därom, men hon — Torvald ansåg Estrid vara alldeles fri.

En stund efteråt såg han sin unga hustru stå uppe på svalen. Han gick dit.

»Vill du visa mig Ulfs, din frändes, smyce?» sade han hastigt.

»Säg till Alfhild hon bär det i dag», svarade Estrid.

»Alfhild bär alltså din frändes gåfva?» sporde Torvald.

»Ja, hon har fått den. Ulf är ju äfven hennes frände, och du har gifvit mig många gripar. Alfhild hade mera bruk därför än jag.»

»Så, du ville icke behålla smidet?» sporde han med en viss bitterhet i rösten.

Hon kände harmen, men förstod icke dess orsak.

»Det var mitt eget smyce», sade hon med fasthet. »Jag hade rätt att gifva det åt hvem jag ville.»

»Ja visst», svarade han och log.

Hon såg förundrad på honom. Han kände sig besvärad af blicken.

»Hvilka förunderliga ögon du har, Estrid! De tränga in som tre tum kallt järn i kroppen», sade han.

Hon sänkte blicken och vände sig bort. — »Hvi skulle jag icke gifva bort smycket?» sporde hon.

»Därför att det var dig en täckelig prydnad», svarade han, »ett fagert arbete af en — barndomsvän — ett smycke, som icke lades i skrin, utan plägade bäras.»

Han gick.

Estrid stod förundrad kvar. — Hvad menade han? Han var vred. Kunde han vara girig? — Å nej, hon förstod honom blott icke — men hon kunde ej låta bli att tänka därpå. Torvald var sig så olik mot förr — hvad hade väl gjort honom sådan? Var det de långa sjöfärderna eller åren eller — hennes hjärta krympte vid den tanken — var det hans svikna kärlek?

»Fröja!» mumlade Estrid »hvi tänder du kärlekens eld?» Hon tystnade förskräckt och gjorde korstecknet — hon, en kristen kvinna, nämnde ett af de onda väsen, som forntiden dyrkade som gudinnor. — »Heliga Jungfru! Hvite Krists moder, bed för oss!»

Estrid bodde med sin man på Stensö. Det var en ansenlig gård, och lefnadssättet där tedde sig stormanligt på många vis. Estrid hade fullt upp med arbete, och hon var den raskaste, driftigaste husmoder, som man kunde vilja se. Sländor och väfstolar voro i oafbruten verksamhet, och öfverallt härskade den strängaste ordning. SjälF syntes Estrid alltid främst i arbetet, och det tycktes som vore hennes rastlösa flit hennes högsta fröjd. Hon for sällan bort, och mången gång, då hon vardt bjuden på gästabud, undskyllde hon sig och stannade hemma,

under det att hennes man med synbar förnöjelse drog bort till gillen hos grannarne. Ganska ofta voro äfven dessa inbjudna till Stensö, och då tröt aldrig någon välfägnad. Estrids öl och kostliga mjöd prisades af alla män, hennes honungskakor och andra bakverk beundrades af alla kvinnor.

SjälF var Estrid sig alltid lik, stilla och allvarlig. Hon log sällan, men tycktes väl tillfreds och nöjd med sin lott. Och hennes man hedrade henne framför andra kvinnor. Hon var ju så flink i hushållet, så arbetsam, så klok och omtänksam. Hon var ära värd, och han erkände det. Hon var icke den kvinna, han älskade, men hon var en hjälp, ett stöd, en vän. Han var nöjd, efter som det icke kunde vara på annat sätt.

»Estrid», sade Torvald en dag, sedan måltiden var slutad, »det har kommit inbjudning från Gudmund Ormsson på Skedenäs, och jag önskade mycket, att du följde med dit.»

»Hvarför just dit?» tänkte Estrid. »Hvarföre till Valgerd?» — Hon mumlade något om en väf, som skulle sättas upp, och en kappa, som borde hafva varit färdig för längesedan.

Torvald vredgades. »Är det meningen, att du säger nej?» sporde han.

Estrid önskade i sitt hjärta, att hon samtyckt utan vidare invändning, men som det nu var, ansåg hon sig böra stå fast och svarade därför.

»Ja, så är det.»

Han sade ingenting, utan gick ut.

Man talade icke vidare om gillet, och Torvald for ensam.

Gästbudet varade i flera dagar. Estrid räknade dem med stigande oro. Hennes tankar voro där hvarje timme, hvarje ögonblick. — Hvad gjorde väl nu Torvald? Glammade han med Valgerd? Och hur såg denna ut? Var hon alltid lika strålande fager? Talade hennes ögon ännu så tydligt om kärlek, då

de vändes mot Torvald, och var hennes man fortfarande blind därför?

En dof känsla af ångest intog Estrid. O, att hon följt med! — Nej, väl henne, som var hemma och icke behöfde se det, som hon godt kunde föreställa sig. — Men hvartill månede detta leda? — Hvartill? — Tarfvade hon spörja? Det var tydligt nog. Hvar till leder det, då en båt kämpar med stormande vågor utan styre och åror? — Hvartill? Det var olidligt, hon kunde icke hålla ut på detta sätt — hon kunde icke tvinga och kufva den ömhet, som brann inom henne, den skulle bryta fram och förråda henne — förråda, att hon älskade den man, för hvilken hon endast var husmodern på hans stora gård, icke hans hustru, och som aldrig tänkt på henne med mera ömhet, än han egnade en arbetsam och trogen träl. Och han skulle nu se, huru kär hon hade honom och le däråt med Valgerd. — Nej, hellre då vända åter till sin faders gård — Estrid var intet barn, hon var två år äldre än Valgerd, och hon visste alltför väl, huru man går till väga, när man skall skilja sig vid sin man. Den gamla hednalagen tillät en kvinna att gå till karldörren *) och nämna sig vittnen på, att hon skilde sig från sin man, och droge hem till sin fader. Men Estrid var kristen, en dunkel föreställning om att det vore orätt, långt mera orätt än att bryta hvarje annat löfte, föresväfvade henne. Och sedan, hvad skulle hennes fader säga? — Och Alfhild, hennes unga syster? — »Heliga Maria, bed för mig!» ropade Estrid helt högt.

Estrid hade ju i själfva verket ingenting att beklaga sig öfver. Torvald var alltid tillfreds med hvad hon gjorde och hedrade henne framför andra kvinnor, det hade han lofvat, och det höll han troget. Hvad kunde han hjälpa, att hennes dåraktiga hjärta icke nöjde sig därmed, att det åtrådde något,

*) Hufvudingången till stugan.

som han ej kunde gifva och aldrig hade lofvat? Tvefaldt dåraktig som hon var! Hvi kunde hon ej vara nöjd åt det goda, hon egde? Det var hennes fel alltsammans.

Lugnad af denna tanke grep sig Estrid an med sin väf. Det var endast ett helt vanligt grått vadmal, ämnadt till hvardagsbruk. Estrid var icke en af dessa tåluga arbeterskor, som kunde stå vid en konstnärlig väf i månader för att erhålla en bit väggbonad eller en förlåt för en lokhvila *). Hon halft föraktade dessa tidsödande arbeten, hvilka voro mera beräknade för prydnad än nytta. Hennes väfvar voro alltid starka, väl sammanslagna och omsorgsfullt utförda, men hon tog intet hänsyn till det, som endast var pyrdligt. Det gråa vadmal, som hon väfde, ägde alla dessa egenskaper, men det saknade färg och pyrdlighet.

Hon var själf också helt enkelt klädd i ofärgade kläder, och endast bälte och nycklar skilde henne från en vanlig tjänstkvinnna. Detta oakadt var det en tafla värd att se, där hon stod i stugan med det mörka håret löst fallande ned öfver hennes höga smärta skepnad och blott fängsladt öfver pannan med ett högrödt band. Solen föll in genom rökfånget och kastade liksom guldstrimmor öfver detta rika hårsvall. Strålarne bröto sig i de blanka siraterna i silfverbältet och glänste mot nycklarne. Det röda bandet tog sig väl ut mot det bleka ansiktet, det mörka håret och den ofärgade dräkten. Det fina regelbundna ansiktet var lugnt som på en bild, blott ögonens kloka gråaktiga ljus, hvilket hade samma glans som järnet i nycklarna, syntes lifva det.

Estrid var ensam i stugan. Hennes kropp böjde sig fram och åter, medan hon väfde, liksom en ung fura, vaggad af en frisk vind.

I detta ögonblick öppnade någon sakta dörren och tillslöt den åter. Det var Torvald. Han stod

*) Särskildt aflankadt sofrum i stugan.

ett ögonblick stilla, utan att gå framåt eller tala. Det låg något tvunget, nästan förläget uti hans sätt och åtbörder.

»Är du alldeles ensam?» sporde han därefter nära nog med häftighet.

Estrid vände sig om. En svag rodnad steg upp på hennes kinder.

»Tärnorna äro hvar och en vid sina sysslor», svarade hon, under det att hon lämnade väfven och med utsträckt hand kom för att hälsa honom välkommen åter hem. Hennes hjärta slog mer och mer häftigt. Gästabudet var ännu icke slut, och dock var han redan hemma. Kunde det vara för hennes skull? Å nej, dåraktiga hjärta, slå icke så! Säkert har det en annan orsak.

Torvald mötte henne med en förundrad blick. Det var liksom såge han henne i dag första gången. Det var sant hvad man sade på gillet. Estrid var i själfva verket en fager kvinna.

Den unga hustrun kände sig orolig vid denna blick och återvände till sitt arbete.

Torvald gick för att sätta sig på en bänk, men hans ögon lämnade icke Estrid.

Denna låtsade icke märka det, utan började åter att väfva. Endast träsvärdets fasta slag mot inslags-tråden afbröto tystnaden i rummet. Den unga kvinnan kände likväl mannens magnetiska blick, fastän hon icke såg den. Efter en stund vände hon sig om och sporde, om gillet varit fullgodt och välfägnaden riklig.

»Ja visst», blef svaret, och därpå gick samtalet åter sönder. Estrid väfde; Torvald lekte med sitt svärdfäste, utan att likväl taga blicken ifrån henne.

Slutligen sade hon, men tog denna gång icke ögonen från väfven och icke heller vände hon sig om: »Har du sport några tidender på gillet?»

»Ja väl», svarade han. »Jag hörde tidender, som voro märkliga nog. Man sade, att du hade gäster i min frånvaro.»

»Sade man det? Nej, här har ingen varit. Alla i nejden ägde väl kunskap, att du var på Skedenäs. Och min syster Alfhild kom heller icke, änskönt hon lofvat. Förtälj annars flera tidender.»

»Tidender är det ondt om», återtog han med ett löje, »men som en liten nyhet kan jag förtälja dig, hvad man sade på gillet.» — Han teg åter.

Om en stund vände hon sig emot honom med ett frågande uttryck.

Han steg upp från sin plats och kom emot henne.

»Man sade, att Torvald Sigurdsson har till äkta den fagraste kvinna i häradet — och jag ser, att de hafva rätt», tillfogade han, i det han kom henne allt närmare. »Estrid! Knappast Valgerd är fagrare än du.»

Den unga hustrun, som hört honom med rodande kinder och häftigt klappande hjärta, blef liksom till is vid detta namn. Hon rätade upp sig och vände sig åter mot väfven.

Torvald lade handen på hennes axel och ville slingra den andra armen om hennes lif, men han mötte ett så kallt frågande ögonkast, att han drog sig ett par steg tillbaka. Och så fortfor Estrid att väfva, och hennes man tog åter plats på bänken.

»Må jag spörja», sade Estrid efter en stund, »hvem det är, som jämför mig med Valgerd?»

»Åh, det var mer än en», svarade han undvikande, »om du blott vore så munter och skämtsam som hon.»

Estrid log.

»Och en sådan praktkvinna! Valgerd lägger icke sina gripar i skrin. Hon kläder sig i pell och lyser af smycken.»

Estrid tyckte sig nästan färdig att mista all sin själfbehärskning. Hon lade sakta ifrån sig träsvärdet och skottsplan och lämnade stugan.

Det var en dag mot slutet af sommaren, skörden var inbärgad, och en tid af hvila följde på det trägna arbetet. Folket samlades till gillen eller besökte sina vänner. Det var en glad tid. Luften var ljum, lätta skyar sväfvade på himlen och varma ångor stego upp ur jorden, läggande öfver landskapets teckning en flytande mjuk ton, på samma gång de gáfvo ett skenbart utseende af vidsträckthet åt fält och vatten.

Estrid stod nere vid sjöstranden alldeles sysslolös. Det var en sällsynt sak med henne. Hon såg ut öfver det lugna vattnet, som tycktes slumra vid hennes fötter. Den andra stranden syntes så långt borta, insvept som den var i ett blåaktigt töcken.

Den unga kvinnan kände sig orolig och förstörd. Hon hade ingen ro vid sin väfstol. Luften tryckte henne, det var hett och kvalmigt inne i stugan, och här ute, där hon hoppats finna svalka, kändes det nästan lika tryckande. Om hon skulle fara hem till sin fader på besök? Det var länge sedan hon var där, hon längtade efter det gamla hemmet. Det skulle blifva så lugnt för henne att tillbringa ett par dagar där uppe bland bergen, att träffa sin far och låta sina ögon hvila på Alfhilds oskuldsfulla ansikte.

Måne Torvald skulle tillåta henne att fara allena? Han var nyss återkommen från en resa. Estrid hade icke sport, hvar han varit, hon visste det mer än väl ändå, och hon märkte med oro, att hon icke var ensam om den kunskapen. Man talade om Torvalds resor och hans vänskap för Valgerd och man log, och sedan gled talet så lätt öfver på den fagra Valgerd, och man log åter. Äfven Estrid log, men med ett smärftfullt hänlöje, som förvred hennes ansikte och tryckte sin stämpel på hennes mun, också när det försvunnit från hennes läppar. Dessa voro alltid fast tillslutna som fordom, men det fanns ett drag där — ett veck, nästan omärkligt måhända — som likväl förändrade munnens form och gjorde den

hård och kantig. Det var liksom då en oskicklig penna vill förbättra en teckning.

Såg man noga på Estrids ansikte, tycktes det hafva varit utsatt för denna hårda penna. Alla linier voro skarpare och mera kantiga. Tre års äktenskap hade åldrat henne mer än under vanliga fall. Men det var liksom hon vunnit på att åldras. Hon var påfallande vän vid tjuguåtta år, långt vänare än vid aderton. Det fattades likväl denna fågring värme och lif. Hon såg så kall ut, med sitt mörka hår och sin enkla dräkt och de stora grå ögonen, hvilka hade samma färg som molnet på himlen, bakom hvilket man känner, att både regn och blixn kunna dölja sig, huru lugnt det än ser ut.

Estrid stod ännu några ögonblick kvar vid stranden, därpå gick hon åter långsamt upp mot stugan. Då hon närmade sig denna, kom hennes man ut emot henne. Hon hade icke sett honom, sedan han reste, och räckte honom nu handen med en afmätt hälsning. Han vände om, och de gingo sida vid sida framåt huset. Slutligen sade Estrid: »Skörden är slut. Den har varit rik detta år och arbetet har varit tungt.»

Han rodnade. Han hade tillbragt denna tid på Skedenäs. Han hade visserligen understundom för syns skull biträdt Gudmund, men oftast hade han stått bredvid Valgerds väf och sett henne arbeta på detta konstverk, som gick så långsamt och som fordrade så mycket skicklighet och tålmod, och han såg hennes fina fingrar syssla med väfloden och plocka bland trådarna. Hennes mjuka arm slängde skottspolen med ett sådant vårdslöst behag och hennes växt intog så behagfulla böjningar, men väfven skred blott långsamt, mycket långsamt framåt. Valgerd arbetade icke med ifver och raskhet. Hon tyckte om att vara sysselsatt, men icke att uträtta något, och hon tyckte framför allt om skämt och sång, granna kläder och att blifva beundrad.

Under denna tiden hade Estrid ensam ordnat arbetet och sörjt för skördens inbärgande. Och nu sade hon honom att arbetet varit tungt.

»Skall det vara en tillvitelse?» sporde han med harm.

»Som man tager det», svarade Estrid med sitt spotska löje. »Du kan taga det för hvad dig lyster, men annars tänkte jag, eftersom skördearbetet nu är lyktadt och här är föga att beställa, att jag kunde få draga hem till min fader på besök. Det var länge sedan vi sist råkades.»

Hon uttalade nästan vekt de sista orden. Hon kände sig nedstämd att hafva stött honom. Hvad var det också för en förbannelse öfver henne, som gjorde henne hård och honom så snart retad.

»Skulle jag väl hindra dig att draga, hvart dig lyster?» svarade han med samma harm som nyss.

»I morgon då, Torvald?»

»Ja.»

»Följer du med?» sporde hon tvekande.

»Skulle du önska det, Estrid?» frågade han tillbaka.

»Du vet, att där hemma hos min far se alla dig gärna», svarade hon.

»Men du?»

»Tarfvar du spörja slikt?» svarade hon.

»Du följer aldrig med mig.»

»Det är ju annan sak.»

»Kanske icke.»

De gingo tysta en stund, därpå sade han:

»Har du lust att draga till hösttinget i Liongaköpunger?»

Det var länge sedan Torvald bedt henne följa sig, och hon svarade honom: »Ja.»

Han syntes väl tillfreds med detta svar, ehuru han icke yttrade något vidare därom.

Då de uppnått dörren till stugan, sporde hon:

»Du följer alltså med i morgon?»

»Jag tror, att vi måste bida, tills vi återkommit från Liongaköpingen», svarade han. »Du torde dessutom tariffva att göra tillrustningar, ty om tre dagar draga vi åstad. Vi skola gästa vänner under vägen.»

Estrid ångrade nästan, att hon samtyckt.

»Hos hvem skola vi gästa?» sporde hon.

»Jag har mer än en vän på vägen», blef svaret.

»Och nu, Estrid, låt mig bedja dig om ännu en ting. Tag dina smycken med och låt Torvald Sigurdssons husfru icke vika i prydlig dräkt för någon!»

Hon log.

»Du må råda däruti», sade hon. »Men kom också ihåg, att du önskade det själf, hvad än må följa.»

Tre dagar föringo under tillredelser af hvarje-handa slag, men på den fjärde dagens morgon stodo hästarne redo, och Torvald lyfte själf sin hustru upp i sadeln. Hon var klädd i en mörkt gulbrun kappa med brokigt silkessömmadt bräm och ett fagert spänne. På hufvudet bar hon en liten hufva af gyllenduk, hals och armar pryddes af dyrbara smycken. Torvald kände sig tacksam mot Estrid, att hon gått hans önsknningar till mötes, och färden anträdades i den bästa stämning.

Då de kommo till aftagsvägen åt Skedenäs, höll sig Estrid något tillbaka och bidade, om Torvald skulle rida dit ned; men så skedde icke. Hon log då för sig själf och kände sig nöjd, ja nästan lycklig, under det att hon färdades fram genom landskapet.

Solen värmdes nästan som en sommaren, och himlen var blå, men fåglarna samlade sig i skaror för att draga söder ut. Fälten voro afbärgade, blott ronnen smyckade sig för hösten i festlig dräkt. Estrid tänkte icke därpå. Det var ett ovant nöje för henne att resa, och hon njöt däraf långt mera, än hon väntat.

Torvald red hela tiden vid hennes sida. Äfven detta kände hon som en lycka, ehuru han föga talade till henne.

Då man färdats till långt fram på dagen, stannade de i en dunge af löfträd nere vid Bråvikens strand och uppdukade där sin matsäck. Allt var för Estrid så ovanligt, så omväxlande, så rikt.

När natten kom, tog man in i ett skjul midt i en tjock skog. Estrid var mycket trött efter ridten och somnade snart in på en bädd af hö, öfver hvilken hennes man bredt en kappa. Allt detta var för henne som en fager saga.

Dagen därpå var mulen och mörk.

»Vi få skynda oss», sade Torvald, »för att om möjligt hinna till Borg, innan det bryter löst med regn och oväder. Där få vi hvila ut ett par dagar och kunna se, om någon mer förenar sig med oss för att fortsätta resan till Liongaköpungen.»

»Hvem skulle det vara?» sporde Estrid.

»Jag vet icke», svarade han. »Mer än en man drager till tinget vid denna tid.»

Hon kände sig nästan öfvertygad om, att det var Gudmund och Valgerd, med hvilka hennes man stämt möte vid Borg, och hon vardt tyst och förstämd. Hela färden hade nu för henne mist allt nöje.

»Jag tror, att du rädes för regnet», sade Torvald skämtande.

»Å ja, när stasskläderna blifva våta, är det icke mer någon heder med dem», svarade Estrid.

»Jag kan köpa dig andra, som äro lika goda som dessa», genmälte han stolt.

»Stor tack! Men jag skulle tycka mer om att bevara dem jag har.»

»Andra hustrur likar det väl att få gåfvor af sina män», sade Torvald.

Hon log blott och svarade intet.

Han fortfor: »Men du, Estrid, tycker mera om, hvad du själf förfärdigat.»

»Kan du undra, att det likar mig mycket att bära denna kappa?» svarade Estrid. »Den har min moder burit, och min systers konstförfarna händer hafva sömmat ladet*)! Den är mig kär framför andra kläder.»

»Också framför den blå med silfverladet, hvilken du bar som brud?» sporde han.

Hon teg en stund och öfvervägde, därefter sade hon lugnt:

»Ja, Torvald, äfven framför den.»

Han syntes förnärmat och teg. Under tystnad nådde de gården.

Här blefvo de väl mottagna med riklig förplägning. Men knappast hade de hunnit in, förr än ovädret brast löst. Det var ett regn, som störtade ned i strömmar, och dropparne voro så stora och tunga, att icke stormen kunde tvinga dem att sprida sig. De föllo rakt ned, smattrande och plaskande som ett vattenfall.

Man räknade släktskap i många led under dessa aflägsna tider, och värden på stället, den gamle Bertor Björnsson, sade sig vara besläktad med Torvald genom något gifte, som ett af hans syskonbarns barn ingått med Estrids syskonbarn, Ulf Esbjörnsson. Han kallade Torvald måg och Estrid fränka, och hans gamla hustru var nästan moderlig mot Estrid. Och hon fann sig så lugn och lycklig hos det gamla paret, hade blott icke den tanken, att Torvald väntade Valgerd, förföljt henne.

Valgerd syntes likväl icke till, och Estrid började känna sig viss om, att hon misstagit sig, då plötsligt en afton Gudmund red in på gården, åtföljd af sin väna husfru. Estrid bleknade vid denna syn och, medan de andra skyndade ut ur stugan för att bjuda dem välkomna, stannade hon ensam inne, kall och orörlig som en bild.

*) Brämet, bården.

»Är du ensam, Torvald?» hörde hon därute Valgerds röst. »Är icke Estrid här?»

Estrid såg, huru hon kastade sig af hästen, i det hon stödde handen mot Torvalds axel.

Denne mumlade något till svar som Estrid icke hörde. Därpå rycktes dörren upp och Valgerd skyndade med utsträckta händer emot sitt syskonbarn.

»Estrid!» ropade hon. »Huru länge sedan det var, som vi råkades! Jag har nästan glömt bort, huru du såg ut.»

»Då har jag bättre minne», svarade Estrid, »jag kommer granneligen ihåg dig.»

Hon talade lugnt, men rösten hade en hård klang, likt ljudet af en metall, då man slår på den.

»Huru vänligt af dig att säga så!» sade Valgerd och tryckte Estrids händer, hvilka nu lågo maktlösa emellan hennes små hvita fingrar. »Ja, det är ett sant ord, att gammal vänskap rostar icke, och vi voro ju som syskon, Torvald och Ulf, du och jag. Och ett sådant band kan ju aldrig slitas eller glömmas, fastän det ser ut, som om du glömt mig.»

»Få dagar förgå, utan att jag tänker på dig, Valgerd», svarade Estrid tonlöst.

»Tack! tack! Du ser, att jag glömmet, allt annat för glädjen att återse dig. Jag har ju knappast hälsat på husbondefolket på stället.»

Valgerd vände sig nu mot den gamla Hallbera, omfamnade henne och kallade henne sin kära fränka.

Estrid stod liksom döfvad, hon såg blott Valgerd. Dennas fågning uppfyllde stugan. Hennes hår flög omkring som en guldskey, och hennes dräkt hade samma färg som björkskogen om våren. Hennes ögon lyste som vårhimlen, och hennes röst var som fågelkvitter. Men likväl fanns det icke en syn i världen mera ovälkommen för Estrids ögon. Hon hade undvikit den under mer än ett år, men nu kom den inför henne som ett åskmoln, fastän det kanske var

större likhet med en af dessa bländande skyar, som simma omkring på aftonrodnadens haf.

Huru skulle hon komma undan? Hon kunde och ville icke göra resan i sällskap med Valgerd. Torvald hade icke mera ögon eller öron för någon annan än denna fagra kvinna, som varit hans ungdoms trolofvade. Och det nödgades nu Estrid åse. Ja, det skedde henne rätt. Hvi hade hon någonsin samtyckt till detta lögnfulla skenäktenskap? Ve henne! Kärleken hade bedårat henne, insöft hennes förstånd och förblindat hennes annars så klarseende ögon. Hon hade hoppats att kunna vinna Torvald, dåre som hon var. Hon insåg nu för sent, huru omöjligt detta var för henne.

»En så häftig vänskap som din och Valgerds, det får man leta både långt och länge efter», sade den gamla husmodern, i det hon gick fram till Estrid, tog hennes hand och forskande såg in i hennes ögon. »Hon far omkring som ett barn i yr glädje, och du blir så stilla och tyst, liksom ville den kväfva dig.»

»Valgerd och jag likna föga hvarandra», svarade Estrid med ett spotskt löje. »Hon har mycket framför mig och bland allt annat äfven munterheten. Få äro Valgerds likar.»

Den gamla Hallbera tryckte hennes hand. Den kloka gumman förstod henne.

»Många torde tycka så», svarade Hallbera, »fastän andra finna henne nog obesinnsam. Skulle jag säga min mening», tillade hon, »så finner jag Torvald bättre gift än Gudmund.»

Estrid kände sig tacksam för dessa vänliga ord, och som aftonmåltiden nu var redo, så följde hon den gamla till tvärbänken, där Hallbera bjöd henne sitta på sin högra sida, under det att Valgerd intog den vänstra. Gudmund och Torvald sutto vid hög-sätet på ömse sidor om Bergtor, men så att Torvald satt till vänster.

Om måltiden är icke mycket att säga. Valgerd pratade och skrattade. Estrid var tyst. Hallbera lade för båda af rätterna, men hon utvalde de bästa bitarne åt Estrid. Hennes blickar hvilade ofta och länge på den unga gästens bleka ansikte och lugna, sorgsna ögon.

Då måltiden var slut, och enhvar gick fram för att tacka husmodern, hviskade Estrid sakt till henne, att hon långt hellre önskade stanna där hos henne än draga till tinget.

Den gamla husmoderns ögon glänste till vid detta förslag, och hon slöt den unga hustrun i sin famn.

»Låtom oss höra, hvad männen säga!» svarade hon lika sakt, som Estrid talat till henne.

Man skulle nu söka hvilan, alldenstund gästerna redan tidigt ämnade begifva sig på vägen. Strax innan så skedde, sporde den gamla Hallbera Estrid, om hon på återvägen ville bida där några dagar för att biträda henne med en väf. »Jag börjar vara så gammal och tarfvar hjälp», sade hon, »och mina döttrar äro långt härifrån flyttade till andra nejder med sina män, och tjänstkvinnor äro tjänstkvinnor.

Estrid förstod henne ögonblickligen. »Jag ville gärna tjäna dig därmed, husmoder», svarade hon, »och det är både en heder och en glädje för mig, att du beder mig om detta. Dock är mitt hushåll stort, och min närvaro är nödig där, men, om du så önskar, vill jag nu stanna här, medan männen draga till tings och min bonde Torvald skall hämta mig i hemvägen.»

Torvald var föga nöjd med detta sin hustrus förslag. Han motsatte sig det med ovanlig ifver. Det var så sällan Estrid komme ut ur hemmet, och nu önskade han, att hon skulle njuta sin resa till fullo. Hemma stode hon både bittida och sent vid sin väfstol, nu skulle hon vara ledig.

»Kan du önska, att jag nekar vår goda fränka en så obetydlig sak, Torvald», sade Estrid å sin sida lika ifrig.

»Nej visst icke. Jag önskade blott, att du följde hennes förslag helt och hållet och stannade här efter tinget.»

»Men då skulle jag vara hemma, där är så mycket att taga vara på, och till min fader borde jag också fara, innan hösten kommer med sina stormar.»

Valgerd lade nu äfven sitt ord till och bad henne följa med, »det skulle blifva en så stor glädje för Ulf och hans hustru», tillfogade hon liksom dröjande.

För första gången förstod Estrid, hvaråt Valgerd syftade, och det blef henne nu med ens klart, att hon borde följa med till tinget, ehuru hon icke ville synas gifva efter för Valgerd, utan gjorde några invändningar, dem Torvald snart vederlade.

»Må det då blifva, som du vill, Torvald», sade hon med en suck, »jag skall följa med till Liongasköpungen.»

Torvald visade stor glädje öfver Estrids beslut, och då de kommit ut ur stugan för att gå till gästhuset, där de skulle sofva, sade han, i det han tog hennes hand emellan sina: »Du skall hafva tack, Estrid. Det var första gången du gaf efter för hvad jag bad dig.»

»Första gången, Torvald?»

»Ja.»

»Åh, huru många gånger har jag icke gifvit efter för dig! Du borde snarare säga, att jag gifver allt för mycket vika för dina önskningar. Jag skulle vilja, att jag aldrig hade lyssnat till dem», tillfogade hon bittert.

»Säg icke så, Estrid», bad han, »jag skattar dig så högt.»

Hon ansåg sig kunna hafva svarat mycket härtill, men hon log blott och förblef tyst.

Torvald höll kvar hennes hand och tryckte den hårdt.

»Man skall icke säga att du är en trälkvinna i

huset, som jag afundsjukt undanhåller för främmande», sade han. »Man skall icke säga, att jag fruktar för din barndomsvän, Ulf Esbjörnsson», tillade han med kufvad lidelse.

»Hvem säger det?» sporde hon.

»Valgerd, som vet, huru kära I haden hvarandra förr.»

»Så, det vet hon?»

»Hon säger det. Hon var ju alltid med eder. Du höll Ulf kär.»

»Det ljög hon.»

»Estrid!»

Valgerd kom nu och sällade sig till dem.

»Då man ser er gå så där och hviska med hvarandra», sade hon med ett skratt, »skulle man tro, att det vore ett kärastefolk och icke ett gift par, som lefvat i hjonalag under tre hela år.»

Estrid drog sig ett par steg ifrån Torvald, och denne gick genast till Valgerd.

Man hade nu kommit till gästhuset. Männen skulle sofva där nere, men för de båda kvinnorna var rum beredt uppe på loftet.

En tärna kom upp och sporde, om hon finge afkläda dem. Valgerd gaf sitt samtycke. Tärnan kammade ut hennes hår och afdrog hennes skor. Under tiden kastade Estrid af sina kläder och skyndade sig till sängs. Därpå låtsade hon sofva. Det syntes henne omöjligt att tala till Valgerd denna afton. Hennes harm var alltför stor.

Gården Hakafors låg vid Stångåns strand i kanten af den bördiga slätten icke långt från Liongköpungen. Det var en välbyggd, ehuru icke stor gård. Här bodde Ulf Esbjörnsson med sin hustru Holmfrid.

Han var en störväxt, axelbred man med hår

som af slaget guld, hvilket föll ned öfver skulderna längre än hos andra män, och med drömmande blå ögon.

Han liknade rätt mycket sin syster Valgerd i fagert utseende, men var henne ganska olik till sinne- laget. Han sysslade ständigt med smiden och man nämnde honom därför Ulf Smed. I sällskap var han tyst och såg frånvarande ut. Det föreföll, liksom om en dimma legat öfver de stora drömmande ögonen eller han skådat något i fjärran, hvilket andra män- niskor icke kunde skönja. Men då han kommit i sin smedja, sysslade med blåsbälgen och lade guld- tråden i dessa fina, prydliga sirater, hvilka ännu i dag beundras bland fornfynden, då lifvades hans blick, den välbildade, fastän något stora munnen log, och de blå ögonen gnistrade i kapp med den glödande metallen, som han arbetade.

Hans unga hustru var en liten, fetlagd och liflig kvinna, som ständigt var i rörelse, än inne i huset, än ute kring gårdens ägor, under det att husbonden satt i sin verkstad, filade och hamrade. Det var hans glädje, då hon understundom kom in till honom, stökade omkring i verkstaden, lade hans kringspidda verktyg till rätta och höjande sig på tåspetsarne med häpen beundran tittade öfver hans axel för att se, huru arbetet led.

Stundom kom äfven deras lilla dotter med, stapp- lande fram på sina små knubbiga fötter och fast- hållande ett af moderns fingrar med sin lilla hand. Den äldsta sonen, som var fyra år gammal, dvaldes redan helst hos sin fader, där han satt och hamrade med sin lilla slägga mot ett städ af trä på en bit järn- eller kopparplåt.

Nu höll Ulf på med ett präktigt svärdfäste. Det var först gjutet i silfver, men han prydde det nu med inläggning af smältestenar*) i olika färger och

*) Emalj.

vriden guldtråd. Det gick med en otrolig behändighet. Hans stora händer voro så skickliga som en dvärgs små fingrar, och han hade ett så skarpt öga för sitt yrkes små konstgrepp, att ingen kunde öfvertäffa honom. Med ett enda tag af sin fil eller grafstickel jämnade och förbättrade han här och där det gjutna drakslingsornamentet, och därpå fastlöddes den vridna guldtråden som en glänsande gränslinie mot den sirliga lilla draken med sin blankfjälliga kropp.

Hans son hade bemäktigat sig en af faderns filar och filade nu med stor ifver på en slaggbit. Holmfrid stod bakom med dottern på armen och betraktade nästan andlös mannens arbete.

Sådan var den täcka lilla tafra, som visade sig för Estrids blickar i Ulf's hem, då hon inträdde i stugan vid Valgerds sida. Alla i den lilla gruppen voro så upptagna af arbetet, att ingen gjorde en rörelse för att gå emot de främmande eller ens märkte dem.

Valgerd ville skynda fram, men Estrid höll henne tillbaka. Hon fann ett nöje i att skåda detta husliga lif, så olikt hennes eget. Det förekom henne som en vänlig drömsyn, hvilken skulle försvinna, så fort hon vaknade.

Men om Estrid kunde hindra Valgerd från att gå fram, kunde hon likväl icke hindra henne från att tala.

»Ulf! Holmfrid!» ropade Valgerd. »Där ären I nu i edert arbete och märken icke, att främlingar hålla på att stjåla konsten!»

Holmfrid spratt till och vände sig om samt gick emot de främmande med ett vänligt småleende, medan smeden helt varligt lade ifrån sig arbetet och satte lödpannan på härden. Därefter reste han sig upp med en långsam rörelse och kom dem till mötes med släpande steg, följd af den lille sonen, som med filen ännu i ena handen storrade på de främmande med ögon, runda af nyfikenhet, på samma gång som han

utsträckte sin andra lilla sotiga hand för att gripa efter Valgerds lysande klädnad.

Fadern log åt henne, då hon förskräckt drog sig undan för både fader och son, hvaremot Estrid först räckte smeden handen och därpå lyfte upp barnet, som hon kysste.

Sedan kommo männen in. Torvald och Ulf kände genast igen hvarandra sedan forna tider, ehuru nu långa år förgått. Man beslöt att stanna där till nästa dag och först då mot aftonen fara till Liongäköpunger. Men tjenare skulle sändas på förhand att tälta boden på tingsplatsen och göra allt redo.

Estrid hade nu återvunnit sitt vanliga, kalla, lugnå väsen, men hon var ögonskenligen nöjd åt att hafva följt med och icke stannat hos den gamla Hallbera. Och den luft af lycka, som hon inandades i Ulf Smeds och hans hustrus hem, gjorde henne mer än vanligt glad. Hon, som annars var så fåordig, talade nu ganska mycket med Holmfrid och lekte med barnen.

Mot aftonen följande dag då de främmande skulle draga bort, tog Ulf fram sitt skrin, där han hade sina gripapar förvarade. Han vände sig åt männen och sade, att han nu ville bedja kvinnorna se på hans smycken och höra, om de skattade dem lika högt som hans egen hustru.

Valgerd gaf till ett utrop, då locket öppnades. Där funnos så många goda smiden, armringar, pannsmycken, fingerguld, spännen och bröstsmücken. Där fanns ett stort bröstsmücke af brons med rik förgyllning samt många löf och hängkläppar, hvilket i synnerhet behagade Valgerd. Där fanns också ett knäppe af silfver, ganska väl utarbetadt och prydt med en dyrbar pärla. Detta tyckte Estrid mest om. Holmfrid däremot fäste sin håg vid ett fingerguld. Då de trenne kvinnorna beskådat alla griparne, skänkte Ulf åt enhvar af dem det smycke, som hon mest prisat.

»Och tror jag, att I ären mest lika hvar sin gåfva», tillade han med sitt lugna småcende och sin drömmande blick. »Valgerd är som bröstsmcket, hon lyser redan på långt håll. Estrid liknar knäppet — pålitligt och hållbart, om än icke så anslående — och om Holmfrid vill jag säga, att hon är lik fingerguldet. Hon märkes icke stort, men får man en gång ögonen på henne, så ser man inom kort, att hon är den bästa af alla.»

Holmfrid blef förlägen och gick åt sidan, medan Valgerd sökte dölja sin harm under ett skämt, sägande att han var sig lik, alltid skulle han förbittra sina gåfvor med stickord, men likväl ville hon nu taga emot smcket och glädja sig däråt. Estrid räckte Ulf handen och lofvade att troget gömma detta minne af sitt första besök i hans hem och icke skänka det åt någon.

»Och bära det, Estrid?» sade Ulf frågande.

»Ja, äfven bära det understundom», svarade hon och rodnade därvid, »ehuru jag föga plägar bära andra smycken än det silfverbälte, som min man gaf mig i brudgåfva.»

Vid afresan förerade Ulf åt sin svåger Gudmund en yxa med silfverbeslaget skaft och blank stålegg, men åt Torvald gaf han ett svärd. Och drogo så alla sina färde, väl tillfreds med sitt besök.

En stund efteråt, sedan gästerna farit, kom Holmfrid in till sin man och fann honom icke vid sitt arbete, utan sittande på städet med hängande händer och stirrande ögon. Hon skyndade fram till honom och sporde, hvad som felade honom.

Han svarade först ingenting, men sedan kvad han:

Svärdet ser jag blänka,
särregn *) flöda,
frände mot frände
fientlig ståndar.
Bane blifver yxan,

*) Blodet.

blodet strömmar.
Denna vända vällar
väna kvinnan.

»Sedan hvilken tid är du vorden framsynt?»
sporde hans hustru.

Han svarade henne åter med en sång.

Ofta skådar smeden
smidets bragder —
Klibbar blod vid klingan,
klirrar yxan,
då han hamrar stålet,
hårdar eggen.
Mången vända vällar
väna kvinnan.

Ofta ser han äfven,
armorms fura, *)
hur på hvita barmen
hängguld glänser —
pannan pryds af ring, som
präktigt strålar —
Mången vända vällar
väna kvinnan.

Aldrig skall jag mera
eggjärn hvässa,
icke hårda hatets
hårda vapen.
Ständigt guldets strålgans
smida vill jag —
Vällar mycken vända
väna kvinnan.

Därmed steg han upp från sin plats, fattade svärdfästet, på hvilket han arbetat, och såg leende på det. Sedan kastade han det i smältdegeln, hvilken han satte öfver elden. Han fattade därefter sin tunga slägga och krossade gjutformen med ett väldigt slag. Han började så pusta på elden, hvarvid han mera mumlade än sjöng:

*) Armorm, armring, som ofta var i form af en orm. Armorms fura, omskrifning för en ung kvinna.

Vällar mycken vända
väna kvinnan. —

Vällar mycken vända
väna kvinnan. —

Holmfrid stod förundrad kvar och såg på sin man. Hon hörde honom kväda, tills tårarne stodo henne i ögonen. Då vände hon sig om för att gå. I det samma lyfte Ulf smältdegeln från elden och tömde den smälta metallen i formen till ett bröst-smycke. Han märkte nu sin hustrus bekymrade utseende och tårfyllda ögon. Han drog henne intill sig och höll henne stadigt tryckt mot sitt bröst.

»Ja», sade han efter en stund, »vålla de vända stundom, äro de likväl stundom trygghet och ro och frid för mången. Men låtom oss nu gå härifrån! Solen håller på att gå ned.»

Där ute började aftonrodnaden att blekna, och en mild skymning bredde sig mer och mer öfver nejden. Stångån brusade sakta bakom albuskarne, och dess vatten skyntade fram emellan löfverket. Öfver slätten steg en ljus dimma upp och böljade fram lik en ringdans af älfvor öfver de odlade tegarne, men i fjärran tonade en svag klockringning från Liongaköpunger.

De båda makarne stodo bredvid hvarandra i den frida kvällen. De skådade ut öfver slätten och lyssnade till åns sorl och den aflägsna klockringningen. Om en stund upphörde denna, och man hörde blott vattnets jämna sång. Då tog Ulf sin hustrus hand och drog henne sakta med sig mot stugan.

»Väl oss», sade han, »vi få lyssna på afstånd till bullret bland människorna, för oss kväder Stångån sin fredliga visa.»

De gingo in i sitt stilla, lyckliga hem och äro nu ute ur vår saga.

Ting och köpstämman följdes gärna åt i forna tider. Så var äfven nu förhållandet vid Liongakö-punger, dit folk samlades från hela Östra Götland och de närmaste Småland. Många köpmän hade också nu infunnit sig, som falbjödo sina varor i för ändamålet uppslagna tält eller bodar. Dit strömmade äfven menigheten för att handla eller åtminstone för att beskåda de varor, som funnos utställda.

En stor hop män stodo i flock utanför en bod, där vapen såldes. Man såg där allehanda rika och dyrbara, från främmande länder införda eller af in-hemska smeder förfärdigade vapen, hvilka lyste bland en mängd af vanliga smiden. En saracensk krok-sabel med dyrbart fäste och klinga från Damascus hade äfven förirrat sig hit och hängde vid sidan af ett bland Ulf Esbjörnssons starka huggvapen med nordiska runor ingrädda i klingan och drakslingor på fästet. Venetianska dolkar lågo bredvid svenska slidknifvar, och en dyrbar stilet, hvars handtag prunkade med inläggning af guld och pärlmor, hade fått sin plats utmed en spjutyxa med silfverbeslaget skaft. Med ett ord man kunde där få en god kännedom om samtidens vapen. Det yttrades äfven högt i manna-flocken, att ett så rikt val af stridsvapen icke på länge varit att se på någon köpstämman.

Köpmannen var en stor groflemmad karl med väderbitet ansikte, hvars panna och halfva kind syntes klufna af ett stort ärr, till bevis på att han själf pröfvat på vapendust. Han njöt synbarligen af det uppseende, som hans rika vapensamling väckte, där han stod inne i tältet. Då och då tog han fram ett svärd eller en yxa, for med fingret pröfvande öfver eggen eller rörde vid fästet med samma ömhet, som om det varit ett barn och han dess sköterska. Han försummade heller icke att lofprisa vapnens goda egenskaper med samma lifliga erkännande, som en älskare egnar sin tillbeddas fägring.

»Här skolen I få se», sade han allt mera

lifvad af de omkringståendes beröm, »här skolen I få se, att Vapen-Knut har också andra ännu bättre gripar än dem, som I hittills skådat.» — Han drog fram en låda och öppnade den. »Sen här!» ropade han, höjande upp ett saxsvärd *) i luften. »Här är Silfversida, som hämtats ur kämpen Härlögs graf.» Ett sorl af beundran lopp igenom männens leder, och han fortfor: »Det är det yppersta saxsvärd i nordanlanden, och segern är bunden vid det svärdet. Det är värdt sin dubbla vikt i silfver, och jag säljer det icke för mindre.»

En tystnad följde på dessa ord. Vapen-Knut njöt sin triumf, därpå lade han ned den kostbara gripen och tog fram ett spjut. Äfven detta var ett sällsynt arbete, ganska lätt, men ändå starkt och utarbetadt med stor konstskicklighet.

»Lyssnen, gode män!» ropade köpmannen i hänförd ton, »lyssnen till hvad jag säger eder! Detta spjut har högre anor. Det bars af en mö i arla urtid, då örnar kvådo och helga vatten föllo från himmelsfjällen. Det strålade bland moln i snövit hand — hon satt på sin gångare, hvars hofvar glänste som röda guldets och från hvars man daggen stänkte, då hon korade valen **).»

»Nej, hör på honom, den gamle hedningen!» sade en ung man och gjorde korstecknet framför sig. »Hvad vill han väl inbilla oss?»

Ett par gingo sin väg och ville icke längre stanna hos den hedniska köpmannen. Men där funnos också andra, för hvilka det lätta, fint arbetade spjutet blef dubbelt lockande genom den antydan, som Vapen-Knut gifvit, att det fordom tillhört en af Odens stridsmör, de framstormande valkyriorna.

»Se, feglingarne gå sin väg!» ropade Vapen-Knut.

*) Ett slags kort svärd.

***) De utvalda, de i striden fallne, som skulle blifva Odens kämpar i Valhall.

»Männen stanna kvar. Väl, att män ännu finnas i landet.»

Den gamle köpmannen höjde vapnet. Solen blixtrade mot dess hvassa blanka stålspets, och solstrålarne tycktes glömma sig kvar i de förgyllda siraterna. Det såg i sanning ut att vara ett trolskt vapen.

Männens krets vidgades mer och mer. Det var nu god plats, i stället för att man nyss hade trängts omkring vapenboden, men ingen hade dock lust att aflägsna sig helt och hållet. Det bodde liksom en magnetisk kraft i detta spjut, som på en gång stötte ifrån sig och höll kvar.

I detta ögonblick kom en skara män gåendes. Det var Torvald och Gudmund jämte andra fler. Vapen-Knut ropade den senare vid namn och uppmanade honom att köpa sig något »till värn och anfall. Man säger, att du icke äger några vapen», tilllade han hånfullt.

»Har jag icke?» ropade Gudmund och höjde den yxa, som han fått af sin svåger Ulf, samt svängde den i luften.

»Det är ett af Ulf Smeds vapen», sade Knut i förundrad ton och vägande på orden, »jag känner grant hans sirliga beslag och skarpa egg. Godt, höfding, låt se, att du icke glömmes hvad man gör med ett slikt ting!»

Den gamle krämaren gjorde en betecknande rörelse, liksom satte han yxan i hufvudet på en motståndare. Därefter hånlog han.

Gudmund såg något öfverraskad ut att blifva sålunda tilltalad.

»Jag vet mig icke hafva någon egen skymf ohämnad och icke heller någon frändes lif att hämnas», sade han.

Vapen-Knut log ännu högre än förut.

»Ulf Smed är en fredlig man, säges det, men han gaf dig en yxa och förstod nog, att du hade bruk för den», sade Knut, »men du är en höfding,

säger man, som farit i härfärder både långt och länge, och du vet icke, hvad din heder kräver.»

Vapen-Knut brast ånyo ut i ett hänlöje.

Torvald bleknade, då han hörde detta. »Kom!» sade han och drog Gudmund med sig. »Vi skulle ju icke köpa vapen, utan smycken och kvinnogrannlåt, och våra hustrur bida oss redan hos den gårdske*) Olof.»

Gudmund följde honom något motsträfvigt, men Vapen-Knut ropade efter dem: »Se till höger! se till vänster! Jag spår, att den, jag menar, icke är långt borta.»

Vid dessa ord ville Gudmund vända om, men Torvald drog honom häftigt med sig.

»Hvad mände han mena?» sporde Gudmund förundrad.

»Hvad är det värdt att spörja efter drucken mans ord?» svarade honom Torvald. »Låtom oss gå!»

»Ja», sade Gudmund dröjande, »låtom oss gå, alldenstund vi hafva sagt, att vi skulle komma till den gårdske Olof — men jag skall spörja Vapen-Knut en annan gång.»

»Då har han glömt, hvad han sagt», genmälte Torvald i skämtande ton. »När mindes väl den rusige efteråt, hvad han förut sagt?»

»Han såg icke drucken ut», menade Gudmund.

»Jo visst. Skulle han väl annars, menar du, komma med den där lögnaktiga sagan om spjutet?»

»Hm», sade Gudmund. »Det synes nästan, som fruktade du, att jag skulle lägga märke till mannens ord.»

»Det skall ingen man tillvita mig, att jag fruktar för något», svarade Torvald med harm. »Men låtom oss nu gå!»

Det var om möjligt ännu trängre vid Olof Gårdskes tält än framför Vapen-Knuts. Här utanför syntes

*) Från Gårdarrike (Ryssland).

utom en skara af män, ett ännu större antal kvinnor, hvilka noga beskådade dyrbara kappor af pell och skarlakan, klädnader af sindal och atlas, präktiga hufvuddukar och styfva, guldsömmade, hjälmformiga hufvor, eller som vände sina tindrande blickar åt de dyrbara gripar, som här lågo utbredda, såsom silfverbälten, ännespänn, hängguld och bröstsmucken, spännen, fingerguld, hals- och armringar.

Där stodo äfven Estrid och Valgerd. Den förra var lugn och likgiltig midt ibland all denna härlighet. Den senare frågade med lystna blickar och häftiga åtbörder efter priset på smycken och kläder, fingrande kapporna och vägande griparne i handen. Så snart hon varseblef Gudmund och Torvald, skyndade hon till dem och drog sin man med sig, visande honom än ett, än ett annat, och bedjande honom med en hviskning att köpa vare sig ett fagert bälte eller en dyrbar kappa eller en hufvudkädsel af guldsömmadt tyg. Gudmund svarade föga till hennes ord, men det syntes granneligen, att han icke var hågad för köp.

Torvald hade stannat bredvid sin hustru. Aldrig hade hon synts honom så öfverlägsen hela sin omgifning, Valgerd inberäknad, som nu, där hon stod kall och liknöjd midt ibland hela denna skara af larmande, köpsläende eller beundrande kvinnor, hvilka alla fikade efter praktfulla kläder och lysande smycken. Till och med hennes kappa af gulbrun pell, omkring hvilken blott det smala silkessömmade brämet smög sig i brokiga, men dämpade färger och som han tillföre tyckt vara för mörk och icke nog prydlig för hans hustru, förekom honom nu hafva företräde framför alla dessa skarlakansröda, hjärtgröna eller ljusblå kappor.

Estrid tycktes icke gifva akt på honom och tilltalade honom icke heller. Han lade sin hand på hennes arm, och hon vände sig då hastigt emot honom.

»Finnes här ingenting, som du önskar äga?» sporde han.

Hon skakade på hufvudet.

»Estrid», fortfor han, »vet du, att jag skulle skatta mig lycklig, om jag finge gifva dig något. Säg blott, och hvilken grip, du önskar, skall vara din.»

Hon suckade. »Köp, hvad dig lyster!» sade hon med en ton af trötthet, som gjorde intryck på honom.

»Jag skall bära det — för att icke göra dig nesa.»

»Se, huru Valgerd lägger sig vinning om att erhålla så mycket som möjligt af sin man. Så skulle jag icke låta min hustru bedja», fortsatte Torvald.

»Gå till Valgerd och gif henne, hvad dig behagar!» sade Estrid. »Jag är trött att stå emellan eder.»

»Estrid, du är den kvinna, som jag vill hedra framför alla andra.»

Hon drog en djup suck, men yttrade icke ett ord.

Han fortfor: »Och det behöfdes blott ett ord af dig, för att jag skulle lämna denna kvinna. Hvad är hon för mig — nu mer? Men du säger icke detta ord!»

»Du talar i gåtor, Torvald.»

»Om du ville, förstode du mig grant.»

»Jag ville, om jag kunde, Torvald. Jag ville säga detta ord, men jag kan icke.»

»Nå, Estrid, vill du då välja dig en grip och låta mig skänka den åt dig, som jag både hedrar och älskar framför andra kvinnor.»

Estrid teg en stund och såg på honom, men sedan sade hon: »Vill du gifva mig denna gåfva och sedan bida tiden?»

»Jag har ingen rätt att begära mera af dig», svarade han, »jag skall bida.»

Hon teg åter en stund för att kufva den våldsamma sinnesrörelse, som hon erfor, därpå sade hon:

»Du skall hafva tack för tillbudet, Torvald — och gif mig så denna armring. Jag skall bära den hvarje dag.»

»Estrid! Estrid!» hviskade han. »Du skall er-hålla ringen och jag skall bida.»

Han skyndade bort och köpte ringen samt åter-vände glad att kunna gifva den åt henne.

Men nu hade just Valgerd kommit därhän, att hon förmått sin man att gifva henne samma armring. Han stod där tvekande och köpsläende om den en stund, men gick sedan sin väg. Krämarens visste icke, om Gudmund ville hafva den eller ej. Då nu Torvald kom och ville köpa den, sade han ingen-ting, och först då penningarne voro betalda och Tor-vald stod färdig att gå bort med armringen, kom Gudmund dit och sade, att han förbjöde detta köp, ty armringen tillhörde hans hustru, åt hvilken han lofvat detta smycke. Köpmannen svarade föga blidt, och Torvald brydde sig icke om hvad han sade, utan gick sin väg och förde Estrid med sig hem till deras bod. Han tyckte sig hafva så många ting att tala med henne om, men Estrid var tyst och förstämd.

»Hvad tänker du på, Estrid, och hvi är du så tyst?» sporde han.

»Ingenting, Torvald — blott skuggor», svarade hon.

»Förjaga dem då och var glad!» sade han.

De stodo bredvid hvarandra vid ingången till sin bod. Natten föll på och långa skuggor bredde sig öfver nejden. Estrid visade dem åt sin man.

»Förjaga dem, Torvald!» sade hon med ett sorgset leende. »Förjaga dem, om du kan!»

»Morgonsolen skall drifva bort dem», sade han.

»Ja, morgonsolen!» sade hon hastigt gladare. »Men om morgonsolen icke kommer?» tillade hon, åter mörk i sinnet.

Hon gick in i boden, sade sig vara trött — ack, så trött, lade sig på en bänk och bad att få vara i ro.

Torvald gick ut; han var ledsen och harmfull. Han hade väntat sig så mycket af sitt närmande till Estrid och kände sig sviken i sin förväntan. Han

gick till Gudmunds bod. Men icke heller där vardt han väl mottagen. Gudmund anklagade honom för, att han hindrat köpet med krämaren, och af Valgerd fick han den beskyllningen, att han ensam vållat, det hon gått miste om det smycke, hon så mycket fäst sig vid.

»Icke sant, Torvald», hviskade hon och lutade sig emot honom, så att hennes ögon nästan bländade hans, »du vill ju återställa mig armringen?»

»Estrid har fått den», blef det korta svaret.

»Hon måste afstå den åt mig, eller huru, Torvald?» sporde Valgerd med sitt mest strålande leende.

»Det vill jag icke bedja henne om», svarade Torvald, men hans ton var icke mer så afvisande.

Valgerd log högt. »Men jag vill det», sade hon, »Estrid måste afstå från det, som jag vill äga.»

»Det skall hon icke göra», svarade Torvald med en viss tillförsikt.

»Hvi skulle hon icke det?» sporde Valgerd åter.

Torvald svarade henne icke. Hon var allt för tjusande, att han skulle vilja stöta henne ifrån sig helt och hållet, och Estrid hade icke kommit honom så till mötes, som han önskat och väntat. Han försökte att locka Valgerd på andra samtalsämnen, och snart talade de om tinget och de mål, som där väntades förekomma, om köpstämman och om bollspelet, hvilket dagen därefter skulle hållas. Gudmund var dock under hela tiden ordknapp och tycktes snarare tungsint. Slutligen steg Torvald upp för att gå.

»Hvad felas dig, Gudmund?» sporde han, i det han räckte fram sin hand till afsked.

»Mig fattas intet eller mindre än intet», svarade denne oblidt, »men det tycktes mig dock, som vore ditt öfvermod, Torvald, utan gräns.»

Han vände sig bort och fattade icke den framräckta handen.

»Icke skall du låta vår vänskap få ett skår för en så ringa ting som ett smycke», sade Torvald för-

sonande. »Du kan ju köpa din hustru så många gripnar, som det likar dig. Det finnes godt om sådana i Olof Gärdskes tält. Men äfven utan smycken strålar din väna husfru öfver alla andra kvinnor.»

»Mer än en säger, att du menar, det så är», svarade Gudmund allt mera vred.

»Det hör du ju, att jag säger själf», genmälte Torvald, »och för öfrigt mena alla detsamma, som se henne.»

Gudmund uppgaf ett kort skratt. »Jag behöfver icke vika för dig», sade han, »men du vill alltid vara den främste i allt.»

Torvald började mista tålmodet.

»Du vill alltid vara den främste», upprepade Gudmund. »Tvang du icke din frände Erling att sätta Estrid på främsta platsen före Valgerd, och sade du icke då: »Estrid skall hedras framför andra kvinnor, så länge jag lefver.» Men ändå säger man, att du själf skattar Valgerd högre.»

»Icke högre, endast fägre», svarade Torvald, »och som jag nu tycker, att ditt öfvermod går vida längre, än en man kan tåla utan skam, så tager jag nu farväl.»

Han gick ut i dörren.

»Så du springer du, Torvald! Du vågar icke stanna inne!» skrek Gudmund.

Torvald vände om i dörren och drog svärdet till hälften, men Valgerd gick till honom, talade sakta med honom och fick honom att gå sin väg, innan Gudmund funnit sitt vapen, som han lagt ifrån sig inne i boden.

Dagen därpå stod Valgerd i boddörren och såg ut på menigheten, som strömmade fram och tillbaka där ute. Hon var klädd i en lysande dräkt, hennes fagra utslagna hår föll ned öfver en violblå lifklädnad

och var sedan stucket under ett gyllene bälte. Hon bar det bröstsmücke, som hennes broder förärat henne, och många andra goda gripar.

Hvem som såg henne, saktade sin gång, och alla som kände henne, kommo fram för att hälsa och växla några ord. Efter en stund såg hon Torvald gå ut ur sin bod och styra sina steg mot tingsplatsen. Valgerd drog sig något in i boden, så att han icke märkte henne, men hon öfvervakade noga alla hans steg. Då han försvunnit bland folket, tog hon hastigt på sig en kappa och skyndade till Estrid. Hon hälsade henne med samma lifliga vänskapsbetygelser, som hon alltid visat. Estrid var som vanligt kall och tillbakadragen.

»Vill du icke sitta ned», sporde hon efter en stund, »och får jag icke bjuda dig någon välkomstdryck, dagen är så varm? Vill du hafva en bågare mjöd?»

»Nej nej», svarade Valgerd, i det hon sjönk ned på bänken och drog Estrid ned bredvid sig. »Nej, jag tarfvar ingen dryck. Jag har hvarken ätit eller druckit i dag, jag är för bedröfvad och för orolig att kunna det.»

»Hvad felas dig då?» sporde Estrid.

»O Estrid, mig felas mer än jag kan få fram i få ord. Det tyckes vara slut med våra mäns vänskap.»

Estrids hjärta började slå häftigare. Kunde det vara möjligt, att Torvald bröte med Gudmund för att därigenom helt och hållet skilja sig från Valgerd? Var det allvar med hvad han sade henne i går? Kunde hon hoppas detta? Då, ja då kunde kanske lyckan ännu blomstra upp för henne. Icke den stolta lycka, som hon en gång drömt om, icke den första kärlekens stormande berusning, men en ödmjukare lott, en varm tillgifvenhet, grundad på vänskap, stegrad likväl och ökad nog för att utgöra lycka i äktenskapet. Hon skulle icke fordra mera. Hennes läng-

tande hjärta skulle nöja sig med denna kärlekens efterskörd, och hon skulle mottaga den med båda händer och välsigna den, huru sent den än komme.

Öfverväldigad af dessa tankar svarade hon ingenting på Valgerds ord. Denna öfvervakade med en spanande blick de olika ansigtsuttryck, som kommo och gingo på Estrids vanligen så kalla och lugna ansikte. Hon log i sitt sinne; ty med svartsjukans skarpsynthet märkte hon grant, att ett närmande ägt rum mellan makarne. Hon var glad att kunna hindra deras försoning.

»Jag ser, att du blifvit lika bestört som jag själf», sade Valgerd blidt. »Jag är ledsen att säga, att det är min bonde Gudmund, som tyckes vara mest uppretad.»

»Verkligen! Är det så?» sade Estrid. »Hvad kan han hafva för orsak att vredgas öfver?» tillade hon något hänfullt.

»Det må du väl spörja», svarade Valgerd med en oskyldig min, »och det är i själfva verket en småsak, som vållar deras osämja. Torvald är benägen att bilägga tvisten, men Gudmund fordrar bestämdt, jag blyges öfver honom, Estrid, och jag skulle aldrig hafva kommit, om icke Torvald uppmanat mig att gå, och nu är jag här hos dig, och jag ber dig, Estrid: Låt mig icke hafva kommit förgäfves!»

»Jag förstår dig icke», genmälte Estrid lugnt. Hon visste ej rätt, hvarföre hon kände sig nästan frysa vid Valgerds ord, och en förskräckelse intog henne. Hvad fordrade väl Torvald af henne. Och hvarför sände han Valgerd? Gåfves det något, som hon skulle neka honom, om han bedt henne därom? Men att Valgerd kom å hans vägnar, det var nästan en skymf, det var mer än hon kunde fördraga.

»Nej, du kan icke förstå», sade Valgerd med sin smekande röst, i det hon tryckte Estrids händer »och Torvald förstod heller ingenting i början, men nu måste jag förtälja dig allt. Torvald köpte dig en arnring, var det icke så?»

»Han gjorde det», svarade Estrid kallt.

»Denna armring hade Gudmund förut ämnat åt mig», sade Valgerd, »han hade talat med köpmannen och öfverenskommit om priset.»

»Hvad kommer detta mig vid?» svarade Estrid otåligt. »Kom en gång till hufvudsaken!»

»Det är just hufvudsaken jag talar om», genmålte Valgerd. »Det är öfver köpet af denna ring, som min man vredg as.»

»Hvad kommer det mig vid?» upprepade Estrid.

»Ganska mycket kommer det dig vid», återtog Valgerd, »ty på dig beror det, om Gudmund och Torvald skola blifva vänner.»

»På mig?»

»Ja, på dig. Jag gick till Torvald och bad honom afstå från ringen, men han svarade mig: »Det är sällan som Estrid beder om en gåfva af mig, och jag vill ej återfordra, hvad jag gifvit, allra helst som», sade Valgerd och sänkte ögonlocken, men sände likväl Estrids anlete en lurande blick. »Ja, du vet bäst, Estrid, hvarföre han ogärna kräfver den tillbaka af dig, men helst önskade han, att du afstode från ringen.»

»Det vill jag aldrig göra», utbrast Estrid häftigt.

»Då misstog sig Torvald svårligen på dig», sade Valgerd, i det hon steg upp, »han tänkte, att du föga gladdede dig åt stass och smycken, men jag skall bringa honom ditt svar.»

Hon gick mot dörren.

Estrid sprang upp, hennes ögon blixtrade och på kinderna brann en hög rodnad.

»Valgerd!» sade hon och fattade denna vid axlarna, »svara mig, såsom stode du inför Guds moders ansikte! Sände dig Torvald till mig?»

»Ja.»

»Så bed honom då själf att återfordra sin gåfva!»

»Det skall han aldrig göra, och komme så följden öfver dig själf!»

Estrid vardt alldeles blek. Hon lösgjorde arm-

ringen och lämnade den åt Valgerd utan att säga ett ord.

Valgerd ville omfamna henne, i det hon med många fagra ord tackade henne, men Estrid sköt Valgerd ifrån sig och bad henne gå.

Då Valgerd var borta, vacklade hon till ett hörn af boden och sjönk ned på marken, halft vanmäktig af skam och smärta.

Efter en stund reste hon sig upp och satte sig på en bänk. Hon hörde steg utanför och igenkände sin mans gång. Han allra minst borde se henne så svag. Han kom in i boden upprymd och glad.

»Vill du gå med ut på lekvalLEN, Estrid, och åse bollspelet?» ropade han redan på afstånd.

Nej, det ville hon alls icke.

»Vet du, att jag har tänkt deltaga i leken och att Gudmund är min motståndare. Nu kan han icke undandraga sig, fastän han nog önskade det», tillade Torvald och log. »Valgerd kommer dit och många andra kvinnor. Skall du då saknas?»

Hon skakade blott på hufvudet.

Torvald gick bort efter en stund, finnande Estrid föga vänlig och ovanligt fåordig.

Estrid lade sitt hufvud mot sina armar och försjönk i dystra tankar. Hon var så fördjupad däruti, att hon icke märkte, att Torvald återvände.

»Estrid, jag ber dig», började han, men afbröt sig tvärt. »Armringsen?» sporde han. »Du lofvade ju att bära den?»

Estrid log och teg.

»Estrid, hvi bryter du dina löften?»

»Bryter jag?»

»Ja, du kan väl icke neka för ditt ord.»

»Nej, jag nekar intet.»

»Hvarför bär du den icke då? Detta löfte gjorde mig en särskild glädje.»

»Torvald! Du vet ju, att jag icke mera har den, att du kräft din gåfva åter.»

»Nej, det har jag icke.»

»Detta skamlösa förnekande är oss båda ovärdigt, Torvald.»

»Jag förstår dig icke, Estrid.»

»Din falskhet är utan like. Den, du sände att begära den åter, har den.»

»Jag har ingen sändt. Huru kunde du, Estrid, gifva ifrån dig denna ring?»

»Jag är ju van att gifva efter, för dem, som äro framom mig i allt.»

»Det är ingen, Estrid.»

»Nog nu med lögn! Vi tala icke vidare härom.»

Hon vände sig bort ifrån honom med förakt. Han gick med en dof vrede och mörka misstankar.

Ute på lekvalLEN samlade man sig emellertid till täfvingsspel. Där kämpade männen emot hvarandra i brottnng och kapplopp; men ett stycke från alla andra lekar redde man till bollspelet. Kvinnorna sutto i brinken, ordnade på ett slags naturlig amfiteater, och nedanför slätten framrullade Stångån sitt vatten. Männen fördelade sig till bollspelet i tvenne flockar. Gudmund med sin flock var redan fulltalig, och af den andra samlades flere och flere, blott Torvald saknades ännu. Man började undra öfver hans dröjsmål. Kvinnorna hviskade sins emellan och lutade sina hufvuden intill hvarandra, och deras ögon hvilade på Valgerd, som i prunkande dräkt satt midt i kvinno-flocken, fagrare än någonsin med sitt segerglada löje, sina strålande ögon och sitt hår, så likt ett guld-trådsnät att däruti fånga de dårade männens hug. Hennes armar voro till hälften blottade, och på den ena af dem satt Estrids ring.

Men nu syntes Torvald. Han kom med rynkad panna och sammanpressade läppar. Han kastade

vredgade blickar omkring sig, och hans ögon fästes på Valgerd med ett strängt uttryck.

Hon log, och hennes ögon glittrade under de fällda ögonlocken, liksom bäckens små vågor, till hälften dolda af löfverket, blänka i solljuset. Hon såg Torvalds vrede och den gladde henne. Hon ansåg sig lätt kunna blidka den, och nu voro i själfva verket Estrid och han åtskilda för alltid. Ty Torvald var icke den man, som två gånger erbjöd försoning, och Estrid var icke den kvinna som mälte något, huru hon än kände sig kränkt och hennes hjärta blödde. Hon skulle nog tiga, därom var Valgerd öfvertygad.

Valgerd hade ett ögonblick nästan känt medlidande med Estrid, då hon såg hennes ångest och sorg, när hon lämnade ifrån sig armingen; men detta var nu förbi. Valgerd ansåg sin rättighet öfver Torvald mera grundad, därför att den var äldre, och för hennes kärlek till honom måste allt vika. För den hade hon offrat sin äktenskapliga trohet, skulle hon tveka inför sitt syskonbarns lycka? Åh nej, intet vore för dyrt att därmed köpa Torvalds kärlek. Och hon visste sig äga den, visste, att hon ägt den sedan barn- domen. Stundom hade väl ett moln af misstroende eller ogillande förmörkat dess himmel, men det hade alltid vikit. Hvad mer, om Torvald nu vore vred? Hon skulle snart försona honom, och de tillhörde ju hvarandra.

Torvald gick långsamt förbi kvinnoskaran. Han hälsade i förbigående en och annan, som satt i hans väg, men hans ögon sökte icke Valgerd. Hon log däråt i sitt sinne. Vänta, han skulle nog komma!

Männen intogo sina platser i bollspelet. En hvar mätte sin motståndare med ett pröfvande ögonkast, och nu flög den hårda träbollen. Det var Gudmund, som kastade. Mycken styrka och skicklighet låg i detta kast, och det hälsades med bifallsrop. Bollen flög från den ene till den andre. Bifallsrop eller skrån af sviken förväntan fyllde snart luften.

Valgerd satt där i spänd förbidan. Skulle Torvald icke märka henne? Skulle han icke komma för att tala med henne? Kanske borde hon ömsa plats för att ådraga sig hans uppmärksamhet. Hon sade till de kvinnor, som sutto bredvid henne, att skuggan vore alltför kylig. Hon satte sig därför för sig själf ett litet stycke ifrån dem, blott åtföljd af en gammal gumma, som fann att Valgerd hade rätt, och att de borde sätta sig i solen.

Valgerd såg, att hon vardt bemärkt, men Torvald gjorde intet steg för att närma sig henne. Slutligen, då bollspelet närmade sig sitt slut, gjorde Torvald ett falskt kast. Bollen for ur sin rätta kosa och föll ned vid Valgerds fötter. Han såg sig harmsen omkring och gick därpå för att taga upp den.

Valgerd lutade sig fram och sade honom några ord om spelet. Han öfverfor med ögonen den fagra skepnaden, därpå framstötte han i en hes hviskning: »Du har lockat till dig Estrids armrिंग, förebärande mitt namn, och du vågar bära den inför mina ögon.»

»Sade jag dig icke, att Estrid icke skulle få behålla, hvad jag ville äga», svarade Valgerd trotsigt.

»Gif henne armrिंगen åter!»

»Nej.»

»Du måste, eller jag anklagar dig för tjufnad», sade Torvald med hårdhet.

»Torvald!»

»Du må ropa Torvald, huru många gånger du vill, jag har icke tid att längre tala med dig. Men jag förelägger dig nu två villkor: Antingen lämnar du mig åter armrिंगen innan aftonen, eller också lyser jag i morgon i hörande ljud inför tingsmenigheten denna tjufnad på din hand. En hvar har sett dig bära armrिंगen. Välj nu!»

Han gick.

Bollspelet fortsattes och slöt. Torvald blef segrare, Gudmund skummade af harm.

»Det är icke sista gången vi se hvarandra», sade han till Torvald.

»Nej, vi pläga ju ofta råkas», svarade denne värdslost.

Gudmund förmildrades icke af detta svar. »Jag skall gälda dig både detta och annat mer», skrek han.

»Stor tack! Jag fordrar icke betalning af mina vänner», genmälde Torvald i gäckande ton, »jag är icke så sniken.»

»Menar du, att jag är sniken?» utbrast Gudmund.

»Männe jag är ensam om den meningen?» sporde Torvald.

»Du har oftare varit min gäst, än jag din», ropade Gudmund, »och du kallar mig sniken.»

»Jag räknar icke, huru ofta män äro mina gäster eller jag deras. Måhända har du rätt; men det synes mig just icke tyda på frikostighet, att du har så noga reda på den saken. Därom få vi dock talas vid en annan gång.»

Han hälsade sin motståndare och ville gå.

»Du skall dyrt betala ditt öfvermod», skrek Gudmund, »både detta och annat mer.»

Torvald skrattade och vände sig emot honom, i det han sade: »Godt, vi skola se till, hvem som får betala.»

När Torvald kom till den inhägnad, som omgärdade lekvalLEN, väntade honom Valgerd.

»Vill du hafva den åter?» sporde hon, visande på armringen.

Han svarade icke, utan räckte blott ut handen.

Valgerd lade ringen i hans hand och sade, i det hon nästan hväste fram orden: »Tag den då, och min ovänskap lägger jag därtill. Må den vålla dig ofärd!»

»Mångas vänskap bringar mera ofärd än deras fiendskap», svarade han.

»Må du fara illa!» stötte hon fram och vände sig bort.

»Må du fara väl!» svarade han, tilläggande med eftertryck: »Alltid på ärliga vägar!»

De räckte icke hvarandra händerna, utan åtskildes.

Kvällen hade blifvit kylig. Torvald fann det först nu, men molnen gingo friskt undan för en stark nordanvind, och, ehuru upphetsad af bollspelet och ordväxlingen därefter, kände han sig nästan frysa. Han påskyndade sina steg och kom snart till sin bod.

Här satt Estrid vid en eld, som hon upptändt. Hon såg stilla, blek och sorgsen ut, men ändå hvilket oförklarligt behag omgaf henne icke! Han gick fram till henne, lade armringen i hennes knä och förklarade för henne i få ord hela sammanhanget. »Denna ring», slöt han, »är ej mera värd att bäras af dig, men vi skola bedja Ulf Smed att smälta och omarbета den efter sitt tycke, och sedan, Estrid, vill du ju bära den, och jag får se på den och bida.»

Hon kände sig så lycklig öfver hans ord. Ett litet leende gled öfver de fast tillslutna läpparne, likt den månstråle, som i detta ögonblick genombröt molnen.

»Bida på hvad?» sporde hon.

»På din kärlek Estrid.»

Hon log åter, men detta leende spred som en solglans öfver hela hennes väsen.

»Den har du ägt länge, Torvald. Jag kan icke minnas den dag, då den ej tillhörde dig, fastän du intet pris satte därpå.»

»Estrid, jag har icke skattat den nog högt förr, men från detta ögonblick vill jag akta den öfver allt annat, om du icke tager den ifrån mig.»

»Det hade jag gjort för längesedan, om jag förmått, men jag mäktade icke, och armringen, Tor-

vald, låtom oss skänka den åt Guds moder till ett tackoffer, att vi funnit hvarandra. Vi behöfva inga panter eller tecken för framtiden.»

Hon räckte honom sin hand, denna kraftfulla, välbildade hand, som var så olik Valgerds små mjuka fingrar. Till och med i denna stund kunde han icke undgå att tänka därpå, ehuru det harmade honom, att också nu hans tankar vände sig till Valgerd.

Torvald satte sig ned bredvid sin hustru.

»Vi få bereda oss på strid», sade han. »Men hvad betyder det?»

Han lade armen omkring hennes lif, och hon drog sig icke undan för honom, utan lät sitt hufvud sjunka ned mot hans axel. Hon tänkte icke därpå, det föreföll henne så helt naturligt. Hon hyste ingen oro för framtiden. Ögonblickets lycka öfverväldigade henne. Och elden flammade allt svagare där inne, genom springorna i de otäta väggarna trängde månstrålarne in, men därute spelade gräshopporna sin höstsång, och Stångåns vatten brusade.

Vintern förgick i lugn. Gudmund gjorde intet anfall, och Torvald satt hemma med många män. Han inbjöd sina grannar och vänner till midvinters gille, och de kommo mangrant, blott Gudmund saknades.

Flere af deras vänner gingo emellan och ville mäkla förlikning och sade, att det vore skada, att två så ypperlige män skulle ligga i delo med hvarandra och att det vore häradets skada, så väl som deras, om det komme till strid. En af häradsmännen inbjöd dem båda på gille, men Torvald undrog sig att komma. En annan gång råkades de på vägen till häradstinget, men båda hade talrikt följ, och icke heller nu kom fiendskapen till öppet utbrott, fastän de sågo bistert på hvarandra.

På tinget bemödade sig både häradshöfdingen och flere andra gifve män att förlika dem, men de svarade icke synnerligen härtill. Gudmund önskade själfdom, men slikt ville icke Torvald underkasta sig. De drogo hem oförlikte.

Mot våren gjorde Gudmund ett stort gille, och många män voro där tillstädes, men flere af dem, som blifvit inbjudne, hade undskyllt sig och kommo icke. Gästabudet var prägtigt och varade i åtskilliga dagar och därefter afskedades gästerna, hvar och en med en passande gifva.

Då gästerna dragit sina färde, gick husbonden in och satte sig i högsätet. Hans och Valgerds barn lekte på golfvet. De voro fem till antalet, alla fagra och välvuxna, och Gudmund menade det vara stor lycka att äga en så talrik afkomma. Som de så lekte, lyssnade fadern på leken.

»Du skall vara Olof Gärdske», sade Alf, den äldste sonen, till sin broder Osvif, »och du skall sälja smycken och armingar och du skall vara Torvald, och du Gunborg är moder Valgerd och du Ranveg är Estrid, men du Erik må vara fader Gudmund.»

»Nej, Alf», ropade Erik, »jag vill icke vara fader Gudmund. Det må du vara själf, jag vill vara Torvald.»

Gossarne gifvo sig att träta om hvem som skulle föreställa Gudmund eller Torvald, och slutligen slogos de. Fadern steg upp från sitt säte och gick för att åtskilja dem.

»Hvarför vill du icke vara fader Gudmund?» sporde han Alf leende.

»Emedan Torvald tillfogat dig stor skymf och du ännu icke hämnats det», svarade sonen.

Gudmund bleknade.

»Än du då?» sporde han Erik.

»Menar du, att jag tänker lida smälek mer än Alf?» blef svaret »Jag släktas icke på dig, säger man.»

Gudmund gaf sonen ett kraftigt slag i ansiktet.

»Se, jag skriker icke», sade den lille, »men jag släktas icke på dig, och jag vill gömma det i minnet och hämnas, när jag växt upp.»

Valgerd kom i det samma in, och Gudmund vände sig emot henne med vrede.

»Är det du, som lär barnen att skymfa mig?» sporde han.

»Icke är det jag», svarade hon kallt, »men de hafva öron att höra med, och de förstå, hvad som talas.»

»Menar du, att andra tala slikt?» sporde han vidare.

»Jag menar, att annat säga icke männen i häradet», svarade hon. »Därom hviskades sakta här på gillet, och nu talas högljudt därom på vägen härifrån. Och räknade du aldrig efter, huru många män som felades af gästerna? Eller menar du, att några undandrogo sig från att komma till Stensö?»

»Så säger du för att egga mig. Kalla äro kvinno-råd.»

»Egga dig, menar jag icke», svarade hon. »Det vore också fruktlöst, då icke Torvalds öfvermod mäktat det. Men nog håller jag före, att de hafva rätt, som kalla dig modlös, och synes det mig tungt, att ditt anseende sjunker.»

»Icke skall det så ske», genmälde han mäktat vred, »och en gång torde du ångra dina ord, ty de finnas nog, som mena, att du skulle blifva svårtröstad, om något vederfores Torvald.»

Hon svarade icke, äfven hon var ganska harmful.

Få dagar därefter bröt isen upp, och man lagade sina skepp i ordning och tjärade dem. Alfåglarnes sånger hördes ännu klinga, och bland isstyckena syntes ejdrar och skräckor dyka ned i den klara, nyss befriade vågen. Gudmund stod nere vid stranden

och såg på arbetet, då en båt strök tätt förbi. I den sutto två män och en kvinna. Han igenkände snart Torvald och Estrid jämte en huskarl. I det samma ljud en röst tätt vid hans öra.

»Se, huru han fruktar dig! Med en enda man vågar han fara omkring och stryka tätt förbi din gård.»

Gudmund vände sig om och såg Valgerd stå tätt vid sidan. Hon var alldeles blek.

»Hvi bleknar din kind, Valgerd?» sporde han.

»Hvarför skulle det vara, om icke för din skam, Gudmund?» svarade hon. »Aftvådde du den, skulle min kind rodna.»

»Eggad är jag nog förut», återtog Gudmund, »och bör du nu tåga. Dock är det ovisst, om du skulle blekna mindre, i fall jag förde till dig Torvalds huvud.»

»Det lär aldrig komma att ske», genmälte hon. »Men det är visst, att Estrid är bättre gift än jag. Hennes man tål inga förnärmelser.»

Gudmund vände sig emot sin hustru i vrede och höjde handen emot henne, liksom för att gifva henne ett slag.

»Det vore modigt gjordt», sade hon, i det att hennes blå ögon oafvändt hvilade på mannen, »att slå kvinnor, då man icke vågar gå emot män.»

Gudmund tumlade tillbaka, liksom han fått ett spjutsting, och mälte intet.

Mot aftonen satte han en båt i sjön och befallde fyra huskarlar att taga sina vapen och följa honom. Han styrde utåt Bråviken, spanande efter Torvald.

Inom kort såg han en båt ligga förtöjd vid en holme. Han igenkände den såsom Torvalds och styrde ditåt. Han skulle lägga till vid en klippa och ville hoppa i land, men vid den häftiga rörelse han gjorde, gled båten tillbaka och Gudmund föll i sjön. Huskarlarne uppgåfvo ett rop och ville skynda till sin husbondes hjälp. De stötte häftigt till båten utan att i sin ifver efterse, det Gudmund var rätt framför.

Båtens köl rände därvid mot hans hufvud och gaf honom ett så våldsamt slag, att han döfvades och sjönk till botten.

Huskarlarne stodo alldeles handfallna, ty ingen af dem vågade att kasta sig i sjön till husbondens räddning. Men en man kom framskyndandes uppifrån land ned mot stranden. Det var Torvald. Han kastade sig utan betänkande i vattnet, dök ned och kom snart upp igen, hållande i sina armar den sanslöse Gudmund. En eld var tänd uppe på holmen, och hit bars nu Gudmund för att erhålla nödig vård. De våta kläderna drogos af honom, och en hvar af männen lämnade något ifrån sig, att han åter måtte komma i torra kläder, hvarjämte Estrid förband hans sårade hufvud. Han blef därefter buren ned i sin båt, och hans huskarlar rodde hem med honom.

Om denna händelse talades mycket, och alla sade med en mun, att Torvald skickat sig som en man, men att Gudmund hade stor skam af sin färd. Denne låg någon tid sjuk af sitt sår och var länge svag däraf, men mot sommaren började han blifva fullt återställd, och man väntade nu, att de båda männen skulle förlikas, men så skedde icke.

Då Gudmund varit som mest sjuk, hade Torvald kommit öfver till Skedenäs för att se till, att åkerbruket behörigen sköttes vid vårsådden. Men sedan Gudmund åter frisknat till, kom Torvald icke dit mera. Allt var likväl lugnt, men man trodde sig veta, att Gudmund var föga blid till sinnes emot Torvald, fastän han hade denne att tacka för sitt lif. Led det så framåt sommaren.

Träden voro fullt löfvade, häggen fällde sina blommor, och i skogen ljödo trastens slag. Då förde Torvald sin hustru på besök till hennes fader.

Det blef ett gladt möte. Svärfader och måg

drogo tillsammans ut på jakt och fiske, medan Estrid och Alfhild stannade hemma. De båda systrarna hade så många ting att säga hvarandra och att rådgöra om, så att dagarne förflöto helt hastigt. Men då aftonen kom, vandrade de stundom uppåt skogarne, som i stora vidder utbredde sig öfver bergen inåt landet. De sågo dessa hålor och djupa klyftor i bergen, om hvilka man nu säger, att de varit tillhåll för röfvare, men på denna tid kallades för dvärgaiden. Icke olikt en tjock sammet bekläder grön mossa i olika skiftningar väggarne i dessa klyftor med öfverliggande lösa block till tak, och de grå lafvarne afsticka som en konstnärlig teckning på denna mörkare grund.

»Vet du», sade Alfhild, då de båda systrarna långsamt närmade sig en af dessa hålor, just då solen nalkades syngränsen och skuggorna af träden lågo på marken likt slumrande jättevälnader, »vet du, dessa hålor hafva städse utgjort min förskräckelse.»

»Kanske tror du, att dvärgar bo där än, eller att trollen icke blifvit bortjagade af klangen från kappellets klockor.»

»Å nej», svarade Alfhild småleende, men under en halft förfärad blick in i hålan, »vore det endast dvärgar och troll skulle jag vara nöjd. Dvärgarne skulle jag bedja om ett fagert smycke, och de skulle nog icke neka mig min bön. Och trollen skulle jag väl också få bugt med; ty ser du, Estrid, jag är ju kristen, och för korstecknet falla de till föga. Men hvad jag bäfvar för är stigmän och fredlöse. Sel!» fortfor hon och tryckte sig intill sin syster, »se, glimma icke spjut där inne?»

Estrid ville gå fram för att se ned i hålan, men Alfhild höll henne tillbaka.

»Vid alla helgon, syster», utbrast hon i ängslan, »gå ej dit! Det var väl blott en solstråle, som glänste mot bergväggen, på hvilken nu vattnet sipprar ned. Men låtom oss nu gå hem!»

Hon drog sin syster med sig, och de vände om.

»Jag önskar, att min fader och din bonde vore hemma i afton», sade hon efter en stunds vandring.
»Jag känner mig illa till mods.»

»Så du är alltid samma lättskrämda barn», svarade Estrid. »Hvad skulle väl hända oss?»

»Ser du», fortsatte Alfhild, »ser du, huru röd solen går ned? Marken ser ju alldeles ut som blod. Kom! Låtom oss gå till kapellet!»

»Gärna det», svarade Estrid, »om det kan lugna dig.»

»Ack, om männen voro hemma!» mumlade Alfhild. »Några stigmän kunna ju komma, och vi äro två värnlösa kvinnor, då våra huskarlar också äro borta. Och det dröjer ännu två dagar, innan vår fader och Torvald komma igen.»

»För oss hyser jag ingen fruktan», svarade Estrid. »Jag önskade, att de voro lika mycket utan fara som vi.»

»Fruktar du för männen?» sporde Alfhild.

»Jag vill icke säga, att jag fruktar», återtog Estrid, »det skulle måhända vara orätt att frukta för så tappre män, men jag tänker som du. Jag skulle gärna se dem återkomma, ju förr, ju hellre. Skogarne lämna skydd åt dem, som hafva ondt i sinnet.»

»Menar du Gudmund?» sporde Alfhild.

»Ja visserligen», blef svaret.

»Han skall icke våga», genmälte Alfhild. »Han ser ju, att Torvalds lycka är större än hans, och dessutom borde han väl icke tänka på den förra fiendskapen nu, då han har Torvald att tacka för lifvet.»

»Det är min tro att Gudmund ännu mer vredgas däröfver», svarade Estrid. »Men låtom oss icke tala därom! Låtom oss gå till kapellet! Din fruktan har äfven skrämt upp mig, bönen skall lugna oss.»

Följande morgon stod Estrid tidigt upp och gick ut. Det var en vacker, solklar morgon, friska vindar fläktade in från hafvet och trasten sjöng högt. Hon gick med lätta steg och lätt hjärta öfver den daggiga marken ned till ån. Hon hade lämnat sin syster Alfhild sofvande i stugan och tänkte liksom under forna dagar att göra hennes arbete, medan denna ännu njöt sin morgonslummer.

Hon trallade med låg röst en visa. Det föreföll henne, som tillhörde hon ännu detta hem. Hon drog till sig sina kläder och hoppade ut på en sten i den lilla ån. Mer än en gång hade hon förr stått där. Hon tänkte på den morgonen, då hon där tvagit sin väf och Torvald kommit för att begära henne till äkta, och huru hon gifvit honom sitt löfte med tungt hjärta, väl vetande att en annan fängslat hans hug. Hon tänkte på, huru allt tycktes nu vilja vända sig till glädje för dem.

Under tiden lät hon icke sina händer vara overksamma. Hon sköljde garn, som de båda systrarna föregående dag färgat rödt. De hade öfverenskommit att väfva åt sig kjortlar tillsammans. Hon log, då hon tänkte på, huru det skulle lika Torvald att se henne i denna lysande röda färg. Hon kom väl ihåg, huru mycket han förr tyckt om den, och att den var Valgerds älsklingsfärg. Nu tycktes hvarje band vara brutet emellan dessa båda, och om någon tid skulle Estrid äga — hvad som ytterligare skulle binda Torvald och henne — ett barn.

Som hon så stod i tankar, hörde hon steg af flera män, som närmade sig. Kunde det vara hennes fader och Torvald? Nej. Ja, då måtte det vara hvem som helst. Fotstegen genljödo mot den steniga marken, och en skara män visade sig nu, följande åstrandens.

Den man, som gick främst i röd kappa, var Gudmund. Han stannade, då han blef varse Estrid och hälsade henne. Därefter tillade han:

»Här står du och tvår garn. Måhända kunde det finnas någon, som lika väl tarfvade tvagning och som ligger dig närmare om hjärtat.»

En man, som gick närmast bakom Gudmund, drog fram och visade Estrid det bröstsmücke, som Torvald plögade bära. Det var alldeles blodigt.

»Känner du detta?» sade han och kastade det till henne. »Jag håller före, att det behöfver tvagning.»

Estrid kände, huru hennes blod stockade sig kring hjärtat, och det förekom henne, som om dess slag upphört; men hon betvang sig och sade sakta: »Det är min bonde Torvalds, och förstår jag nu fullväl, att han är dräpen.»

»Du säger sant», svarade Gudmund, i det han först höjde sin yxa i luften för att visa, att den var blodig, och sedan aftorkade han den mot Estrids kjortel. »Det är hans blod, som färgar mina vapen.»

Estrids ansikte vardt blåblekt, och en iskall rysning genomfor henne, men hon hånlog, räckte Gudmund smycket och sade: »Din hustru Valgerd vill jag gifva detta smycke till ett minne — hon må bära det, hon, som är en sådan praktkvinna — bringa henne också min hälsning! Och låt mig nu gå!»

Alla veko åt sidan för henne. Hon tog garnet och gick. Männen tyckte, att hon liknade Hel, så bister och blåblek var hon att skåda, då hon skred förbi dem med hög buret hufvud och sammanpressade läppar, utan att vidare kasta en blick på dem.

»Det var grymt, Gudmund», sade en af männen, »att aftorka mannens blod på hustruns kjortel.»

»Det gjorde jag därför», sade Gudmund, »emedan under den kjorteln bor väl min baneman. Men låtom oss nu skynda hem!»

Det förtäljes, att, då Valgerd såg smycket, sjönk hon i vanmakt, och ingen såg henne sedan le. Icke heller växlade hon därefter ett ord med sin man. Kort därpå vardt hon död.

Estrid drog hem till sin gård, och på hennes bön flyttade fader och syster hem till henne. Här föddes hennes och Torvalds son, som vattenöstes och fick sin faders namn. Han växte upp på sin fädernegård. Faderns dråp åtalades väl på tinget, men som ingen rätter målsman fanns att drifva fram målet, så bilades saken, när Gudmund erbjöd böter, hvilka äfven mottogos. Estrid skänkte dem till Askaby kloster, hvilket vid denna tid anlades.

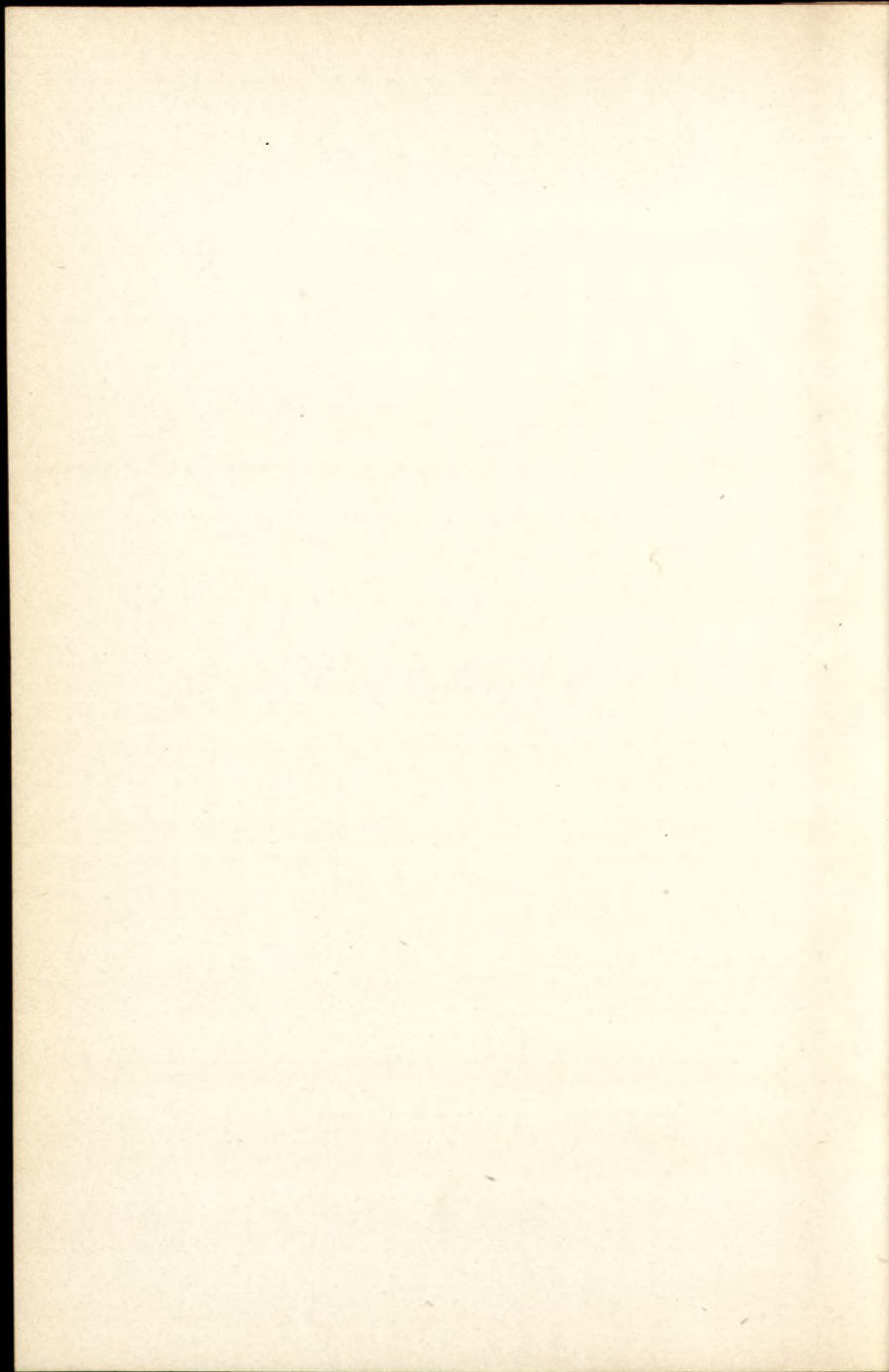
Estrid blef en mycket from kvinna, som hvarje dag knäböjde i bön framför ett crucifix. Men hon var dock fortfarande samma driftiga husmoder, som styrde gården med en mans förmåga. Hon sörjde också väl för sonens uppfostran och hans öfvande i alla idrotter. Framför allt blef han en god bågskytt och redan vid tolf års ålder kunde han med sin pil träffa ulfven i språnget och fågeln i luften. Slutligen förtäljde Estrid för sin son hela sagan om faderns dråp. Tvenne dagar därefter fällde ett pilskott Gudmund på Skedenäs.

Estrid med sin son drog därefter ut på en pilgrimsfärd. När de återkommit därifrån, och sonen växt upp till man, så att han själf kunde öfvertaga gården, gick Estrid in i Askaby kloster. Den unge Torvald blef med åren, äfven han, en ansedd och fräjdad man.

ETT OMVÄNDT BLAD.

Det var en solklar sommarmorgon år 1772. De skuggrika alléerna vid Medevi hälsobrunn började att fyllas med folk — fina kavaljerer i lysande dräkter samt stångpiska och spetskrås — förnäma damer i ytterst behagsjuk negligé. De röda klackarne lämnade lätta spår i sanden, och fjärlslätta ord flögo emellan brunngästerna genom den klara blå luften.

Medevi är modernt detta år. Prins Fredrik Adolf begagnar på hög befallning dess hälsovatten — må vara för att genom sin älskvärda personlighet intaga dem, som möjligen misstänkte en statskupp från den kunglige brodern, eller kanske för att söka bot för sin kärlek till grefvinnan Eva Helena Ribbing.

Det låg icke i denna tids luft någon obotlig kärlekssjuka, och den unge prinsen skulle otvifvelaktigt tillfrisknat ändå, men han var nu där, förtrollande genom sin rang, sin fägring och sitt behagfulla väsen. Medevi hälsobrunn söktes därför af dubbelt så många som vanligt.

Skola vi taga den lysande samlingen i ögonsikte? Se där en flock unga herrar ur prinsens följe, hvilka omfladdra några unga damer. Deras negligédräkt utesluter hvarken *corps de baleine* *) eller styfkjortel;

*) Snörlif.

hvarje steg påminner om dansmästarens lärdomar i hela sitt konstlade behag, hvilket dock icke utesluter en viss ledighet.

Där går en ung moder med sin förstfödde. Höljd i silfverspetsar och bandrosetter drages den lille greffen i en vagn — *forme conqué de Vénus* — vid hennes sida. Den unga damen ser smäktande ut. Hon är också änka vid tjugu års ålder, och den lille sonen, den tynande telningen af ett ädelt stamträd, är född tre månader efter sin faders död. Modern har nyss lämnat sorgåret bakom sig. Hon har ju då rättighet att se smäktande ut. Sorgdräkten klädde henne illa, därför har hon lagt af den, men icke så det lidande uttrycket, de halfkväfda suckarne, det sorgsna småleendet, hvilket allt klädde henne förträffligt.

»*Comment avez vous dormi, madame la comtesse?*» frågar henne en icke mera ung man — under denna tid vardt man icke gammal, blott mindre ung — hvilken, följd af en annan kavaljer, nu närmade sig.

Låtom oss med ens presentera dem såsom baron Gyllengrip och kammarherre Zinnenheim.

»*Oh, une nuit affreuse!*» svarar hon, i det hon vänder emot honom sina stora ögon, åt hvilka de målade ögonbrynen och de långa ögonhåren förlänade en så underbar glans. Och så ler hon. De små fylliga läpparne öppna sig och visa pärlhvita jämna tänder. Hon böjde sig ned öfver sin lille son i vagnen, jagade bort en fluga från hans ansikte, och tilltalade honom med ett jollrande: »*Mon bijou!*»

»Vet ni, min nådiga kusin», säger kammarherren, »att *tout le monde* är *jaloux de ce petit marmot*, utan hvilken man icke mera ser Er.»

»Åh, min kusin, en moders plikter!»

»*De grace*, ingen predikan, *point de sermon!* Alla veta ändå, att Ni är *une mère tendre.*»

»*Que voulez vous!*» svarade hon med en liten axelryckning. »*Je suis folle de cet enfant.*»

Den lilla gruppen skildes åt. Då herrarne kommit några steg från den unga damen, säger baronen med en suck: »*La voilà grande dame de bon ton!*»

»Ja», svarar den något yngre kammarherren, »*elle est vraiment adorable*».

»Jag saknar ändå min lilla vildrosknopp», återtog baronen nästan sorgset, »det är ej mer än fyra år sedan han såg henne här — jag menar grefven, hennes salig man — och hon är redan så förändrad.»

»*Mais, mon dieu*, hon var ett barn — hon är nu en dam. Knoppen har öppnat sig för att blifva *une rose charmante*, icke den lilla nyponblomman, som hon tycktes lofva. *Je crois que vous vous plaignez de cette métamorphose.*»

»*Ah, mon ami*, hon var så skär, så täck med sin *robe de mousseline blanche*, sina blå band och sitt opudrade hår. Kinden behöfde icke smink för att hafva färg. Hon sof oskuldens sömn hela natten och klagade icke öfver »fasliga nätter». Hon hade icke ett begrepp om snörlif och moucher och allt det där. Hon var som en rosenknopp, dagfrisk och doftande — och nu — du har rätt, hon är en tjusande ros, men jag tror, att en mask fräter hennes hjärtblad.»

»Du blir patetisk, *mon cher*, men jag tycker om det sentimentala ibland. Berätta för mig, huru grefve Ehrenhjelm — *ce chevalier sans peur si non sans reproche* — fann denna vildrosknopp, hvars fägring vi alla beundra.»

»Jag minns det som i går, *mon ami*, huru den unga flickan sprang här i alléerna och jagade fjärilar, och så kommer hon förbi den *bosquet*, där jag satt fördjupad i ett filosofiskt samtal med *ce cher comte*. Vi voro gamla vänner — *ma foi* — jag kände honom *au fond*. Han var en filosof, men han var hvarken dög eller blind, min vän grefven. Hennes röst trängde till våra öron, hennes *jolie petite figure* stack fram genom den gröna häcken, och hon *attrapa le papillon*

med ett skratt — ett skratt, sådant man aldrig hör det i salongerna, *mon cher* — det var som en pärlkaskad.»

»Åh, du är naturalist — en lärjunge till Jean Jacques Rousseau.»

»*Pas tant. Mais cependant* — naturen har sina behag, som konsten sent efterapar. Denna vilda gratie, denna osökta *charme*, som fanns hos den lilla Julia, återfinnes knappast hos den charmanta grefvinnan Julie, huru *accomplie* hon än är. Jag minns henne ännu som det varit i går, där hon stod rödnande och förlägen med den stackars fjäriln emellan sina rosenfärgade fingerspetsar. Och jag minnes äfven salig grefvens min — *il était tout à fait ravi*. — »Hvem är *la belle ingenue*?» sade han till mig, och jag nämnde hennes namn. Det föll mig icke ens in att göra en formlig presentation — man presenterar icke vildrosknoppar för fjärilarne, helst då dessa äro öfveråriga och *fatigués de la vie*.

Dieu, qu'il m'en a gourmandé, ce tendre ami! Han vardt med ens *éperdument* förälskad, och han ville alltid äga det han fått smak för. Han låter presentera sig för gamle major Ståhlcrona — han gör sin *cour* för den unga fröken — efter få dagars *papillotage* friar han. — Hvem kan säga nej? Fadern är förtjust, dottern icke mindre. Hon var så *ravissante* i sin blyga kärlek. Grefven var visserligen mycket — mycket äldre än hon, men hvilken triumf att blifva vald af en sådan man — en diplomat — en man af värld! En god del fäfänga blandade sig nog i hennes känsla, liksom en god del af det behag, som det nya och ovanliga hade med sig i hans *douce ardeur*. *Mais enfin* — de voro då så lyckliga — på hösten stod bröllopet.»

»Åh, min baron, voro de då icke det längre fram?» frågade kammarherren med en nyfikenhet, som han förgäfvos sökte bemantla. — »*Ah je comprends, le vieux papillon* var trogen sina vanor — *Mais voilà le prince!*»

Det var verkligen den unge fursten, som syntes promenerande i allén. Alla skyndade att ordna sig åt sidorna och med djupa bugningar hälsa Fredrik Adolf, som med ledigt behag återgaf hälsningarna och tilltalade flere med några artiga ord. Han var så intagande, och denna tidens folk hade ett så öppet sinne för behaget. — »Allas hjärtan lades för hans fötter.» — Men hans ögon flögo mönstrande öfver sällskapet och stannade vid den unga grefvinnan Julie Ehrenhjelm, hvilken i detta ögonblick böjde sig ned öfver sin lille son och med solfjädern jagade bort flugorna från gossens ansikte. Hon ensam tycktes icke låna sin uppmärksamhet åt prinsen, och måhända fängslade hon just därför hans.

Prinsens ögon mätte och mönstrade denna smärta skepnad, som förlorade sig i de djupa vecken af en vid *caracas*, förfärdigad af finrandigt svart och hvitt siden samt rikt prydd med spetsar och gas af blek lilasfärg. Det var en dräkt, som tycktes fladdra och bölja omkring henne, som beslöjade hennes hela växt och likväl förrådde formerna vid hvarje rörelse, som hon gjorde. Den täcka hatten — *forme tambour de basque* — klädde henne också förtjusande. Hon såg så ung och oskuldsfull ut — icke denna ursprungliga, omedvetna oskuld, som är okunnig om sitt eget behag, utan en själfmedveten, studerad och odlad, hvilken man vid denna tid skattade högre, lika så visst som man satte konsten öfver naturen.

Den unge fursten delade sin tids smak. Han skyndade att, så fort han sagt några ord åt den ene och den andre af de djupt bugande brunnsgästerna, gå rakt fram till den unga grefvinnan. Denna lät honom komma helt nära, innan hon såg honom. Hon jollrade med sin son, kallade honom *petit marmot*, och log emot honom på ett ömt och älskligt sätt.

»*Ah, quelle mine tendre!*» sade prinsen, i det han aftog sin trehörnade hatt och artigt hälsade den unga modern.

»*Oh pardon, mon prince!*» svarade hon och höjde sin blick emot honom, men sänkte den genast, i det hon gjorde en djup nigning, och på samma gång spred sig en rosenfärg, som sminket icke helt och hållet kunde dölja, öfver hennes panna, kinder och hals.

»Hvad skulle jag väl hafva att förlåta er?» sade han med ett något tvunget skämt, medan en lätt suck smög sig öfver hans läppar.

»Jag borde hafva märkt eder furstliga närvaro», svarade hon med sänkta ögon, »*mais cet enfant — c'est mon premier né, le prince de mon coeur.*»

»Hvad det är lyckligt detta barn!»

»*Oh mon prince!*» Åter en suck och en lång tystnad.

Prinsen insög långsamt med blicken hela den unga kvinnans täcka ansikte, då han gick vid hennes sida i den skuggrika allén.

Solstrålarne hoppade ned här och där genom någon öppning i det tätta löfhvalfvet och sprungo några steg framåt uppå sanden, grönfärgade och oroliga, och så försvunno de i den djupa skuggan. Fåglarne sjöngo i de lummiga trädens kronor. Det var alldeles så, som då den lilla Julia sprang och fångade fjärilar där i allén för fyra år sedan, men det var med helt olika tankar, som hon nu gick där långsamt och drömmande. Tänkte hon kanske äfven nu att fånga åtminstone en fjäril — den unge prinsen?

Flugorna surrade omkring den lille sonen, mygorna dansade i den tätta skuggan, de omsvärmade gossen i hans *conque de Vénus*. De slogo sig ned på hans händer och ansikte och drucko hans blod, men hans moders solfjäder jagar icke mera bort dem, hennes tankar gå fjärran från honom.

Ett par timmar senare finna vi grefvinnan utsträckt på en *duchesse* *).

»Tag ut barnet!» har hon sagt med en kort och otålig ton åt kammarjungfrun samt tillagt med ett smäktande smålöje: »*J'en suis fatiguée à mourir.*»

Och så kastar hon sig på duchessen och försjunker i tankar. Denna morgon hade så lifligt påmint henne om den föregående brunnsterminen, som hon tillbragt vid Medevi. Hon kunde icke kväfva de tankar och hågkomster, som framkallades för henne. Hon slöt ögonen och såg sig själf i oskuldsfull lek springa omkring här. Var det möjligt, att det endast var för fyra år sedan, som hon kunde fröjda sig åt en vacker blomma, äflas att fånga en fjäril och leka med annan ungdom utan annat mål än själfva leken? Det förekom henne, som hade en lång — mycket lång tid förgått sedan den sommaren, och likväl hade hon då gjort hvad världen kallar lycka — det vill säga ett lysande parti. Hennes man var mycket äldre än hon, men han var rik och högättad. Han hade vidare en hofcharge, som höll honom kvar i hufvudstaden större delen af året, hvaremot hon — grefvinnan — bebodde hans stora fideikommiss och efter sin presentation vid hofvet sällan besökte hufvudstaden. Hon förde emellertid ett lysande lif. Dagliga fester, utfärder, jakter och andra sällskapsnöjen upptogo hennes tid. Och likväl kom ledsnaden, denna det adertonde århundradets arffiende, helt objuden och satte sig ned vid hennes sida vid gästabudsbordet, red på sadelknappen, då hon for ut, och tog hufvudrolen i det sällskapsspektakel, som uppfördes.

Hvarifrån kom detta? Männe af saknad efter mannen? — Åh nej. Visserligen hade hon älskat denne man med den svärmande ömhet, som tillhör barnabruden, hvilken gifvit åt sitt ideal fulländad mandom i sin tillkommande makes person och älskar

*) En slags liten hvilsoffa.

det i honom. Men detta ideal höll icke streck med tidens fordringar. Skulle det nu lifslevande visa sig för henne, skulle hon själf vara den förste att utskratta det och på det mest belevade sätt i världen visa det på dörren. Det passade denna tid lika litet, som den styfva, ståtliga spanska dräkten skulle passat till stångpiskan och sminket.

Men likväl — då idealet försvann med den ljusblå luften, som tillhörde hennes barndom, och lämnade rum för boudoires ljumma, af vällukter genomandade atmosfer, förflyktigades äfven kärleken till mannen. Ja, den var en allt för ömtålig planta för att kunna lefva utan vård och hägn. Hon fattade nära nog motvilja för sin man. Det var han, som rifvit ned de luftslott, hvarpå hennes barndom byggt, och slitit i stycken de rosendrömmar, hvarpå hennes oerfarna sinne trott. Icke att hon numera skulle önskat bebo dessa luftiga salar, som hennes inbillning skapat, eller känt sig tillfredställd af de föreställningar, som hon förut älskat, men hon kände det som en obotlig oförrätt, att allt detta blifvit henne beröfvadt — att hon mist det utan att få något annat i stället mer än sin grefvinnetitel och ett lif, uppfyllt af nöjen och flärd, och dock så tomt — så tomt.

Och sedan kom mannens oförmodade död och uppskakade henne. Men hon sökte icke att bedraga sig själf med att säga, att hon sörjde honom, ehuru hon noggrant iakttog den etikett, hvilken sorgeåret föreskref, huru stor ledsnad det än förorsakade henne.

Under denna tid föddes sonen. Han borde hafva blifvit ett föremål att älska och vårda, men Julie hade en dunkel föreställning om, att det blott var för att denne son skulle födas, som grefven, hans far, gjort henne till sin hustru. En dof motvilja mot detta barn intog henne, till och med innan det var födt. Hennes hjärta låg kallt och förhärjadt af alla de kyliga vindar, som dragit öfver det från världslivets och den goda tonens isiga polarland. Sol-

strålarne af hennes barns leende hade ännu icke kunnat framkalla en ny vår där inne.

Hon gjorde gossen till ett medel för sin åtrå att behaga. Den kärlek, hon icke hyste för barnet, utställdes för främmande. De omsorger, som hon icke ägnade den spåde sonen, voro ett föremål för beundran; men då hon vardt ensam, visade hon bort barnet ifrån sig och försjönk i ledsnad. Så förklarades hennes hälsa vara lidande, och hon kom till Medevi.

Sällskapslifvet där skulle förströ henne bättre, det var något nytt. Det var lättare där att undfly sig själf och sina egna tankar. Hon beundrades och fjäsades, gamla och unga lade sin hyllning för hennes fötter, hon tycktes icke märka det. Liksom dansösen på skådebanan dansar fram utan att synas märka de blommor, som kastas för hennes fötter och förtrampas utan skonsamhet, så skenbart likgiltigt upptog Julie all den uppmärksamhet, för hvilken hon var föremål. På detta sätt förflöt den ena dagen efter den andra vid Medevi — och så kom prinsen.

Grefvinnan Julie hade en tillgifven väninna. Det var denna, hvilken hon, näst sina egna naturanlag, hade att tacka för den förändring från en liten vildrosknopp, såsom baron Gyllengrip kallat henne, till den yppiga ros, som hon nu var. Det var denna väninna, som med sina råd och måhända ännu mer genom sina sarkasmer lärt henne den ton, som anstod en dam *comme il faut*. Friherrinnan Sophie Cronstjerna var visserligen omkring tio år äldre än grefvinnan Julie, men de omfattade likväl hvarandra med denna varma, lidelsefulla vänskap, som under förra århundradet så ofta plögade förena två damer af värld. Det var en »evig vänskap» lika så visst som »en evig kärlek», åtminstone trodde man så, då man tillsvor hvarandra den, och de båda damerna lefde och fråsade i hvarandras vänskap. Man omfamnade hvarandra, man hviskade små smekord i örat, man tryckte hvarandras händer och promenerade tillsammans arm

i arm. Biljetter växlades, man bar samma färger, begagnade samma parfymer och kallade hvarandra *mon cher coeur — ma reine — ma délicieuse amie*.

Då grefvinnan nu låg utsträckt på sin duchesse, knackade det på dörren och friherrinnan Sophie visade sig. Julie sprang upp med ett utrop:

»Åh, det är en evighet sedan vi sågo hvarandra!»

»Ah, *ma douce amie*, jag har längtat och räknat minuterna, jag hade ett så lifligt behof att se dig, ehuru jag kommer med en *reproche*.»

»Ah, *ma reine*, tala! Det är en *jouissance* att höra dig, till och med då du bannar.»

»Ah, *ma petite*, du är *ravissante — adorable —* men du rodnar, då en *cavalier* lägger sin hyllning för dina fötter. *Qu'est ce que ça signifie?* Du kommer att förlora ditt rykte — en *dame comme il faut* rodnar blott af sminket. Har du ännu någon *faiblesse* för din salig man?»

Grefvinnan gjorde en afvärande rörelse med handen.

»*Bien* — det skulle vara i högsta grad *bourgeois*. I sådant fall är jag nöjd med dig. Men för att gå rakt på saken, hvad tänker du om prinsen?»

»Prinsen?»

»Ja, spela inte längre *l'ingénue* för mig! En hvar har sett, att prinsen utmärker dig framför alla andra.»

»Det har icke jag åtminstone.»

»Ah, *ma reine* — var öppen! Det beror blott på dig att fästa den unge prinsen vid din triumfvagn. Motsäg mig inte, det är sant.»

»*Mon dieu*, Sophie, hvart vill du komma?»

»Hvart jag vill komma? Din man gjorde dig icke lycklig — det är så vanligt här i världen. Nåväl fäst *ton coeur attristé* vid ett värdigare föremål — prinsen *par exemple!*»

»Är det du, *mon amour*, som gifver mig ett sådant råd?»

»Utan tvifvel.»

»Hvad skall världen säga därom?»

»Hvad världen skall säga? Åh, man skall finna det *parfaitement à l'ordre du jour*. Fatta blott mod! Prinsen har nyligen lidit *une défaite*, ganska kännbar för hans *amour propre*. Han ser sig om efter någon, som kan trösta honom — han finner dig *belle à ravir*. Hvad behöfves det väl mera?»

»Men, min vän, jag vill icke uppföra mig illa.»

»*Que de façons!* Jag säger dig *tout de bon*, att man fordrar af dig ingenting annat än *décence*. Den unge prinsen kan inte vara annat än *une convenable liaison*. Och hvem säger, att du skall uppföra dig illa? *Oh, ma reine*, du är endast en liten landtflicka *au fond*. Gif mig en kyss, *petite morceuse*, och tacka Gud, att du har mig, som vakar öfver din oerfarenhet. *Adieu.*»

Friherrinnan sväfvade ut, men vände sig om i dörren, kysste på fingerspetsarne och försvann.

Grefvinnan Julie låg alltjämt tillbakalutad mot duchessens kuddar. Nej, det var icke prinsen, som kommit hennes hjärta att klappa fortare. Det var endast en vanlig behagsjuka, som gifvit anledning till, att hon rodnat och känt sig smickrad af den unge furstens hyllning. Men i prinsens svit var dock den man, som uppväckt hennes kärlek och till hvilken hennes hjärta slöt sig med hela kraften af sin bedragna längtan, sina svikna förhoppningar och sin efter lycka törstande själ. Det var för den unge ryttmästar Duse, som hon rodnade, när prinsen närmade sig henne. Det var för hans skull, som hon med en behagsjuka utan gräns utvecklade alla toi-llettens medel för att blända och förtrolla. För hans skull hade hon glömt alla de lärdomar, som hon fört med sig från sitt hem, där gammaldags enkelhet, flärdlöshet och gudsfruktan stodo i den bjärtaste motsats till de kretsar, uti hvilka den unga kvinnan nu rörde sig. Hvad skulle hennes mor hafva sagt, om

hon lyssnat till det samtal, som nyss förts emellan henne och hennes väbinna?

Hon steg upp och skakade häftigt på hufvudet. Nej, hon ville icke tänka därpå, blott »plocka hvar ros på sin stig» — såsom det hette i en modern sång på denna tid. Och då kammarjungfrun kom in och tillkännagaf, att hennes nåd fru grefvinnans vagn var framme och promenadtiden inne, lämnade hon rummet och for ut med barnet och betjäningen, lämnande bostaden öde.

Denna samma afton skulle man samlas för att öfverlägga om en musikalisk soiré, hvilken brunns-sällskapet tänkte anordna, och prinsen, som var angelägen om, att den unga grefvinnan skulle infinna sig, sände sin kavaljer, ryttmästar Duse, att bedja henne icke undandraga sig att komma.

När denne ankom till grefvinnans bostad, fann han ingen i entrérummet, men nyckeln satt i till det följande rummet. Den unge mannen knackade på, och, då ingen svarade, öppnade han dörren. Rummet var tomt, men han steg likväl in.

Det var en njutning för honom att komma in i det tempel, hvarest — för att tala den tidens uppskrufvade språk — »den gudomlighet bodde, hvilken han ägnade sin dyrkan». Den unge ryttmästaren hängaf sig nämligen åt den ömmaste böjelse för den sköna grefvinnan. Och denna kärlek var icke hos honom en stundens nyck, han hade känt henne från barndomen och älskat henne redan då. Han hade fallit i förtviflan vid hennes giftermål med grefven och kastat sig in i hofflifvets nöjen för att glömma henne utan att lyckas.

Nu stod han där i hennes rum. En puderkappa låg kastad öfver en stol. På duchessens kuddar kunde man se, att hennes hufvud hvilat däremot. Luften var uppfylld med doften af blommor från tvenne stora vaser, som stodo på toilettbordet, och utifrån sände blommande kaprifolium, som omslingrade det lilla

huset, sin bedöfvande vällukt genom det öppnade fönstret. Det var något berusande i denna luftkrets, den unge mannen betogs därpå på ett underligt sätt. Knappast den älskade kvinnans egen närhet kunde göra honom mera yr i hufvudet. Han kände, att han icke mera kunde bära denna låga inom sig, att han måste yppa den eller dö. Han kastade sig ned i den duchesse, där hon nyss hvilat, stödde hufvudet mot kudden och började eftertänka, huruvida han kunde hysa något hopp om genkärlek.

Duse var ingen af dessa hovvets fjärilar, som fladdra från blomman till blomman, hans böjelse för den unga grefvinna var af ett för denna tid ovanligt djup, han var också uppfostrad långt ifrån de lätta grundsatser, som gjorde denna tid så frivol. Det var med tvekan och oro, som han nu satte sig ned vid ett litet reschatull, som tjänade grefvinna Julie i stället för skrifbord. Han skref ett blygt, förvirrat bref om sin kärlek, sin längtan, sitt hopp.

Men så slog honom med ens den tanken, att den kvinna, till hvilken han skref dessa ord af passionerad kärlek, genom sitt giftermål kommit att stå så mycket öfver honom i rang och rikedom, att hon måhända skulle upptaga hans bref som en förolämpning. Om så vore ville han aldrig mera träda inför hennes ögon. Han skulle begära sitt afsked från prinsens uppvaktning och resa till Polen, som kämpade mot sina öfvermäktiga fiender. Han skulle ställa sig vid de polska patrioternas sida, strida och dö.

Huru skulle han likväl kunna uthärda att höra detta ord från hennes läppar? Han ville bedja henne om ett tecken, att hans kärlek vore besvarad, och han tillade därför den bönen, att, om hon ville älska honom och göra honom lycklig, skulle hon bära en högröd ros i sitt hår eller vid sin barm denna afton. Bure hon den icke, skulle han fly för att aldrig mera återse henne.

Han undertecknade sitt namn och tänkte vika

ihop det pappersblad, på hvilket han skrifvit, men mähända skulle en biljett undgå hennes uppmärksamhet. Han ville framför allt veta sitt öde afgjordt snart. Han lade därför det skrifna pappersbladet på den unga grefvinnans toilett och skyndade ut ur rummet. I förstugan stannade han, skref med blyerts prinsens bud på ett kort och gick orolig och förvirrad därifrån.

Grefvinnan Julie återvände från sin promenad i sällskap med sin hjärtevän, friherrinnan Sophie Cronstjerna, som hon råkat ute och nu följde henne hem.

Medan Julie stannade i det yttre rummet, gick friherrinnan in i det inre, och pappersbladet på toiletten föll henne genast i ögonen. Hon läste innehållet. Hennes första rörelse var harm. Skulle äfven detta träda i vägen för den förbindelse med prins Fredrik Adolf, hvartill den intriganta damen gjorde sig så mycken möda att förmå sin väninna?

Hon tog pappersbladet i handen och tänkte rifva sönder det. Dock kände hon något, som liknade medlidande med den unge vackre ryttmästaren, födas inom henne. Liksom alla den tidens damer och herrar hade hon en stor tro på ödets makt. Var det nu ödet, som bestämt, att hennes väninna skulle tillhöra ryttmästaren i stället för prinsen? Friherrinnan Sophie Cronstjerna kunde icke brottas med ödet, men något kunde hon dock göra. Hon vände om det skrifna pappersbladet och lade dess oskrifna sida upp.

När sedan Julie strax därefter började tala med henne om aftonens fest, frågade hon ifrigt, hvilken dräkt Julie tänkte välja. »*O ma tendre amie*, låt mig råda! Ingenting kan kläda dig bättre än denna *robe bleue opale* med sina skiftningar i alla färger. Vill du icke sätta den på? Och så kastar du denna *désespoir rose* öfver hufvudet. Åh, det skall blifva *charmant*.»

»Gör, som du vill med mig, *ma reine!*» svarade Julie undergifvet.

Kammarjungfrun tillsades att hämta in den omtalade klädningen, och toaletten började under skämt och artigheter från friherrinnans sida. Julie satt vid sin toilett, pappersbladet med Duses kärleksförklaring låg framför henne, men hon såg blott i spegeln och tjusades af sin egen bild.

Då hon reste sig från toaletten, frågade kammarjungfrun: »Skulle icke grefvinnan vilja hafva en ros vid barmen?»

»Utan tvifvel», svarade friherrinnan, och fattad af denna åtrå att fresta »ödet», som så ofta utmärkte henne, tog hon två rosor, en högröd och en hvit, ur vasen på toaletten och höll dem framför sin väninna.

»Välj nu!» sade hon skämtande. »Det är ett viktigt val, mer än du tror därpå.»

Julie utsträckte handen efter den hvita rosen.

»Oh, *ma reine*», sade friherrinnan förtjust, »du har en *gout exquis*. Jag skulle vilja kyssa dig därför, om jag icke fruktade att derangera ditt smink.»

Då Julie farit, tänkte friherrinnan: »Den unge mannen är förlorad. *Vive le prince!*»

Hon smålog vid tanken på, huru hon hindrat denna kärlekshandel blott genom ett omvänt blad. Men så reste sig något inom henne, hvilket liknade samvetsförebåelse, men hon kväfde det med ett:

»Bah! Jag gaf honom ändå en *chance*. Jag räckte fram en hvit och en högröd ros, hon hade kunnat välja den röda.»

Morgonen därpå vaknade grefvinnan Julie efter en tung sömn. Musiken spelade, det var snart tid att gå ut och dricka hälsovattnet. En toilett gjordes i hast, och så gick hon ut. Hon mottog hälsningar och komplimenter samt besvarade dem med leenden och små epigramliknande ord. Hon såg mera smäk-

tande ut än vanligt, och inom henne ljöd som ett vemodigt ackord det »Farväl, Julie!» som Duse lidelsefullt tillhviskat henne, då han artigt hjälpte henne i vagnen den föregående aftonen. Nu var han ingestädes att se. Männe han hade rest bort?

Hon slog sig ned bredvid gamla friherrinnan Sacken, som kände till alla nyheter vid brunnen och fortskaffade dem lika fort och säkert som en tidning i våra dagar. Julie hade icke missräknat sig. Den gamla damen började med att tala om saisonen vid Medevi, dess nöjen och behag. Denna saison var den mest lysande, som hon tillbragt vid denna hälso-brunn, och hon hade dock varit där i tolf år.

»Det är därför litet förundransvärdt, att någon lämnar brunnen så här midt under terminen», tillade hon. »Det har, under de år jag varit här, blott händt två gånger förut. Låt mig se, det var 1760, då den olycklige Lejonhjerter hade spelat bort hela sin förmögenhet och sedan stulit sin fästlös juveler och äfven förlorat dem. Och så reste han till Motala gästgifvargård, och där sköt han sig för pannan. Och så var det äfven 1767, då de unga vildhjörnorna von S. och T. duellerat och måste rymma, tills deras släktingar tystat ner saken. Och så nu.»

»Hvem har nu rest?» sporde grefvinnan tonlöst. Hon visste ju svaret redan på förhand.

»Ryttmästar Duse», svarade friherrinnan.

»Bevars!» utbrast Julie. »Hvad kan vara orsaken? Har prinsen sändt bort honom?»

»Nej, prinsen har icke sändt bort honom. Han var tvärt om ledsen och missnöjd med den unge mannens förhastade beslut och gaf honom sin onåd på samma gång som hans afsked.»

»Och man vet ingenting vidare därom?» frågade Julie matt.

»Ah, *ma chère*, hvad tror Ni om mig? Skulle jag låta en dylik händelse passera, utan att försöka penetrera den? Åh nej. Och nu, då han hvarken

spelat eller duellerat, och det vet man med säkerhet, att han icke gjort, så återstår blott en trolig orsak. Den unge mannen är *éperdument* förälskad, och föremålet är känt. *Oh, la cruelle femme!* Och så rusar han sin väg som en tok, liksom en kvinna begärde något bättre än att eröfras, *le beau garçon bête*. Hade han blott mot henne visat hälften af den *bravoure*, som han kommer att exploitera i striden mot Polens fiender, så skulle hon nog gifvit sig.»

Den unga grefvinnan vardt helt blek under sminket och kände sig liksom lättad, då främmande närmade sig och hindrade den gamla damen att fästa sin uppmärksamhet vid henne. Så snart som möjligt tog hon afsked och gick hem.

Hon tillsade sin kammarjungfru, att hon vore trött och illamående. Hon ville försöka att hvila och icke taga emot någon visit, icke ens friherrinnan Cronstjerna. Så kastade hon sig på duchessen och grät, lidelsefulla tårar, under det att detta »Farväl, Julie!» genljöd för hennes minne.

Flera timmar förgingo. Slutligen öppnade kammarjungfrun sakta dörren och frågade, om fru grefvinnan behagade kläda sig till middagen. Åh ja. Julie steg upp, och kammarjungfrun kastade puderkappan kring hennes axlar. Hon satte sig vid toaletten, och det hvita oskrifna pappersbladet ådrog sig genast hennes uppmärksamhet. Ett rent, hvitt, oskrifvet pappersblad! Hon tog det i handen och vände det. Hon läste detta bref från den älskade, som hon förlorat för alltid.

Förtviflan intog henne. Hon ville handla, hon ville sända bud efter honom, han skulle återvända.

Hon sprang upp och ringde häftigt. Men, innan betjänten kommit, hade eftertanken fått öfverhanden. Hvart skulle hon väl sända? Ingen visste, åt hvad håll han rest eller hvar man möjligen kunde råka honom, han hade nära ett dygns försprång. Nej, hon insåg, att han var förlorad för henne. Hon till-

sade betjänten att uträtta ett obetydligt ärende och gick tillbaka till toaletten, ännu fasthållande det skrifna pappersbladet.

Nej, hon kunde icke gå ut bland dessa människor, som skulle tala om hans resa så liknöjdt som om molnen, hvilka seglade förbi på himlen. Hon afskedade sin kammarjungfru, hon var för illamående att äta middag och behöfde blott hvila.

Hon hvilade, det vill säga, hon grät ensam på sin duchesse. En gång hörde hon friherrinnan Sophie Cronstjerna i yttre rummet, men kammarjungfrun afvisade henne. Åh, Julie hatade denna kvinna, som så hjärtlöst räckt henne de två rosorna. Utan tvifvel kände hon innehållet af det skrifna pappersbladet. Så följde en ny ström af tårar.

Helt sent på aftonen steg grefvinnan upp och gick in i det lilla kabinett, där hennes son plägade sofva. Huru lätta än hennes steg voro, väckte de dock barnet, som slog upp emot modern sina stora blå ögon, i hvilka grefvinnan trodde sig läsa en längtande, vemodig ömhet. För första gången i ensamhet lyfte hon upp barnet i sin famn, och då det log emot henne, kände hon sitt hjärta vidgas af ömhet. Gossen slöt de späda armarne om hennes hals och stammade för första gången: »Mamma!»

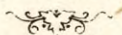
Öfverväldigad af tanken på, hvad detta barn borde hafva varit för henne, men icke varit det, sjönk den unga modern ned på en stol med sonen i sin famn och lofvade sig själf, att hon hädanefter skulle vara allt och offra allt för honom.

Hon höll detta löfte. Det dröjde icke länge, innan underrättelser inlupo från Polen om patrioter- nas nederlag och att Duse stupat.

Det smärtans dop, Julie då genomgick, luttrade hennes själ. Hon drog sig ifrån sina vänner, sina förbindelser, sina nöjen och lefde endast för att uppfostra sin son. Och hon vardt nöjd, om också icke lycklig. Ett stilla vemod hvilade ständigt öfver henne,

förenadt med en mild glädtighet. Sonens kärlek förljufvade hennes lif. Aldrig såg man henne egentligen sorgsen. Blott en gång, då sonen, vorden en ung man, tackade henne för, att hon aldrig gift om sig, sade hon med en suck:

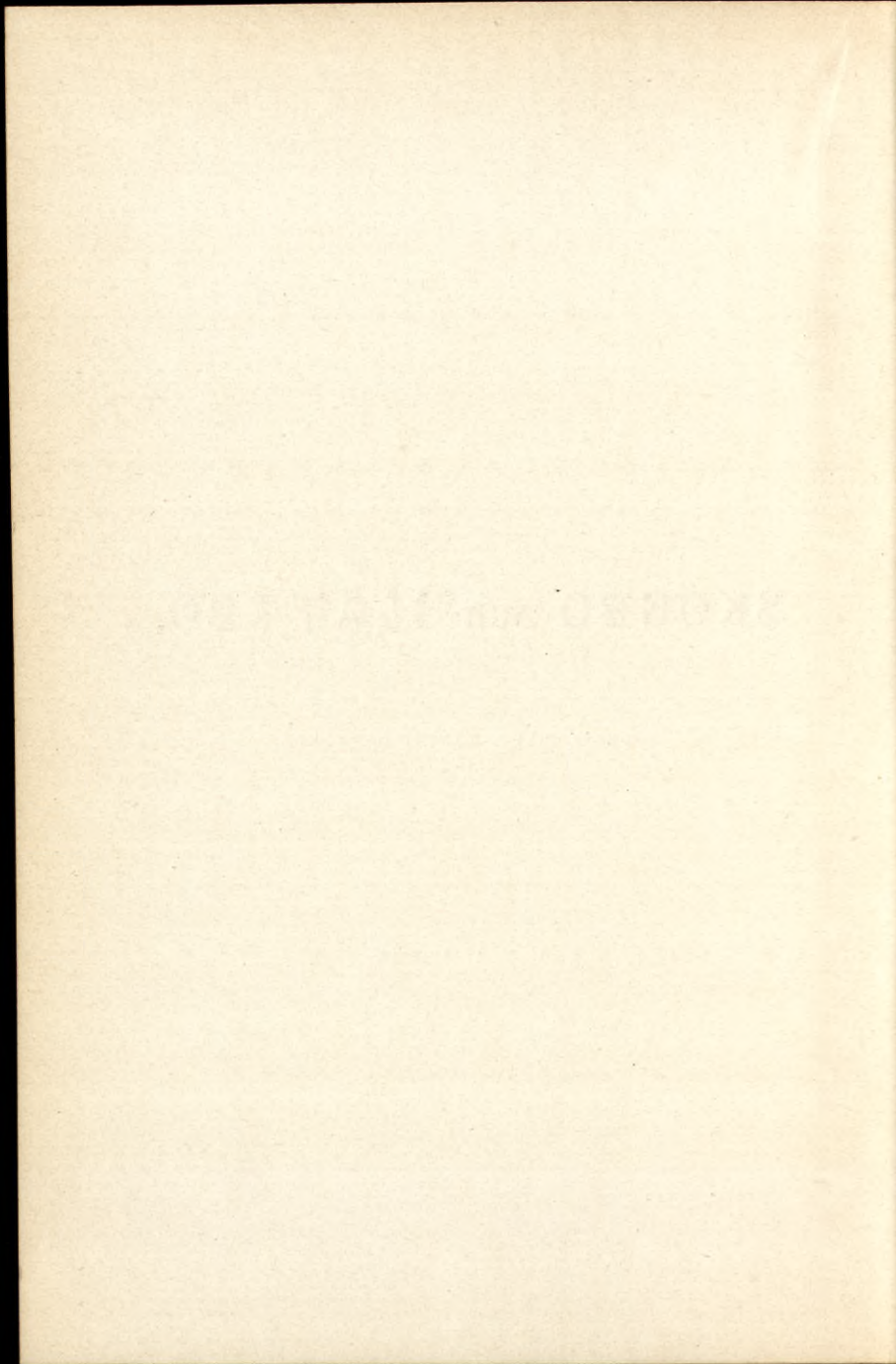
»Tacka mig icke, barn! Allt kunde måhända hafva varit annorlunda, ty emellan mig och lyckan fanns det en gång blott *ett omvändt blad.*»

SKOGBO och SLÄTTBO.

FOLKLIFSBILD FRÅN 1840-TALET.

»ör nu, far, hvad skall jag säga Bengt i Botorp? Det var i dag han skulle få svar vid kyrkan», sade mor Ann' Stina i Elsebo, i det hon vek sitt svarta silkeskläde i prydliga veck och satte det öfver den blå bindmössan på sitt hufvud.

»Ja, Bengt har inte mer än en son», svarade hennes man betänksamt. »Nog vet jag, att han har »hybetekslån» på gården, det tog han, när han skulle lösa ut svägerskan, men jag tror ändå, han står sig bra. Och sonen hans är en duktig pojke. Jag tror, vi kunna säga: Ja, tack som bjuder.»

»Det tror jag också», sade Ann' Stina och satte på sig sin rödrutiga sjal och vek upp sin klädning, så att den hvita, med stickade spetsar kantade underkjolen vardt synlig rundt omkring, hvarefter hon fäste den med en stadig messingsnål midt på magen. »Jag tror, Maj' Lotta får det bra», fortsatte mor Ann' Stina, »och en kan nog reda sig utan henne till hösten, för Ann' Sofi har växt opp och är rätt duktig i sysslorna. Jag säger därför: Ja, tack som bjuder.»

Mor Ann' Stina tog sitt blårutiga stora paraply, öppnade dörren och gick ut. I samma ögonblick körde vagnen fram; den hade blåmåladt fjädersäte och fotsack. Mor Ann' Stina steg upp i åkdonet. Sonen Karl Ol' satt däri förut med hög hatt på hufvudet och blåmålad piska i handen. Och så lade de små fuxiga hästarne öronen tillbaka med ett för-

argadt utseende, svängde på de uppknutna svansarne och foro af från gården i hvirflande fart.

Det samtal, som nyss fördes inne i stugan, egde icke rum emellan fyra ögon. Utom far och mor funnos där två unga döttrar, Maj' Lotta och Ann' Sofi, drängen och pigan. Man hade nyss ätit frukost. »Skedmunk» och stekt fläsk stodo ännu framdukade på en »matstol», och kaffepannan stod på spiselhällen. Alla de församlade hade hört, hvad som blifvit sagdt, och det upptogs ganska lugnt.

Icke en gång Maj' Lotta, hvilken samtalet närmast rört, tog sig särdeles däraf. Det var en ung flicka på omkring aderton år, ljuslett och rödblommig, med trubbnäsa, fylliga röda läppar och stora, klara barnaögon, som hon med ett något undrande uttryck flyttade från den ene af föräldrarne till den andre. Hon tillspordes icke om sin mening. Hade hon väl någon egen mening? Det låg ett utseende af lugn liknöjdhet öfver hela hennes person. Hon var tämligen högväxt och för sina år ganska fyllig.

Den yngre systemen och pigan hjälptes åt att duka bort frukosten, medan Anders Olsson, husbonden själf, tog sin korta pipa, knackade askan ur den och stoppade den ånyo ur den tobaksdosa, som var fastsatt i spiseln järnhäll. Drängen tog af sig helgdagströjan och gick ut till oxarne.

»Du får fästman snart, du», sade Ann' Sofi och gaf sin syster en liten vänskaplig knuff.

Denna svarade blott med ett småleende. Hon var för barnslig att med tanken på en fästman förbinda annat än föreställningen om ett muntert »tittöl» och glada resor till släktingar och åt staden för att köpa begåfning, granna silkesdukar, en prydlig psalmbok och mycket annat mer. För henne hägrade också i fjärran ett bröllop med henne själf såsom brud i guldkrone och för öfrigt präktigt utstyrd med allt möjligt glitter, och där stannade hennes tankar, alldeles förbländade af bröllopsståten.

»Känner du honom, Bengts son i Botorp?» sporde systemen.

»Nej», svarade Maj' Lotta likgiltigt. »Far och mor ha väl hört sig för om honom och släkten hans.»

»Ha väl det», instämde systemen, i det hon torkade af »matstolen» och åter fällde ihop den. Vill du gå utåt ängen och plocka majblomster?»)*)

Den äldre systemen reste sig upp och knöt ett hufvudkläde öfver sitt ljusa uppstrukna hår. »Hvad skall det egentligen tjäna till?» frågade hon.

»Åh, bara för rolighet, förstår du, och så fläta vi kransar och lägga på téfat», svarade den lifligare Ann' Sofi, hvarefter äfven hon tog ett hufvudkläde på sig, och de båda unga flickorna gingo ut.

Det var vår, luften kändes ljum och mättad med doften af nyutslaget löf och gullvifvor. Fåglarne sjöngo, och då och då hördes göken gala.

»Är du glad åt att få fästman?» frågade Ann' Sofi nyfiket och lade sin arm öfver systemens axlar.

»Inte är jag ledsen åt det», svarade denna.

»Jag vet inte, om jag skulle tycka om det», fortfor Ann' Sofi. »Det är i alla fall tråkigt att flytta från far och mor.»

»Ja, det förstås; men det blir väl så i alla fall förr eller senare. Jag har sett Bengts en gång hos farbrors i Tyrfall, och de hade en riktigt redig vagn med två granna hästar för. Och Bengts mor hade klädesrock med silfverspännen i. Hon såg ut som en rar människa.»

»Var sonen med?»

»Ja, men han var bara en pojke. Han klef upp i ett körbärsträd och kastade ner körsbär åt mig.»

»Var han vacker?» sporde Ann' Sofi vidare.

»Fägre har jag sett», svarade den tillämnade fästmon, och så voro de framme vid ängen.

Maj' Lotta och Ann' Sofi plockade majblomster

*) *Primula farinosa*.

och bullblomster*) och återvände vid middagstiden med hela förklädet fullt af kransar och blomkvastar. Och så kom mor hem.

»Bengt i Botorp hälsar och ber oss komma på »tittöl» nästa söndag», sade hon muntert och satte ifrån sig paraplyt. »De voro mycket belåtna med svaret», tillade hon leende, »och han, Gustaf, ser riktigt bra ut. Minns du honom, Maj' Lotta? Ni råktes hos farbrors i Tyrfall. Jag önskade så visst, vi hade en flicka åt Karl Ol'», fortfor hon och började att taga af sig kyrkstassen. Hon vek ihop det fina sockerduksförklädet och silkeshalsduken, aftog den blå bindmössan med det krusade »stycket» och nedlade båda i mössasken. Sedan vred hon upp håret och knöt en hemmaväfd röd och hvit bomullsduk på hufvudet. »Bengt sade», började hon åter, »att han nog skulle kunna säga oss något passligt för Karl Ol.'»

»Ja, men det har jag tänkt på själf», svarade mannen. »Jag har tänkt, att det inte skulle vara ogalet, om han kunde gifta sig till en bra gård del utåt slätten. Du kan inte begripa, mor, huru stora gårdar jag såg »i sistans», när jag var åt Olsmäsemarknaden i Skeninge med unghästen. Det var just som, när en ser »sjöger», så stora vidder var det, och säden gick i vågor. Och jag sålde unghästen till en karl, han hette Magnus Svensson i Salvestad. Du kan tro, han spenderade på mig, och han bjöd på vin i köpskål, det var sött och brunt och det låg plommon i, det var obegripligt godt. Och du må tro, han såg ut som en patron, och alla togo af sig mössan för'en, men han skälldes för rusthållare. Han hade med sig två döttrar, fina som fröknar att se på. Och så var det en sådan där »oljenist», som slog för den ena, och så kom där en annan, som de kallade »schersant», och glodde på den andra. Men fadern sade så här till mig: »De få inte titta åt mina flickor,

*) *Trollius europæus.*

för de äro bonddöttrar», sa' han, »och bondhustrur ska' de bli.» Ja, det sa' han, och då svarade jag så här, att då kunde jag skicka hit min pojke, och han kunde visa, att han inte vore så fy skam heller. Då skrattade rusthållaren, och flickorna blefvo också möra i mun, och när vi skildes åt, så klappade de mig på axlarna och kallade mig för svärfar bägge två. Men jag sa', att jag inte kunde bli det mer än åt den ena af dem, och då vardt de just som litet snopna.»

»Jag undrar, om det var annat än »abberi», sade den kloka mor Ann' Stina, »det där slättbofolket är så dant med att »abbas», och de tycka, att de äro fasligt rara, gud bevars, emot oss skogbor, och en sådan där flicka är inte mycket att få för en allvarsam karl.»

»Ja, inte får en tänka på, att hon kan ta i som en skogboflicka», medgaf mannen, »men», han drog på orden, »det vore nog ändå den »liksta» sonhustru en kunde tänka sig. Jag minns det som i går. Fadern bjöd mig på mat, men han hade inte ett matsäcksskrin på vagnen en gång, och jag tittade åt alla håll, men såg ingenting, och då tänkte jag: Han har så hin heller te bjuda på. Men han tog mig till deras kvarter, och där dukade de fram.»

»Döttrarna?» frågade mor Ann' Stina.

»Nej då, inte döttrarna, de sutto i soffan och hade hvita silkeskläden på hufvudet med tjocka fransar på och granna »solparasoller» i händerna, och så sade de, att det var så varmt, att en kunde förgås. Fadern sade då, att de skulle taga af sig hufvudklädena, och det gjorde de. De hade brunt hår och konstiga flätor och tjocka guldringar i örona, den ena hang i den andra. Och de hade fina »köpsklädningar» af rosig sockerduk, men inga förkläden, utan rynkade remsor sutto »runterst» omkring, och jag tog i de där remsorna och lyfte på dem. De skrattade och sade: »Hvad skall kära far med »balan-

gerna» att göra?» De kallade mig jämt för kära far, och jag svarade, att jag ville se, om det var likadant inunder, och då skrattade de ännu mer. Jag sade, att de voro förfasliga te vara fina, och det tyckte de om att höra. Våra flickor ha inte sådana där »utstafferade» klädningar, sade jag, en kjol rätt och slätt och den är hemmaväfd, och så, när det skall vara rart, ett sockerduksförkläde och en halsduk och örhängen med blå pärlor i, så se våra flickor ut, sade jag. Men de bara skrattade som skator och frågade, om våra flickor kunde spela. Ja vars, både »dumpelle» och »femkort» och »gubben i schäsen» och »hund». Men de sade, att de inte menade kortspel, utan musik. Jag svarade, att hos oss dansa flickorna och spelmännen spela. Och så gick den ena ut och kom in med någonting, som hon kallade »gitar». Det var som en stor fiol med ett blått band, och det bandet lade hon om halsen och satte fingrarne i »posentyr» och knäppte på strängarne och skrufvade på skrufvarne. Och så knäppte hon om igen med alla fingrarne och himlade med ögonen och började sjunga:

»O, Axel, snart är sårens smärta
Förbi, blott ärren återstå.
Ditt bröst det läkes utanpå,
Men ack! hur går det med ditt hjärta?»

Det lät rysligt vackert emellanåt, men emellanåt gaf hon till ett »hajande» som en människa i sjö-nöd, och emellanåt så pep hon så fint som en gris, när en nyper den i svansen. Men jag låddes, som tyckte jag allt vara lika vackert, fast jag höll för öronen ibland, litet oförmärkt förstås. Jag frågade, om systemen också kunde sjunga, men hon sade, att hon bara spelade klavér. Det bad jag att få höra, men de skrattade åt mig och sade, att det där »instrumentet» var hemma och en kunde inte ta det med sig bort. Sedan talade de om för mig, att det skulle

bli bal på kvällen, och frågade, om jag inte skulle gå dit. Ja, det hade jag just ingenting emot, men nu sade de, att de finge lof att gå åstad och kläda sig. Jag sade, att de vore fina nog förut. Det svarade de inte på, bara tittade på hvarandra och grinade.»

»Åh», sade Ann' Stina, »de gjorde nog bara spektakel af dig.»

»Tycker du det, mor? Nej, visst inte; de voro bara glada åt mig. Den ena flickan dunkade mig i ryggen och kallade mig för svärfar, och jag sade, att jag gärna skulle gå med och dansa. Men då frågade de, om jag hade med mig mina fina klädeskläder. Då jag svarade nej, sågo de lite på hvarandra och se'n sade de, att det inte gick an att gå på bal så där med grofva stöflar och förskinn. Det var allt ledsamt, sade jag, för jag skulle gärna velat se ungdomen dansa. Men då sade den andra flickan, att jag kunde gå opp på läktaren. Och det var jag nöjd med, för det kostade »en i banko» att vara med på balen, och då fick en ändå inte något mer än en slick tevatten. Och flickorna lofvade, att de skulle nicka åt mig på läktarn, och så skildes vi åt.»

»Jag är säker om, att de gjorde narr af dig», sade hans hustru.

»Åh nej», svarade Anders. »Men du kan inte begripa så grant det var i salen. Det brann minst ett tjug ljus i en glaskrona midt i taket, och »rundt-erst» kring väggarna gick en bänk, som var klädd med rödt tyg, och där satt fina kvinnfolk. Somliga hade sidenklädningar och små bindmössor, så små, att en kunnat göra tio af din, mor — och »stycken» hade de så fina som spindelväf. Men somliga hade hvita klädningar af sockerduk och blommor i håret, och jag kände inte på länge igen mina flickor, som lofvat att nicka åt mig. Och så spelte musiken opp. Det var inte mänskligt, hvad det skrällde till — men vackert lät det, och så började de dansa. »Scher-santen» skulle bevars vara liksom främst, och han

började att dansa med ett ungt kvinnfolk, som hade ljusgrå sidenklädning och fjädrar i hufvudet, och se'n dansade de allihop. Nästan alla kvinnfolken dansade i strumplästen — för några skor kunde jag inte se till — och de voro så lätta — så lätta. Det fanns dock en och annan, som hade skor af blankskinn. De dansade inte i takt och stampade inte, utan trippade och trippade, så jag kände inte igen, hvad de dansade för dansar. Inte var det polska och »tummen opp» och »branikula», som vi pläga dansa, och när de dansade vals, vardt det bara ett schasande utåt golfvet. När jag lutade mig ned, kände jag slutligen igen mina flickor, men de nickade inte åt mig, som de lofvat, och då sträckte jag fram mig och skrek: »Tjo san!» Men de hörde mig inte ändå, och en karl, som stod där uppe, knuffade till mig och bad mig vara tyst, för annars skulle jag bli utkörd. Sedan spelte de opp en vals, som jag kände till, och då kunde jag inte hålla mig från att stämma in och sjunga:

»Gref Adam på Eden, ett stort säteri,
Dess hustru, fru Eva, så munter och fri—»

Men med det samma knuffade de ut mig och sade, att jag var full, och de skreko, att de skulle gå efter polis, och som jag inte ville bråka, så gick jag min väg. Men det säger jag: En af de där flickorna skall Karl Ol' ha, för maken har jag aldrig sett.»

»Det där tycker jag rakt inte om», sade mor Ann' Stina. »Jag förstår grant, att de bara grinade åt dig, fast du inte begrep det, och jag vill inte släppa dit pojken till ett spektakel. Det är han mycket för god till.»

Mor Ann' Stina gick ut i köket. Hon var ganska förtretad öfver sin mans berättelse, som hon nu först fullständigt hört. Hvad skulle hennes son med en sådan hustru, som for åt staden och dansade på

strumplästen med en »schersant», i stället för att stå för huset, och som sjöng och knäppte på gitarr, i stället för att sitta i väfstolen? Det vore långt bättre, att Karl Ol' blefve ogift, än finge en sådan skräpa till hustru, tänkte hon för sig själf, under det att hon stufvade upp potatis till kvällsvard.

Påföljande söndag reste far och mor jämte båda flickorna på »tittöl» till Botorp. Där voro stora tillredelser gjorda för att taga emot dem. Männen gingo ut på ägora, medan kvinnfolken öfversågo »smådjuren» och hvad som fanns inom hus, uppbyggade sängar, kläder och linneförråd.

Det var för fasligt, hvad mor i Botorp hade det präktigt på alla vis! Stora dunbolstrar och kuddar i brokiga var, ofantliga väfbuntar af alla slag, hela skåp med färdigsydda dukar och lakan! Och kring väggarna på »nattstugan» hängde under lakan kläder af allahanda art — alltsammans alster af hemarbete — vadmalsrockar och byxor, randiga tröjor, utsydda förskinn och fårskinnspälsar, hemmaväfdade klädningar i »stenmossbrunt» och »byttblått», »syrgredelint» och »löfgult». Hela knippor med lingarn och ullgarn hängde också där inne, i väntan på att blifva förvandlade till väfvar.

Ann' Stina och Bengts-mor samtalade om husdjurens vård och olika sätt att färga garn och hvad man borde hinna att väfva om dagen. Det var icke utan, att de icke försökte hvar på sitt håll göra sitt eget hushållsförstånd högst gällande. Flickorna stodo bredvid, mycket intresserade af hvad de sågo, men måttligt af hvad de hörde. De kastade då och då långtande blickar ut genom fönstret, hvarifrån man hade utsikt till en vacker björkhage, som sträckte sig ned till en af de många små sjöar, hvilka med sina klara blå speglar så väsentligen bidraga till

landskapets fägring. Här gingo korna i bet — åtta stycken, svarta och vitbrokiga, med höga ben och långa horn, enligt folktron afkomlingar efter den boskap, som fordom tillhört »bergfolket».

Där gingo också männen. Bengt höll ett litet tal om hvarje ko och beskref hennes egenskaper, hennes härkomst och när hon första gången kalfvade. Fader Anders hörde uppmärksamt på. Den unge fästmannen stod bredvid. Han var högre och smärt som en gran, med mörkbrunt hår, hvilket rikt och vågigt föll ned på axlarna. En rödrandig tröja slöt till om hans lif, och framtill var förskinnnet utsydt med de prydligaste rutor och hjärtan i svart, gult och rödt skinn.

Maj' Lotta och Ann' Sofi tyckte, att han var en riktigt vacker pojke, och Maj' Lotta skulle inte haft någonting emot att gå ned och prata litet med honom, men hon vågade icke. Det kunde hafva ansetts för »opasserligt», och mor Ann' Stina höll så strängt på det passande. Ann' Sofi, som icke hade systemens intresse för den unge mannen, visade vida mer små tecken till otålighet, hvilka icke undgingo husmoderns ögon.

»Jag tror», sade Bengts-mor, »att tiden blir Ann' Sofi för lång här uppe. Om det roar dig, kan du ju gå ned i trädgården. Jag fick »nattsisser» af prostinnan i fjor, och nu blomma de så vackert. »Ryska mössor» *) hade jag förut och röda yxlägger, och körsbärsträden blomma också. Jag tror, det blir Guds välsignelse med körsbär till året. Och så hafva vi ett stort päronträd med de raraste päron i socken, om jag skall skryta af dem själf. Och nu har Gustaf fått lära sig att ympa, han fick ympar i prästgården, ett vinteräpple och en astrakan. Han ympade i några vildtelningar, och två af dem bar i fjor ett äpple hvardera. Gå ned, kan du få se på det. Se», tillade

*) *Iris squalens*.

hon, vänd till Ann' Stina, »det är så, att jag alltid varit så dan med trädgården, men Bengt har jämt tyckt, att det är bara lappri. Men Gustaf, han brås på mig, och om det också inte är så mycket, så kan en göra det som är sämre.»

Ja, det medgaf Ann' Stina villigt, fastän hon nog i sitt sinne tyckte detsamma som Bengt.

De båda flickorna gingo emellertid ned i den lilla trädgården. Den upptog icke stor plats. Där var en gräsplan, kantad med bärbuskar och öfverhöljd med väfvar, som lågo till blekning. Åt andra sidan stodo fruktträden. Framför gafvelfönstret till stugan var upplagd en liten kulle, på hvars topp en yfvig törnrosbuske utsträckte sina risiga grenar, och rundt omkring blommade nu de omtalade vårväxterna. Vid sidan af kullen stodo några syrenbuskar. Detta var hvad som bestods åt blomsterodlingen. För köksväxter syntes några små sängar tillredda, oberäknadt ett litet potatisland. Vid gärdesgården, som kringhagnade den lilla trädgården, växte åt de flesta håll frodiga snår af plummon- och körsbärsbuskar, hvilka voro helt och hållet öfverlämnade åt sig själfva.

I alla fall var det nu, när fruktträden blommade, en behaglig plats, och de båda flickorna, som icke ens hade så mycket i trädgårdsväg hemma hos sig vid Elsebo, skådade allt med otvetydig beundran.

»Ja, det här var ett riktigt vackert ställe», sade Ann' Sofi. »Det blir roligt för dig att gå hit ut om kvällarna med en stickstrumpa i hand.»

»Åh tyst, Ann' Sofi!» förmanade systemen. »En kan inte veta, om det blir något af.»

»Skulle det inte bli något af!» utbrast Ann' Sofi och släppte af förvåning näsduken, som hon hållit i handen lika prydligt hopvecklade, som då hon for hemifrån.

»Så högt du talar!» sade Maj' Lotta och såg sig litet häpen omkring. »Tänk, om någon hörde, hvad

du sade! Inte är det sagdt, att det är afgjordt, fast en far på »tittöl»? Inte är det sagdt, att far och mor bli nöjda?»

»Åh, hvad fattas väl här?» sporde systemern.

»Ja, inte vet jag.»

»Gör det dig detsamma, huru det blir?»

»Ja, nära nog.»

»Men han är en vacker pojke, han Gustaf. Du kunde hitta på att få en fulare.»

»Ja, det är sant.»

»Och här, tycker jag, ser riktigt bra ut.»

»Ja, en kan få det både sämre och bättre. Men jag förlitar mig på far och mor, för bli de nöjda, så finner jag mig nog till rätta.»

Den yngre systemern skakade på hufvudet. »Så där liknöjd kunde jag inte vara», sade hon.

»Så mycket sämre för dig då. Det är bäst att vara lika nöjd, hur det blir.»

»Men hur är det möjligt? Lär mig det, om du kan?»

»Det är svårt att lära ut, sir du. Det ligger väl i blodet, om en kan vara lugn och låta sig nöja med, hur det än går, och inte bry sig om det. Det en är »öden» till, det sker — och det står i Skriften: Gud styr allt till det bästa.»

»Ja, det förstås», sade Ann' Sofi och drog på orden.

Inte kunde hon väl tvifla, när systemern slog en bom för hvarje vidare invändning med ett bibelspråk. Men det föreföll henne likväl, som skulle hon velat göra ett undantag för detta Guds styrande till det bästa just i fråga om äktenskap. Kände hon icke så många, som voro illa gifta. Där var ett grannfolk, där man och hustru knappast ville tala med hvarandra. Hustrun läste jämt bibeln och lät mannen sköta både det yttre och det inre hushållet, så godt han kunde. I en annan granngård söp och slarfvade mannen, grälade och körde ut både hustru och barn,

när han var full. På ett tredje ställe togos man och hustru om väldet i huset, och ingenting kunde afgöras utan kif. Borde icke detta hafva styrts till något bättre? Men Ann' Sofi teg med hvad hon tänkte.

Maj' Lotta gick omkring i trädgården och sade ingenting. Hon började att finna behag i detta ställe, där var så lugnt och fredligt. Hon lyssnade till männens röster, hvilka nu närmade sig, med något som bra mycket liknade nyfikenhet. Af sin mors belåtna miner och loford öfver allt, hvad hon sett i huset, hade Maj' Lotta kunnat sluta, att modern var tillfredsställd. Var äfven fadern det? Då vore ju saken afgjord.

Hon lyssnade fortfarande, men kunde ej på länge uppfånga något ord. Slutligen sade Bengt:

»Ingen skuld på gården mer än »hybetekslånet». Gustaf är, som du vet, enda barnet. Hvad har din flicka att sätta emot?»

»Åh», hörde hon fadern säga, »vi äro inte heller så barskrapade. Jag har 700 på kontoret vid Finspång och 200 har jag utlånta på annat håll. Och så har jag hustru mins gård del — bror hennes betalar oss arrende för hvart år, för han mäktade inte att lösa ut hennes del. De utlånta pengarne tänkte jag för det första skulle komma på Maj' Lottias del och gård delen på Ann' Sofis — men inte må du tro, att jag klär af mig, innan jag går och lägger mig.»

De båda männen skrattade.

»Se så, Gustaf», sade Bengt, »gå nu och sök opp din fästepiga och språka med henne! Jag tyckte, jag såg ett ljust hufvudkläde där i trädgården.»

Maj' Lotta lutade sig ned och smög sig, dold af plommonhäcken, till andra sidan af trädgården. För intet i världen ville hon, att Gustaf skulle veta, att hon lyssnat. Hon lade armen om systemens lif, och de vandrade så, då fästmannen kom. Han var lika blyg och förlägen som fästmön. Han såg i smyg på

henne och hon i smyg på honom. Båda funno, att de sågo rätt bra ut, båda önskade att kunna tala och säga något, som passade för tillfället, men orden nekade att infinna sig.

Ann' Sofi såg ömsom på sin syster, ömsom på sin blifvande sväger. Hon fann hela tillställningen löjlig, och så började hon skratta. Det förlofvade paret instämde litet tvunget i början, men då ingenting är mera smittande än ett glädt, okonstladt skratt, så skrattade snart nog alla tre af hjärtans lust. Sedan de torkat sig i ögonen och sansat sig litet, kände de sig vida mindre förlägna än förut. Samtalet kom i gång, om det också rörde sig kring hvardagliga saker — väderleken, gårdens läge och den lilla trädgården, hvilken Gustaf sade sig än vidare ämna ansa upp. Hans ympar beundrades, och han gjorde en utförlig beskrifning på sättet, huru man ympar. Ann' Sofi talade och svarade både för sig själf och system, och Gustaf vände sig mera till henne än till sin fäst-mö. Men så blefvo de ropade in till middagen.

Måltiden var riklig. Man bjöd på smörgåsbord med hvetebröd, skuret i tjocka skifvor, spickekorf, »kläsost» *), smör och brännvin. Sedan följde salt kokt kött med bruna bönor, därefter kom soppa, kokt på köttspadet, med klimp uti och slutligen pannkaka — tjock och äggstark samt gräddad i kopparburne, hvartill serverades körsbärssylt.

Mor Ann' Stina förklarade, att det var rent af som ett julkalas. Både Bengt och hans gumma bjödo och trugade gästerna att äta långt öfver förmågan. När de ändtligen hade slutat sin måltid, föreslog Gustaf att ro ut med flickorna till en holme i den lilla sjön, och det förslaget antogs. Under tiden kommo de gamla öfverens om den tid, som bäst passade för att fara till staden och köpa begåfning. Almanackan togs äfven fram för att se efter, då det vore ny framåt

*) Brynost.

hösten, då man kunde taga ut lysning och hålla bröllop omedelbart därefter. Det beslöts, att Maj' Lotta skulle blifva guldbrud, och med detsamma var det äfven afgjordt, att bröllopet skulle blifva mycket stort med inbjudning till alla fränder, jämväl i aflägsna led, hvartill komme den stora mängden af vänner och bekanta.

Mor Ann' Stina visste mer än väl, att på detta sätt skulle det blifva både större besvär och större kostnad, men hon tvekade icke att underkasta sig det för denna dotter, som hon dock så utan betänkande lämnade ifrån sig, man kunde nästan säga sålde bort.

Efter ytterligare en rik aftonmåltid foro gästerna hem. Då de farit, anmärkte Gustaf, att han tyckte Ann' Sofi vara både »fägre» och muntrare än Maj' Lotta. Men då fadern svarade honom, att hon vore blott femton år och att Maj' Lotta passade honom bättre, gjorde han ingen invändning, utan sade blott samtyckande: »Ja, det är så det.»

På hemvägen meddelade modern Maj' Lotta, att hon skulle blifva kronbrud. Denna underrättelse motogs med tyst tillfredsställelse af henne själf, men med högljudt jubel af Ann'-Sofi.

Maj' Lotta kronbrud! Det var en stolt tanke, som hela familjen rufvade öfver under flera veckor. Men med dess förverkligande sammanhängde ofantligt mycket bekymmer, möda och arbete. Hvilken flit, som utvecklades! Huru man sydde och väfde! Man skötte de vanliga sysslorna på hvilostunderna. Mor Ann' Stinas tankar arbetade rastlöst dag och natt, huru allt skulle kunna medhinnas och ingenting blifva glömdt. Hade hon tillhört en annan samhällsklass hade hon troligen tagit skada till sin hälsa; men mor Ann' Stina hade icke ett så känsligt nervsystem, hon gick i sina sysslor från bittida på morgonen till sena kvällen med samma orubbliga ihärdighet.

Så kom resan för att köpa begåfning. Det blef ett välbehöfligt afbrott med några hvilodagar. Gustaf infann sig för att hämta sin svärmor och fästmö, och så bar det af till ullmarknaden i Norrköping.

Huru de njöto allesammans af denna resa, naturligtvis dock mest de unga! Det hände icke alla dagar, att man fick fara till staden bara för nöjes skull. Mor Ann' Stina hade det vederfarits blott en gång förut, och det var då hon själf såsom ung följde med på sin egen begåfningsresa. Annars hade hon nog varit till staden många gånger, men alltid hade det skett med något lass på en vanlig färdvagn. Än skulle man afyttra kreatur på marknaden, än sälja hafre och potatis. Nu fick hon sitta i en ordentlig vagn med fjädersäte och bara hängifva sig åt nöjet att åka. Men äfven det nöjet blef icke alldeles oblandadt. Backarne i skogbygden äro både branta och krokiga, och så hände det helt oförmodadt, att den unga »tehästen» hoppade öfver skacklorna. Maj' Lotta gaf till ett rop, och mor Ann' Stina höll sig krampaktigt fast i fjädersätet, anbefallande sig och de andra i Guds hand. Lyckligtvis var »fråhästen» gammal och stadig, så att han höll tillbaka både vagnen och den andra hästen. Gustaf hade hoppat af och fick snart unghästen inom skacklorna igen, hvarefter man fortsatte resan utan vidare äfventyr och anlände till staden fram på kvällen.

Det var icke litet nöje för både mor och dotter att gå omkring i staden och se på all härlighet, stånden och bodarne, där tyger och silkesdukar voro utbredda. Hvad angick tyget till begåfningsklädningen, så var det oföränderlig lag, att det måste vara svart. Men silkesdukarne? Det var den stora frågan, hvilka färger de skulle hafva. Gustaf förklarade, att far sagt, att de borde vara tre — det hörde till en ordentlig begåfning. Maj' Lotta, som aldrig tänkt få mer än två, var hänryckt. Lika så öfverraskad blef hon, när hon fick höra, att fader

Bengt sagt, att hon borde hafva två klädningstyg — ett svart och ett kulört. Ann' Stina kunde knappast hämta sig från den förvåning, denna frikostighet vållade henne. Maken hade hon då aldrig hört.

»Det säger jag, Maj' Lotta», sade hon, »att du får då en bra hederlig svärfar. Och låt nu också se, att du blir flink och kavat och inte ligger på latsidan i huset.»

Hon höll detta lilla förmaningstal för sin dotter, sedan de kommit hem till sitt kvarter. Ann' Stina ömsom bredde ut tygerna, ömsom vecklade ihop dem, under det att hon skänkte sin beundran åt den svarta sidenclothens glans och åt det blå helylletygets mjuka fall. Dottern lade tillsammans småsakerna med stor långsamhet — det högröda med silfver inväfda bandet, som skulle höra till ungmorsdräkten, sockerduken till förkläden och först och sist sidendukarne, både den svarta med sin rika frans, den ljusröda och hvita med sin skiftning i silfver och den mörka med gröna och röda blommor på svart botten. Vidare voro där två bindmössor, en enfärgad svart och en hvit med mångfärgade blommor, båda jämte »styckena» förvarade i en pappask, öfverklistrad med marmore-radt papper.

Aldrig hade Maj' Lotta tänkt sig, att hon skulle blifva den lyckliga ägarinnan till en sådan härlighet. Alltsammans blef vändt och beskådat och vändt om igen samt slutligen inlagdt på det omsorgsfullaste.

Gustaf kom nu tillbaka med de andra begäfnings-sakerna — ring, handskar och psalmbok. Han hade äfven med sig bröstsocker i ett papper och bjöd sin svärfar och fästnön. Han föreslog, att de skulle gå och se på konstberidarne. Ja, till det sade de båda kvinnorna visst icke nej, och snart kunde de bekika från en bänk på läktaren alla de konstproduktioner till häst, på trapez och till fots, hvarmed Guerras konstberidartrupp trakterade allmänheten. Ingenting kunde vara märkvärdigare i Maj' Lottas ögon och så mycket grant hade hon aldrig sett i sitt lif. Sådana

vackra flickor! Och hvad de voro »vidiga» se'n! Gustaf förklarade, under det de gingo hem till sitt kvarter, att de där bara »vände syn». Ja, det var väl också den naturligaste förklaringsgrunden till alla de under, som de hade skådat.

Tidigt följande dag handlade mor Ann' Stina för egen räkning, hvad hon behöfde till bröllopet — kaffe, socker och sirap, saffran och russin samt den oundgängliga lutfisken. Färsk fisk och likaså vildt voro för lätt tillgängliga i skogsbygden för att kunna anses riktigt passande som bröllopsmat.

När äfven dessa sista köp voro till nöjes afslutade, lämnade våra resande staden, fulla af beundran öfver allt hvad de sett och icke minst belättna med den väl lyckade begåfningshandeln.

Några veckor senare skulle lysning uttagas, och man började tänka på, hvilka skulle bjudas. Ja, de kunde icke blifva få, och icke heller fick det ske i sista stunden. Gästerna borde hafva tid att bereda sig till bröllopet och laga i ordning all den »förning», som de ämnade medtaga. Ingen ville därvid visa sig sämre än den andra.

Mor Ann' Stina blef icke litet förundrad och missbelåten, när hennes man förklarade, att han ville bjuda rusthållaren Magnus Svensson i Salvestad och hans bägge döttrar på bröllopet, och att han ämnade sända Karl Ol' med bjudningen. De hade kommit öfverens, hans slättbovän och han, efter hästhandeln på Olsmässan, att de skulle hälsa på hvarandra, när tillfälle så erbjöde sig, och bjuda hvarandra, när någon af deras döttrar skulle gifta sig, och fader Anders ville stå vid sitt ord.

»Kära hjärtandes», sade mor Ann' Stina, »hvad skall det tjäna till? Det där slättbofolket är, gud bevars, så fint, och de bara grina åt oss och skälla

oss för »jolingar» och »Vångatassar», liksom icke Vångabönder vore folk de med.»

»Åh, det är riktigt både hyggligt och vänligt folk», försäkrade fader Anders, »och vilja de hålla sig för fina, kunna de ju låta bli att fara. I alla fall skall Karl Ol' dit, det har jag satt mig i sinnet på.»

Ann' Stina visste, att när far satte sig i sinnet på något, så var det icke värdt annat än att foga sig därefter. Hon var glad åt, att det icke så ofta kom i fråga, och så sökte hon att rusta ut sin son så ståtligt som möjligt till hans färd neråt slättbygden. Hans finaste vadmalsrock borstades omsorgsfullt, och mor Ann' Stina gick själf till sockenskräddaren för att få ändrad åt sonen en halvsidenväst, hvilken hennes man en gång köpt på en auktion efter en afliden bruksinspektor, men sedan funnit den för fin åt sig själf. Den västen borde otvifvelaktigt intaga slättborna till sonens fördel.

Hästarne voro vackra, ingen kunde komma och säga annat — men vagnen? Ja, nog tyckte mor Ann' Stina, att den var bra och prydlig också, men hon förstod likväl, att blåmåladt fjädersäte och fotsack icke kunde tillfredsställa de förfinade slättbornas anspråk. Saken kunde i alla fall nu inte hjälpas. Huru mycket hon funderade, kunde hon icke finna på någon, af hvilken man kunde låna en finare vagn. Alla deras släktingar och vänner hade likadana vagnar, som deras egen. Selarne däremot kunde putsas upp, lädret svärtas, bogträna ommålas och beslagen blankas. Det skedde, så att seldonen sågo riktigt ståtliga ut.

Sedan packade mor Ann' Stina matsäcksskrinet med allt det bästa, hon kunde hitta på. Och så var sonen färdig att fara, i hennes tycke så vacker och ståtlig med det långa ljusa håret, benadt midt i pannan, med den grönrandiga undertröjan, som hon själf väft, och kapprocken med silfverhakarne och den nya hatten, omkring hvilken papperet ännu satt, sedan den köptes på begåfningsresan. När hon såg allt

detta och tänkte på, att de otäcka slättborna kanske ändå skulle drifva gäck med hennes gosse, då kunde hon icke hindra, att ett par stora varma tårar föllo ned på maten, innan hon tillslöt skrinet.

Karl Ol' själf var långt ifrån väl till mods, och moderns alla förmaningar att iakttaga artighet och skick och att vara på sin vakt mot slättbornas »abberier» gjorde honom ännu mera beklämd.

»Kan I, far, inte följa med eller fara själf?» frågade han litet skyggt.

»Tycker du det var likt?» genmälte fadern skratande. »Du skall väl inte hålla far din i rockskörten jämt heller — du är ju stora pojken, »exerade» beväring i våras. Då såg du väl många slättbopojkar och vet, att de inte äta upp dig.»

Ja, nog kände Karl Ol' till slättpojkarne alltid, men hvad han sett tycktes icke lugna honom. Han suckade och fortfor: »Jag tycker inte, att det där slättbofolket har här att göra, vet I far.»

»Men det tycker jag», svarade fadern afgörande, och när han talade i den tonen, visste sonen, att det var bäst att tiga.

I ottan följande dag begaf sig således Karl Ol' i väg, efter att hafva försett sig med hafre, hö i en stor kasse och bröd åt sina hästar. Och så bar det af med rask fart, utför på det hela taget, fastän ett eller annat stycke väg visade uppför. Till trakten af Bergs kanalstation kände han vägen, men sedan måste han fråga sig för, stanna och läsa på vägvisarne. Hästarne hade fått pusta många gånger, och Karl Ol' låg öfver natten vid Sjögestad gästgifvargård. Fram på morgonen andra dagen närmade han sig målet för sin resa.

Luften var kvalmig och solen brände het. Den unge skogbon förvånades icke litet vid att så där fara fram öfver de jämna fälten, där man på långt afstånd såg föremålen, och det sedan dröjde både länge och väl, innan man hann fram. Redan i fjärran

såg han den vackra gården Salvestad, såsom det uppgafs för honom. Manbyggningen var i två våningar, målad ljusröd i lingon- och gräddfärg med hvita fönsterfoder och pilastrar. En icke så liten trädgård med raka gångar låg bakom. En kort allé förde upp från landsvägen till gården. Den var synnbarligen icke gammal, och träden kastade föga skugga öfver åkrarne, som lågo på ömse sidor.

Då Karl Ol' med klappande hjärta vände af från landsvägen upp till Salvestad, kom en ryttare i raskt traf och red förbi honom. Han hade en grön, tätt åtsittande rock, och på sned öfver det krusiga håret satt en militärmossa med röda ränder. Han tog sig rätt bra ut till häst, och den föraktliga blick, som han kastade på Karl Ol', just som han red förbi, gjorde denne icke alls bättre till mods.

Den unge militären red fram till förstugutrappan, en drängpojke kom och ledde bort hästen, och Karl Ol' såg, huru tvenne ljusklädda, synbarligen unga kvinnor stego upp från gungbrädet framför byggningen, där de suttit, och vänligt hälsade honom. Han slog sig ned bredvid dem på gungbrädet. Den ena af de båda flickorna gick in i huset och kom genast tillbaka, bärande en stor silfverbägare,¹ som hon räckte ryttaren.

Karl Ol' undrade, om det vore passande att åka upp på gården. Han trodde det vara mera blygsamt och städadt att hålla vid stallet och sedan gå upp till gården. Han gjorde så. Den gosse, som nyss fört ned ridhästen, kom ut i stalldörren. Karl Ol' frågade, om rusthållaren vore hemma, och fick till svar, att han gått ut åt ägorna litet, men skulle snart komma igen.

»Hvem var det, som kom ridandes?» frågade Karl Ol'.

»Åh, det var bara »schersanten» i Snufvebo, fast en får lof att skälla'n för löjtnant, om det skall vara väl», svarade pojken med ett grin.

Karl Ol' drog också på mun. Det var en sådan tillfredsställelse för honom, att denna lysande uppenbarelse, som nyss ridit förbi honom och sett så föraktligt på honom, omtalades på ett så föga vördnadsfullt sätt.

»Jag skulle komma och bjuda på bröllop, jag», sade Karl Ol', under det att han hjälpte stallpojken att spänna ifrån sina hästar, vänligt klappade dem på länden och omsorgsfullt torkade af dem med hästtacket. — »Stackars kampar! De ha sprungit sina styfva åtta mil sedan i går morse», tillade han. »Och tehästen är gammal, hon är mor åt unghästen, som rusthållaren köpte i fjol olsmässan.»

»Åh, det var ett rart kriter», svarade gossen.

»Ja, var det inte?» ropade Karl Ol', hänförd af denna skogbons kärlek till sina djur. »Rent af ett »voldjur»! Har rusthållaren »likre» häst?»

»Ja, han har förstås de stora hästarne», svarade gossen, »och de äro nog »likre» att se på, men af de andra är han nog den bäste. Skall jag nu inte släppa ut de här hästarne på betet så länge?» ropade han därpå. »För rusthållarn vill nog, att I skall vara kvar öfver morgondagen, och sedan är det skördekalas i början af veckan, och då släpper han ändå inte någon ifrån sig.»

»Det kunde nog vara godt för hästarne att hvila öfver ett par dagar efter en så lång resa», sade Karl Ol', »men jag vet just inte, om jag kan ha tid att vara hemifrån mitt så länge.»

Han klappade och strök sina hästar, och det tycktes honom riktigt svårt att gå ifrån dem och hälsa på det där slättbofolket, som modern sagt vara så fullt af »abberi» och spektakel.

Som han så stod, kom rusthållar Magnus Svensson själf in i stallet. Han såg först icke Karl Ol', hvilken var inne i spiltan bakom sina hästar, utan tilltalade sin dräng: »Vi ha fått främmande, ser jag. Vet du, Janne, hvem det är? — Ja, det där är »löjtnantens» häst, ser jag, men —»

Nu kom Karl Ol' fram mycket röd och förlägen och skrapade med foten och bockade, alldeles som han gjorde för prosten, när det var husförhör; ty den där rusthållaren syntes honom så ståtlig och herremanslik, fastän han bar hemmaväfda blårutiga bomullskläder.

»Jag skulle så mycket hälsa från far — Anders Olsson i Elsebo», sade han med en ny bock, så att det långa håret föll ned öfver pannan och måste strykas ur ögonen med afviga handen.

Det är som förflutit, sedan rusthållaren Magnus Svensson i Salvestad köpte hästen på olsmäsemarknad i Skeninge, hade alldeles ur hans minne utplånat den skogbo, af hvilken han köpt nämnde häst, men med östgötens vanliga gästfrihet räckte han den unge bonden handen och bad honom vara hjärtligt välkommen till Salvestad.

Karl Ol' tyckte, att han vardt fasligt väl mottagen, men stallpojken förstod mycket riktigt, att hans husbonde ej mer kom ihåg, hvem det var fråga om. Han gick därför bakom honom och sade tyst: »Det är han, som vi köpte »Bläsen» af på olsmässan.»

Rusthållaren tackade honom med en nick.

»Då har det varit att fara ganska lång väg», sade rusthållaren fryntligt.

»Ja hä», svarade Karl Ol', »hela åtta mil.»

Rusthållaren kastade en blick på hästarne, som begärligt åto af det grönfoder, hvilket drängen lagt för dem. »Ja, då tåla de allt att äta sig väl mätta, och se'n kan du släppa ut dem på bete, Janne, men vattna dem först.»

»Skall du, gumma, då komma ihop med »Bläsen», sonen din?» tilltalade Karl Ol' sin häst och klappade henne. »Mån tro du känner igen honom? Ja, det gör du nog och blir glad», fortfor han och strök hästen öfver ryggen, »ty du är klok som en 'mänska.»

Rusthållaren bad nu sin gäst att stiga in, och på gården föreställde han honom för sina döttrar.

»Minns ni, flickor», sade han, »när vi voro på ols-mässan i fjor?» — Ja, det mindes de. — »Och här är fader Anders' son — sonen till honom, som jag köpte hästen af. Ni minns nog.»

Ja, Karl Ol' såg, att de mindes det, ty ett muntert småleende lekte på deras läppar, och den ena af dem kastade en blick på sergeanten och småfnittrade. Men båda skakade hand med Karl Ol' och bådo honom vara välkommen.

»Det här är min äldsta dotter Mina», presenterade rusthållaren, »och här är Beata. Jag vet nu inte, hvad Andersson heter i förnamn», fortsatte han.

»Karl Olof», svarade ynglingen och bockade och skrapade af bästa förmåga.

De båda flickorna växlade en blick. Båda tyckte, att han var bra nog tafatt, men deras far tillät dem icke att vara overksamma.

»Nå, Mina», sade han, »du får lof att bjuda på frukost. Det är lång väg.»

»Tackar, som bjuder!» sade Karl Ol'. »Men jag hade matsäck med mig hemifrån.»

De båda flickorna skyndade det oaktadt in i huset. Beata kom strax tillbaka och bjöd gästen en silfverbägare, hvaruti skummade ett svagdricka så starkt, att man gärna kunnat kalla det för öl. Det var friskt och kyligt; och Karl Ol' drack djupa drag.

»Det var »redigt» godt», försäkrade han, då han lämnade bägaren tillbaka åt Beata, som bar in den.

Efter en liten stund kom hon åter ut och frågade, om Karl Ol' ville gå in och äta. I salen var nu framdukad frukost med smör, ost, rökt gåshalvva och korf jämte äggröra och fläsk. Karl Ol' åt friskt, oaktadt sin försäkran att han icke vore hungrig. Äfven sergeanten deltog i måltiden.

»Hvem kan väl säga nej, när den vackra Beata i Salvestad bjuder», sade han artigt.

Flickan smålog och rodnade. Karl Ol' nekade att taga en sup, han hade gått in i den nykterhets-

förening, som vid denna tid ifrigt verkade i hans hemort. Men sergeanten tömde sitt glas i botten.

»För mitt hjärtas dam!» sade han, lade handen på bröstet och såg på Beata.

Då man ätit, gingo alla ut. Rusthållaren bjöd på cigarrer. Där ute under lönnen på gården sutto flickorna och skalade frukt. Stora, präktiga, förvällda päron lågo upplagda på ett fat, heta och rykande, och de båda flickornas fingrar rörde sig så flinkt. Min^a frågade, om de ville smaka päronen. Karl Ol' tog sig ett päron och bet i det. Han fann det för varmt och blåste på det, men åt i alla fall med begärlighet.

Sergeanten satte sig bredvid Beata och hviskade:

»Tack, förtjuserska, om Ni vill skala ett åt mig.»

Beata skalade ett päron, stack upp det på knifven och räckte honom det.

Nu såg Karl Ol' stallpojken föra ut hästarne och med ett: »Det skulle vara roligt att se, om »Bläsen» känner igen mor sin — att hon känner igen honom, är jag säker på», sprang han upp från gungbrädet och utför den sluttande gårdsplanen, hvarvid hans knän duktigt smälde mot förskinnnet.

Sergeanten såg efter honom med ett flin, men rusthållaren sade eftertryckligt: »Det passar en landtman att tänka på sina djur och vara rädd om dem. Den, som är öm om kreatur, den är ingen elak människa; men den som handterar de oskäligen djuren illa, den vill jag inte ge många skilling för.»

Sergeantens häst hade varit löddrig af svett, när den kom till Salvestad, och den bar märken både efter sporrhugg och piskrapp. Det var icke heller utan, att icke sergeanten kände sig träffad af tillrättavisningen, fastän den kom på omvägar. Och hvad mera var, dessa ord gjorde ett synbart intryck på Beata, fastän hon ingenting sade. Det var annars icke alldeles fritt för, att icke den unge Martissonen med sin vackra röst, sitt krusiga hår och artiga sätt gjort ett visst intryck på hennes hjärta.

Hon drog en djup suck, skalade ett päron omsorgsfullt, så att skalet ej gick af och slängde sedan det tunna skalet öfver sitt hufvud. Det säges, att, om en flicka gör så, bildar skalet första bokstafven i hennes blifvande mans namn. Beata vände sig om. Skalet låg i många krökar bakom henne. Det var ej godt att tyda. Det kunde vara ett D med sådana snirkelar och krummelurer, som klockaren plägade göra, när han skref »tysk stil». Det kunde också tydas som ett konstigt C, men aldrig i världen kunde däraf blifva A eller F. Sergeanten hette Agathon Fagerström.

Karl Ol' följde emellertid hästarne till ängen, där de skulle gå i bete. Hans glädje blef stor, när han såg sitt sto redan på långt håll spetsa öronen och vända sina näsborrar mot vinden samt därpå gnägga. Gnäggningen besvarades, och så följde något, som man skulle kunna kalla frågor och svar på hästspråket. »Bläsen» kom i sträckt galopp fram till gårdesgården. Under ett fortsatt gnäggande skyndade hans mor fram till grinden, den öppnades, mor och son hade igenkänt hvarandra. Ett ögonblick stodo de stilla framför hvarandra, liksom de velat se, hvilka förändringar detta år vållat dem ömsesidigt. Sedan galopperade de sida vid sida bortåt ängens tätaste hasselsnår — kanske ville de där språkas vid ostörda.

Karl Ol' var mycket glad. Hans kära »Bläsen» var fet och välmående och kände igen sin mor, liksom hon honom. Glädjen gjorde Karl Ol' mycket mindre förlägen, han gick mera obesväradt upp till gården och fram till flickorna. Det var bra fina flickor bägge två, han trodde sig icke hafva sett maken i skogbygden.

Mina såg så allvarsam ut, hennes gråblå ögon hade ett drömmande uttryck, och kring den lilla fina munnen låg ett drag af fast beslutsamhet. Näsan var tämligen lång och något böjd. Systemn däremot ägde en ständigt småleende mun, en liten uppnäsa

och kinder som rosor. Hennes ögon glittrade och gnistrade af munterhet. Man kunde icke säga, hvad färg de hade, så sprakade de. Men håret var ljusbrunt, låg starkt krusadt öfver pannan och föll ned på ömse sidor om ansiktet, så att blott örsnibbarne blefvo synliga och i bådadera hängde två stora guldringar, den ena i den andra.

Bägge flickorna hade hemmaväfda ljusa klädningar och helt små förkläden af kattun. Deras lif voro så smala, deras händer så fina. Mina hade en ring på den venstra handen, en enkel guldring som en förlofningsring, men den satt på långfingret. Hon reste sig nu upp, tog ett fat skalade päron och gick in.

Sergeanten, som suttit och preludierat på en gitarr, lade den nu ifrån sig och flyttade sig närmare Beata.

»Hvad var det, som Ni önskade, att jag skulle sjunga, huldgudinna?» sade han ömt och tog flickans ena hand i sin och kysste den ena fingerspetsen efter den andra.

»Kors, slickar »schersanten» päronsaften af Beatas fingrar», sade rusthållaren, som i detsamma kom från trädgården. »Då slipper hon att tvätta sig.»

Han skrattade, och äfven Karl Ol', som nu kom fram, höjde sitt ljudliga: »Ha! ha! ha!»

Beata instämde. Hon kunde skratta åt allting, äfven åt den man, hvilken hon nästan var färdig att skänka sitt hjärta.

Sergeanten ryckte till och fattade åter gitaren med en smäktande blick.

»Ja, det var allt säkert som sex, att de båda hästarne kände igen hvarandra,», sade Karl Ol', »och det vardt ett glädjemöte skall jag säga. Märren galopperade, som hon varit en fölunge, fast hon gått så lång väg nyss förut.»

»Nå ja, Karl Ol' har också farit vackert med kamparne, inte ett vått hår på dem, fast det varit en så varm dag», sade Magnus Svensson gillande.

»Ja, det skall jag säga, att räddare om »kriter» än jag kan då ingen vara», återtog Karl Ol', »för jag har dem kära, rakt som vore det en släkting.»

Sergeantens läppar antogo en försmädlig min under de stora mustaschern, men Beata såg icke åt honom.

»Och nu skulle jag väl hälsa så mycket från far och mor och syster Maj' Lotta med och fråga, om inte rusthållarens ville komma till »vårat» på bröllop om söndag fjorton dar till», fortsatte Karl Ol'. »Far sa', att I och han lofvat hvarandra på Skeninge marknad att hälsa på hos hvarandra.»

»Tackar som bjuder!» svarade rusthållaren litet tvunget. »Jag kan inte veta.»

Men Beata afbröt honom lifligt: «Åh, pappa, hvad skulle hindra oss från att fara? Det skulle vara så roligt, jag har alltid önskat att få komma till skogbygden på ett bröllop.»

Mina kom i detsamma ut med ett fat nya päron, Beata ropade på henne och omtalade bjudningen med svårt nöje.

»Jag kunde ju alltid stanna hemma och pappa och Beata fara, i fall pappa tycker, att vi inte alla böra vara borta hemifrån,» sade Mina.

«Åh, nog för vi kunde vara hemifrån», svarade rusthållaren litet eftertänksamt, »jag tror nog, vi kunna laga det så. Och nu, käre vän,» sade rusthållaren, vändande sig till Karl Ol', »skall han slå sig till ro här på slätten och stanna några dagar. I morgon skall han följa med åt kyrkan, för då är det söndag, och om måndag får han väl nöja sig så godt han kan. Men om tisdag skola vi ha »skördegänge», och då ta vi oss en sväng på kvällen.»

Mina understödde vänligt sin fars bjudning, och Beatas vackra ögon glimmade som stjärnor emot Karl Ol', och han lofvade att stanna.

»Kan du dansa, Karl Ol'?» frågade Beata litet gäckande.

Ja, bevars hvad han kunde, både »hamborgska» och vals, »vångakadrill» och »schulsa», »tummen opp» och »branikula».

Beata skrattade. »Då kan du flera dansar än jag», sade hon. »Du kan lära mig några, så skall jag i stället lära dig. Jag tror inte, du kan vals, som vi dansa den, och galopp och fransäs och polka se'n. Sergeanten kunde gärna spela, så skulle vi dansa här ute på gården, Karl Ol' och jag.»

Sergeanten knäppte på gitarren. Kanske tänkte han som Figaro, fastän han aldrig hört honom:

Om ni vill dansa,
bästa herr greve,
vill jag på cittran
spela för er.

Han såg på den unge bonden med ett sardoniskt löje. Denne uppfattade måhända instinktmässigt, att sergeanten icke borde väljas till åskådare af hans choreografiska öfningar. Han sade därför skrattande:

»Låt mig lära Beata »hamborgska», så kunna vi sjunga och slippa besvära »schersanten.»

Och så stämde han muntert opp:

Tänker du, att jag förlorader är,
fast du har en annan kär!

Med detsamma fattade han med armarne Beata om lifvet och började dansa med henne. Hans starka armar lyfte upp henne som ett barn, och hon tyckte sig mera flyga än dansa. En så stark meddansare hade hon aldrig råkat ut för, och när de stannade efter ett par hvarf kring gårdsplanen, utbrast hon beundrande: »Du dansar ju som en stormvind.»

Beata flämtade och såg nu först riktigt på skogboynghlingen. Han var alls icke ful. Den breda pannan, de stora gråblå ögonen med de skarpt tecknade ögonbrynen, den visserligen stora, men friska, röda munnen och den böjda näsan utgjorde tillsammans med det långa håret ett visst icke obehagligt helt. Där

till var han högväxt, och när man såg honom bakifrån, syntes han både rak och smidig. Men förskinnnet — det oundgängliga förskinnnet — gaf något klumpigt och otympligt åt hela hans skepnad. Och hvarför skulle han då bära förskinn?

Beata tog plats på gungbrädet, gnolande på den melodi, som Karl Ol', sjungit:

”Tänker du att jag förlorader är,
fast du har en annan kär.“

»Åh, Beata», hviskade sergeanten, »hur kan Ni sjunga en sådan» — bondvisa hade han så när sagt, men hejdade sig och sade: »slagdänga? Kom och sjung med mig!»

»Jag är alldeles för andfådd», svarade flickan litet kort. »Sjung själf!»

Sergeanten lät icke bedja sig två gånger. Han preludierade litet och började därefter med en icke obehaglig röst, men med ett konstladt och sentimentalt föredrag:

”Nog vet jag, hvad jag ville vara —
En blomma, värdad utaf dig.
Jag skulle blomma, blomma bara —
En blomma på din lefnads stig.“

Det var icke utan, att Karl Ol' tyckte, att sergeanten var litet lustig med sina himlande ögon och sin känslsamhet; men han trodde det vara opassande att tycka så, och då sade han:

»Det var rent obegripligt så vackert.»

Sergeanten hörde det och kastade en förkrossande blick på sin lofprisare samt fortsatte därefter:

”Nog vet jag, hvad jag ville vara —
En midnattslampa i ditt rum.
Jag skulle brinna, brinna bara —
En trogen väktare, fast stum.“

Denna vers föreföll Karl Ol' riktigt betänkelig, men han teg. Men en röst bakom honom sade:

»Nej då, Fagerström, det där var riktigt när-gånget.»

Karl Ol' vände sig om. Han såg en blek ung man, omsorgsfullt klädd i brun promenadfrack och vit halsduk. Sergeanten sprang upp och hälsade på den nykomne. Beata räckte honom också glad hand, men rusthållaren själf tog emot honom mera kallt. Dock föreföll det Karl Ol', som strålade den varmaste välkomsthälsningen från Minas vackra ögon.

»Åh, är kantorn ute och går?» sade rusthållaren med tvungen fryntlighet till den nykomne. »Sitt ner och språka med oss! Kanske bjuder Mina på en kaffetår.»

Den främmande satte sig och Mina försvann inne i huset. Hon kom inom kort ut med en kaffebrička. Aldrig på kalas en gång hade Karl Ol' sett så många fina småbröd, som Mina nu bullat upp. Han tyckte, att de voro mycket granna att se på, men mycket för små efter hans skogsbobegrepp.

Man drack kaffe och doppade. Därpå föreslog Beata, att de skulle gå ut i trädgården. Man biföll, men blott Karl Ol' och sergeanten följde henne. Mina tog det sista nu skalade päronfatet och sade, att päronen skulle sättas på ållorna. Rusthållaren satt stilla, på sin plats, då kantorn litet blygt sade sig önska ett samtal med honom.

Beata förde de båda männen, sergeanten och Karl Ol', till andra sidan om byggningen, där frukten ännu satt kvar på träden, men Beata förklarade, att den skulle plockas af i nästa vecka, ja innan skördekalaset. Det riktigt vattnades i munnen på Karl Ol', när han tänkte på hvad det skulle smaka att sitta där uppe på grenarne och plocka frukt. Hemma hos honom skakade man ned päronen på det enda träd, som fanns. Beata vände sig nästan uteslutande till sergeanten och talade med honom om olika frukt-sorter. Karl Ol' kände icke till några sådana och kunde icke blanda sig i samtalet. Han kände en

stigande ovilja emot sergeanten och skilde sig snart från honom och Beata, fast besluten att gå ned till stallpojken, den enda vid Salvestad, som han icke fann vara sig öfverlägsen.

Då han närmade sig den plats, där flickorna suttit och skalat päron, såg han rusthållaren och den unge klockaren ännu vara där. Den senare stod framför den förre och talade till honom ifrigt och lågmäلت. Rusthållaren lyssnade med ett småleende på läpparne, men löjet tycktes icke gladt.

»Tänk aldrig på det!» sade han myndigt.

»Jag kan icke låta det vara», hörde Karl Ol' klockaren säga, men sedan sänkte han rösten och talade, såsom det föreföll, ifrigt och bedjande.

Då han slutat, tog rusthållaren, ännu småleende, i skörten på hans promenadfrack och sade:

»Nog tänkte jag, ser kantorn, att, när dotter min skulle gifta sig, hon skulle få en karl, som kunde orka sig en hel rock. Och låt det nu vara slut på det där tokeriet!»

Den unge klockaren tryckte ned mössan i pannan och aflägsnade sig från Salvestad. Rusthållaren tog vägen åt trädgården.

Karl Ol', som inte gärna ville blifva ansedd för en lyssnare, gömde sig i syrénhäcken. Då rusthållaren försvunnit, hörde Karl Ol' ett fönster stängas i öfra våningen. Han såg upp, och blef varse i fönstret Minas vackra ansikte, öfversköljdt af tårar.

»Stackars flicka!» tänkte Karl Ol'. »Hon är nog fast för klockaren.»

Han tyckte, att rusthållaren var en riktigt hård far. Men så kom han helt hastigt att tänka på, hvad det skulle blifvit af där hemma, om någon af hans systrar förgapat sig i någon ungersven. Far och mor afgjorde ju helt och hållet Maj' Lottas gifte, besynnerligt, att han aldrig tänkt på det förut. Där vid lag voro dock skogbor och slättbor hvarandra lika. Fastän Maj' Lotta var nöjd med som det var, gick

det nu med ens upp för hennes bror, att föräldrarna farit alltför godtyckligt med henne.

Han gick sin väg från gården och tog sig en lång tur ut åt slätten. Han gick förbi klockaren, som med sänkt hufvud och långsamma steg begaf sig hemåt. Han hade så gärna velat säga honom några ord till deltagande, men en viss naturlig fin-känslighet höll honom tillbaka. Icke heller var han van att gå så där och göra ingenting. Så dum han varit, som lofvat att stanna kvar ända till onsdagen! Han önskade, att han finge begifva sig på hemvägen redan påföljande morgon, men det var sant, då var det ju söndag.

Då Karl Ol' var färdig att vända om tillbaka till Salvestad, kom en ryttare emot honom. Han var liten och tjock, hade hvita linnebyxor utan hällor, men uniformsrock och länsmanmössa på hufvudet. Han tog sig ganska komisk ut till häst med byxorna uppskridna öfver knäna, hvilka lemnades bara, enär de korta stöflarne ej räckte så högt upp. Hästen var synbarligen icke van att ridas, och ryttaren satt litet osäker. Sporrarne på hans hälar voro uppenbart det mest ryttarmässiga af hela företeelsen.

Själfrve Karl Ol' fann honom lustig, då han färdades fram i skridt åt Salvestad till, och han kunde ej afhålla sig från att gifva sin munterhet luft i ett högljudt skratt. Ryttaren vände sig om i sadeln och hötte åt honom med ridspöt. Men hästen missförstod denna gest och började trafva. Ryttarens ben dinglade därvid på ett besynnerligt sätt, och han glömde helt och hållet att hålla sina besporrade hälar från djurets sidor. Hästen satte af i galopp, icke en van ridhästs korta kadenserade galopp, utan en skrämmd bondhästs oregelbundna fyrsprång. Till och med en större ryttarkonst torde kommit till korta därvid. Länsmanen klämde sig förgäfvets fast med sina små korta ben, han släppte tygeln och fattade med båda händerna tag i sadeln, men det

hålp ändå icke. Han blef snart gräsryttare. Det är dock ett mindre egentligt uttryck. Vägen till Salvestad gick öfver gården, präktiga gården med fet lerdjord, fuktig af sensommarens regn, och där i åkern satt nu länsmannen, röd i ansiktet, lerig och nedsmord.

Karl Ol' skyndade fram. Han var litet rädd i början, att länsmannen skadat sig, och lyfte försiktigt upp honom, som om han varit ett litet barn. Men länsmannen var oskadd, blott hans galla hade kommit i jäsning.

»Det är ditt fel, sakramentskade bondtupp», ropade han gällt. »Det var du, som skrämde hästen för mig. Hvad har du här att göra?»

Karl Ol', som kanske väntat sig tack, när han hjälpt upp den affallne ryttaren, stod helt häpen med mössan i handen och hörde på länsmannens utgjutelser.

»Hvad har du här att göra?» skrek länsmannen ursinnig. »Svara din valp!»

»Om det är mig »kumsarjen» menar», svarade Karl Ol' med orubblig flegma, »så tänkte jag, att vägen vore gjord för att gå på, lika så väl som att rida på», tillade han litet spetsigt.

Och därefter gick han bort till hästen, hvilken, sedan han blifvit kvitt sin ryttare, börjat helt lugnt beta vid vägkanten. Han tog hästen i tygeln och ledde fram honom till länsmannen, som ännu förbittrad gick emot hästen med ridspöt i högsta hugg.

»Nej, se det blir ingenting af den saken», sade Karl Ol' och fattade med sin starka näfve i länsmannens feta arm. »Hästen har farit mycket värre än »kumsarjen», för bara linnebyxorna bli tvättade, så är det inte mer med det.»

»Lymmel!» ropade länsmannen. »Får jag inte tukta min egen häst?»

»Inte, när jag ser på, för han är så illa åtgången af sporrarne ändå.»

Denna scen hade emellertid haft sina åskådare. Från trappan sågo sergeanten och Beata först, huru länsmanen kom ridandes.

»Åh, så gentilt!» sade sergeanten, som verkligen var en försvarlig ryttare och aldrig skulle hafva gjort sig skyldig till den dumheten att rida så där utan hällor.

»Hvar är Mina?» ropade Beata. »Hon borde se, huru bra hennes friare tar sig ut till häst.»

Och i detsamma satt han på åkern. Rusthållaren kom till och tyckte, att man borde gå ner på gärdet och se efter, om han skadat sig. Alla tre begäfvu sig å väg. De sågo, huru Karl Ol' hjälpte upp länsmanen och förde hästen till honom samt hindrade honom från att misshandla djuret.

»Den där skogbopojken är ändå en bra beskedlig gosse», sade rusthållaren.

»Ja, och så dum se'n», inföll sergeanten med en axelryckning. »Han kan ju inte säga ett förnuftigt ord.»

»Ja, inte säger han många ord just», genmälte rusthållaren, »men jag tycker icke heller, att det är oförnuft i hvad han säger. Och så stark han är!» tillade han med ett tonfall af beundran. »Håller han nu inte hela lilla länsmanen med sin ena hand!»

»Ja, den där lilla karlen har väl inte mycken styrka», sade sergeanten och sänkte rösten, ty han ville ej stöta sig med länsmanen, och de voro nu inom hörhåll.

Länsmanen var utom sig af ilska, och det ena ordsvallet efter det andra forsade fram ur hans mun. Karl Ol' höll med sin ena hand hästen i tygeln och med den andra länsmanen i axeln. Helt lugn lät han länsmanen gräla, bäst han ville. Beata kunde icke underlåta att finna, det Karl Ol' såg ut som en staty. Hon hade påträffat den liknelsen i en af fru Carléns romaner och lagt det på minnet för kommande bruk.

Rusthållaren och sergeanten sökte blidka den uppretade länsmannen, som blott ville upp i sadeln och rida hem. Han öfvertalades dock att stanna vid Salvestad och äta kvällsvard. Rusthållaren lånade honom ett par byxor och Beata lät göra hans uniformsrock ren och tvätta hans egna benkläder. Man föreslog, att han skulle stanna öfver natten, så att han följande morgon kunde rida hem med rena och torra kläder, och därtill samtyckte han.

Mina blef icke synlig vid aftonmåltiden. »Hon kommer inte från ugnen», sade Beata, och den ursäkten antogs, ehuru både rusthållaren och Karl Ol' visste, att hon nog hade ett annat skäl.

Länsmannen såg oupphörligt åt dörren. Han hade så svårt att föreställa sig, att icke Mina skulle vilja lika gärna råka honom, som han henne. Men Mina var och förblef osynlig. Länsmannen suckade upprepade gånger, men hans sorg invercade icke på hans matlust, som var förträfflig.

Efter måltiden gick man snart till hvila. Länsmannen och sergeanten skulle ligga i ett och samma rum, medan Karl Ol' låg ensam i rummet bredvid.

»Det har varit en riktig Tycho Brahedag för mig», började länsmannen, »men säg mig, bror Fagerström, hvad är det för en bonddräng, som rusthållaren» —

»Jag tycker icke, att du borde klaga på den här dagen, kära bror Nättergren», afbröt sergeanten. »Den här dagen har varit ganska gynnsam för dig, jag tror, att klockaren är undanpetad för lång tid. Gubben har nog sagt nej till hans frieri, och han begaf sig härifrån som en svanshuggen katt, som man säger. Och hvad drängen angår, så var säker om, att han är ingenting annat än en oskadlig stackare. Men hur kunde kära bror ge sig till att rida?»

»Ack, det var dumt», pustade länsmannen, »ganska dumt. Men jag var här en gång, när bror kom ridandes, och då sade Beata: »Han ser allt ståtlig ut ändå till häst.» Och Mina svarade: »Till

häst ser nog hvar enda en karl bra ut», och så tänkte jag försöka.»

Sergeanten vred förnöjd sina mustascher. »Åh nej», sade han med själfkänsla, »inte hvar man tar sig bra ut till häst. Nej, visst inte. Att rida är en konst, en skön konst, men den är icke allom gifven. Att åka passar bättre med kära brors figur. Skaffa dig en fin vagn, sådant slår an på flickor, och i den kan ju också din blifvande fru få rum, men på hästryggen måste en karl vara ensam »

»Det kan du nog hafva rätt i, bror Fagerström, och så sofva vi på saken.»

Påföljande morgon syntes länsmannen, tack vare Beatas vänliga omsorger, i rena underkläder, och han log så förnöjd mot sin bild i spegeln, sedan han kammat det tunna håret öfver sitt »månsken» och vaxat sina små mustascher. Sergeanten hade samma kläder som under gårdagen. Han kunde därför icke följa med till kyrkan, dit rusthållaren, Mina och Karl Ol' begåfvo sig. Beata skulle vara hemma och sköta hushållet, och de båda herrarne skulle fara hvar och en till sitt. Men då kyrkfolket kom hem, var sergeanten ännu kvar. Han satt på gungbrädet på gården och rökte en cigarr. Rusthållaren såg icke alldeles belåten ut och frågade, hvar Beata vore.

»Henne har jag icke sett på hela förmiddagen», svarade sergeanten. »Hon rustar väl med pannor och grytor.»

På eftermiddagen var öfra våningen eller den egentliga statvåningen upplåten. Aldrig hade Karl Ol' tänkt sig så mycket grant, stora speglar, betsade möbler, fina tapeter och skira hvita gardiner, virkade dukar på borden och broderade kuddar i soffhörnen, hornhyllor med trädda pärlambrequiner och ljusstakar

med pärlmanschetter, som gnistrade i solskenet, liksom glaskronan i taket.

Karl Ol' kröp häpen öfver en sådan elegans, in i en vrå, men sergeanten var alldeles i sitt esse. Han promenerade fram och åter på golfvet och såg med förnöjelse, huru speglarne återgäfvo hans figur. Mina spelade på klaveret »En vansinnigs sista musikaliska tanke», och när det var slut, brast hon i våldsam gråt och måste lemna rummet.

»Det blir hennes död, pappa, om hon inte får honom», sade Beata hviskande. »Tro mina ord, det blir hennes död.»

»Och blir det din, om du inte får sergeanten?» frågade rusthållaren spetsigt.

Beata slog ned ögonen och rodnade. »Jag skall tänka riktigt efter, pappa», svarade hon småleende, »nu kan jag inte ge något bestämdt svar.»

Hon såg alls icke ut, som hon skulle kunna dö af sorg. Ögonen gnistrade af skalkaktighet, och i kinden bildade sig den täckaste lilla grop.

Rusthållaren skulle resa till en granne, som bjudit honom på toddy, och sedan han väl hade farit, vardt den unge klockaren synlig, om möjligt ännu blekare än dagen förut. Mina och han promenerade i trädgården. Sergeanten och Beata sjöngo duetter med gitarrackompagnement. Karl Ol' hörde på. Nog var det vackert alltid, men han hade ändå mycket hellre pratat med Beata. Han satt i sin vrå och såg afundsjukt på de båda unga paren. De promenerande i trädgården väckte mer hans deltagande, men sergeanten kunde han inte lida, han hade nästan lust att kasta ut honom genom fönstret. Dock Karl Ol' var en saktmodig och beskedlig gosse, som aldrig efterföljde sådana vilda hugskott.

Hastigt påminde sig Beata, att hon icke var ensam med sergeanten.

»Vänta!» sade hon och sprang lifligt fram på golfvet. »Jag skulle ju lära Karl Ol' att dansa

till skördekalaset. Kom hit, Karl Ol! Kan du valsa?»

Ja, det kunde han nog, men han dansade gamla valsen.

»Åh, det är inte mera modernt», sade Beata.

Och så drog hon upp sin klädning och satte sina små fötter i position och räknade, under det att Karl Ol' såg på.

»Det vore bättre, om jag dansade med Beata, och han såge på», sade sergeanten.

Men det ville Beata icke gå in på. Hon tog Karl Ol' i handen och han måste göra efter. Sedan visade hon honom, huru han skulle föra med armen tätt om lifvet, så att hon kom att hvila alldeles mot hans bröst.

Ja, så till vida var han ganska läraktig, men — förskinnat? Kunde han icke taga det af sig? Jo, han gick in till sig, och lämnade det där.

Själftva sergeanten kunde icke undertrycka ett:

»Men han är ju en riktigt välväxt pojke!»

Och så lärde han äfven galopp. Men därefter skulle det blifva fransäs. Mina finge lof att komma in. Men hvar var Mina? Hon fanns icke i hela huset. Beata blef förskräckt. »Åh tänk, om Mina gått och gjort sig något illa!» Tårarne kommo Beata i ögonen, och så rusade allesammans ut.

I ett hörn af trädgården fanns Mina lutad mot den unge klockarens axel, tårögd, men ändå så lycksalig.

»Ingen kan skilja oss, om vi äro fasta i vår trohet mot hvarandra», sade hon.

Och så omfamnade äfven Beata klockaren, i glädje öfver att återfinna systemen oskadd. Nu föreslog Beata, att man skulle hafva en liten improviserad förlöfningsbal. Ja, Mina dansade gärna, och därpå spelade sergeanten en vals på gitarren, och man dansade af hjärtans lust. Sedan skulle man dansa fransäs, men då ville sergeanten icke spela längre. Klockaren satte

sig till klaveret, sergeanten dansade med Beata och Mina med Karl Ol', men då var han icke på långt när så läranktig.

»Ja, det är bara för det, att du inte har sådana undervisningsgåfvor som jag», sade Beata till Mina, hvarpå de bytte kavaljerer, och strax visade sig Karl Ol' mera till sin fördel.

Man dansade hela aftonen, men sedan man ätit, började Mina att visa sig orolig och titta ut genom fönstren.

»Om far kommer, äro vi olyckliga», sade hon till Beata.

»Vill du, att jag skall gå?» frågade klockaren.

»Nej, du kunde möta honom på vägen, vi få lof att vänta, tills han kommit hem. Men också då kunde han ju få se dig», tillade hon oroligt.

»Det kunde ju gå till så, att Björkqvist lånade Karl Ol's förskinn, när han gick sin väg», föreslog sergeanten.

»Åh, det vore förträffligt», sade Beata och slog ihop sina små händer. »Det taga vi oss en sväng på. Björkqvist i Karl Ol's förskinn!»

»Ja, på det viset blir han oigenkänlig», förklarade Mina belåten.

Karl Ol' yttrade ingenting. Han såg från den ene till den andre med en förvånad, nästan förebrående blick. Han skakade betänksamt på hufvudet och mumlade: »Tycker I, att det var likt det?»

Men så drog Beata honom med sig i dansen. Mina spelade en hambopolska à quatre mains med klockaren, och sergeanten tuggade sina mustascher, förargad öfver att Beata dansade med Karl Ol'. Han gick till fönstret och tittade ut.

»Nu kommer rusthållaren!» ropade han plötsligt. Musiken tystnade, de dansande stannade.

»Fort hit med förskinnen!» ropade Beata.

»Det lånar jag inte ut för ett sådant ändamål», sade Karl Ol' trygg.

»Åh, hvad skola vi taga oss till? Pappa kan snart komma in», sade Mina.

»Var lugn, Mina! Det var inte rusthållaren», förklarade sergeanten. Därpå vände han sig förbittrad mot Karl Ol': »Hvad menar du? Hvarför vill du inte låna ut ditt förskinn?»

»Nej», svarade ynglingen på en gång blygt och bestämdt.

»Är det din mening att göra min syster olycklig?» ropade Beata.

»Nej», svarade Karl Ol' långsamt och ref sig i det långa håret, mycket förlägen, huru han skulle kunna förklara sin vägran, men ändå besluten att icke gifva efter. »En skall inte fara med svek och bedrägeri», sade han slutligen säffigt.

»Ja, men du hör ju, att rusthållaren inte vill se Björkqvist här», inföll sergeanten.

»Då gjorde han kanhända bäst i att vara härifrån», sade Karl Ol'. »Kanske ändå att jag i hans ställe inte heller gjorde det», fortfor han betänksamt, »men jag klädde bestämdt aldrig ut mig.»

»Du är en hederlig pojke, och du har rätt», sade klockaren.

»Du är en dumbom, ett nöt», sade sergeanten.

»Åh, det kan han vara själf», svarade Karl Ol' harmset. »Inte kan jag lägga mina ord fint, det förstås, och inte kan jag knäppa på »gitar» heller, men någon skälm, det vill jag inte vara. Och skulle jag gå till någons dotter, så går jag både dit och då'n i mina egna kläder.»

»Men far blir så ond», jämrade Beata.

»Blir han det mindre, när han får veta, att den andre smög sin väg som en tjuf?»

»Nej, nej, du har rätt», sade Björkqvist och klapade Karl Ol' på axeln, »jag stannar allt, där jag är. Föröfrigt så har rusthållaren aldrig förbjudit mig att komma hit, och hade han det också, har jag aldrig lofvat att vara härifrån.»

»Den ene dumbomen smittar den andre», hånade sergeanten, vänd till Beata. »Så dumt skulle vi aldrig bära oss åt, vackra Beata.»

»Det må vara dumt, som ni säger, att det är», svarade Beata, »men det är ärligt, och ärlighet varar längst, säger ordspråket.»

»Säger ni det, förtjuserska, som stjal hjärtan värre än en ficktjuf plånböcker», skämtade sergeanten.

Beata rynkade på sin lilla uppnäsa. Hon fann hans skämt mindre i sin smak än vanligt.

Strax därpå kom rusthållaren. Något hvar af de församlade väntade, att han skulle brista ut i vrede, men så blef icke händelsen.

»Åh, här är ju sällskap ännu kvar», sade han helt lugnt, »och jag som trodde, att mina döttrar sofvo för länge se'n. Sergeanten hade ju så brådtom med sin expedition», tillade han litet ironiskt, »och kantorn, som är så klen, borde inte vara uppe så sent på kvällarne.»

Ingen af de tilltalade unge männen svarade. De reste sig upp och togo afsked. Sergeanten stannade kvar äfven denna natt vid Salvestad, men kantorn gick hem.

»Det där var väl inte så farligt», kunde Karl Ol' icke undgå att säga, när han tog Beata i handen för att säga godnatt.

»Du var den klokaste af oss alla ihop», svarade hon.

»Åh, en plägar säga hemma i min bygd, att raka vägen är den bästa», sade Karl Ol'. »Och tack och tack för lärdomen!» tillfogade han och gick.

Påföljande morgon väcktes Karl Ol' af att han hörde någon slipa en lie utanför fönstret. Han sprang upp yrvaken och tittade ut. Där stod stallpojken och höll ännu sin lie i handen.

»Hvad skall du göra?» frågade Karl Ol'.

»Ut och slå 'anvägsklöfver'», svarade ynglingen.

»'Annoligen' skulle det inte vara muntert att vara med om», sade Karl Ol' och kastade i hast sina kläder på sig och skyndade ut.

När rusthållaren efter ett par timmar kom ut på gårdet, blef han icke litet öfverraskad att finna sin gäst i fullt arbete. Huru hans lie hven, då han med jättsteg gick fram sitt slag! Han lemnade de andra långt efter sig, och ändå förde han lien så jämnt och nått utefter marken, så att det såg ut, som vore det klippt med en sax, där han gått fram.

»Det var mig en baddare att slå!» utbrast rusthållaren. »Kom hit, Beata!» ropade han uppåt trädgården.

Den unga flickan kom springandes, rödkindad och svällande af hälsa, och när hon stod där bredvid sin far, gjorde Karl Ol' ännu större »svep» och tog ännu längre steg. Innan de andra slätterkarlarne hade hunnit hälften af fältet, var han redan framme vid renen med sitt slag, hvarefter han brynte lien och gick tillbaka. Han var litet förlägen och torkade med skjortärmen svetten ur pannan.

»Rusthållaren får inte tycka illa vara», sade han, »att jag hjälper till, fast här är så mycket folk ändå, att jag blir som femte hjulet under vagnen. Men det är som så, att jag är inte van att gå och göra ingenting, som jag nu gjort ett par dagar, och så bad jag att få låna en lie bara för rolighet.»

»Ja, den roligheten önskade jag, att jag alltid finge se här under den brådaste tiden», sade rusthållaren skrattande, »för maken till slätterkarl har jag sällan sett. Hemma hos ert slår ni väl edra små åkerlappar i tio tag.»

»Åh, så små äro våra åkrar väl inte heller», genmälte Karl Ol' litet stolt, »fast», tillade han med en blick på slätten, »det inte är som här.» Därefter började han åter att slå.

»Duktig pojke det där!» sade rusthållaren till sin dotter. »Huru länge tror du», tillade han, »att sergeanten skulle gå och »slunta», utan att leds vid det?»

»Ja, det är väl olika», svarade Beata med en knyck på hufvudet, men i sitt sinne gömde hon ändå det ordet, och det visade sig, att fadern hade rätt. Sergeanten gick hela dagen vid Salvestad, utan att göra något annat än gå efter Beata, när hon lät plocka ned frukten, och taga emot de korgar, som hissades ned ur trädet.

På aftonen dansade man litet i salen, och Karl Ol' var lika litet trött som förra aftonen, fastän han arbetat hela dagen.

Dagen därpå var skördekalaset. Utom gårdens folk hade rusthållaren inbjudit närmaste grannar jämte länsmannen.

Flickorna hade brådtom hela förmiddagen. Mina sysslade i köket, och Beata dammade och fnissade i rummen, satte in blommor i glas eller vaser och ordnade, huru allt skulle vara. Alla saker röjdes ur salen, den skulle vara ledig till dansen. Äfven klaveret flyttades till ett hörn, för att det skulle upptaga minsta möjliga plats.

Karl Ol' följde henne troget. Han bar möbler och flyttade dem om och om igen efter hennes anvisningar. Sergeanten hade erbjudit först sin hjälp, men snart försvunnit. Beata var icke alldeles nöjd därmed, och hon lät, med en ingalunda ovanlig inkonsekvens, den närvarande umgälla den frånvarandes skuld. Hon var kinkig mot Karl Ol', sade honom spetsigheter och visade sig otålig, när hennes flyttningar och omändringar icke utföllo så, som hon tänkt sig det; men han upptog det med samma lugna jämnmod.

Vid middagen frågade rusthållaren sina döttrar:

»Är nu allting klappadt och klart? Har du, Mina, bedt kantorn komma hit och spela?» sporde han vidare.

Mina rodnade och svarade ett kort nej.

»Men huru har du tänkt dig med spelet», frågade fadern.

»Jag tänkte spela själf, och Beata kan en polska och »enfingersvalsen», så hon kan spela, medan jag går ut och styr litet. Det är alldeles iordninggjordt i det nogaste, och Maja i Humpen är nog pålitlig att röra i gröten och se till steken, och tårtan har jag bakat på förmiddagen.»

»Än du själf då? Tänker du inte att dansa?» fortsatte fadern.

Hon bara teg och såg på honom. Han upprepade sin fråga.

»När en har hjärtesorg, pappa, så bryr en sig inte om dans eller lek.» Hon lämnade rummet.

»Ja, där hör pappa», inföll Beata patetiskt. »Det blir hennes död. Hon grät hela natten, så jag kunde inte få sofva för hennes snyftningar.»

Rusthållaren svarade ingenting, han såg på sergeanten.

»För min del», sade denne, »så vet jag nog, att kärlekens makt är stor, men i Minas ställe toge jag hellre Nättergren. Det är en solid karl, och, om det tillåtes mig att yttra min mening, så bevisar det just inte smak, att Mina tycker bättre om Björkqvist.»

»Ijane mig!» sade Karl Ol'. »Nättergren, det är ju den där lille »kumsarjen», som kom ridandes nit? Hvad skulle det vara för en flicka, som ville ha den »ovisingen»? Nej, se klockarn, det är annat till karl. Hvarför vill inte rusthållaren ha honom till måg?»

Beata kastade en hotande blick på sergeanten och en gillande på Karl Ol', som gjorde skogbygdens son riktigt varm om hjärtat. Tänk, om hans far ändå skulle bli sannspådd!»

Då rusthållaren i detsamma gick ut, följde Karl Ol' efter. »Snälla, beskedliga rusthållarn», sade han, när de kommit ut, »låt mig gå efter kantorn!»

»Ja, det kan du väl få», svarade rusthållaren, »Jag tänkte annars skicka någon efter honom.»

»Tack och tack!» sade Karl Ol'. »Och får jag då säga honom, att han får Mina?»

Rusthållaren ryckte till och rynkade pannan.

»Lägg dig inte i det, du inte har med att göra!» sade han.

»Tänk, om Mina gråter sig blind!» fortsatte Karl Ol'. »Det gjorde min moster, när hennes karl dog», tillade han förklarande, »och i morse, när jag såg Mina i köket, sågo hennes ögon ut som köttbitar.»

»Om några dagar kommer du väl och ber mig att låta sergeanten få Beata?» sade rusthållaren.

»Nej, Gud hjälpe mig, jag det gör», svarade Karl Ol' med känsla och öfvertygelse. »Sergeanten ber jag aldrig för, det tycker jag är en riktig »ohäring». Om rusthållaren vill, att jag skall vrida nacken af honom, så säger jag inte nej.»

Rusthållaren skrattade. »Tänk, om Beata gräte ut ögonen efter honom — då vore det ju ohjälpligt.»

»Det gör hon inte, det har hon för mycket förstånd till», försäkrade Karl Ol'. »Skulle hon inte se, hvad han går för — en sådan flicka, som hon är?»

»Du beskedliga Karl Ol'», sade rusthållaren och klappade honom skrattande på axeln, »som vill göra alla nöjda! Förstår du inte, att, när den ene gläds, gråter den andre? Men gå nu i alla fall efter Björkqvist — men säg inte, att jag lofvar något bestämdt! Säg bara, att han gärna kan komma hit såväl i dag som i går och att han hvarken i dag eller någon annan dag behöfver smyga sig hit eller gå utklädd härifrån.»

»Hur i all världen vet rusthållaren det?» sporde Karl Ol' förundrad.

»Åh, en är litet allvetande ibland», sade denne. »Men gå nu bara och kom ihåg, att raka vägen är den bästa. Skynda dig nu!»

Karl Ol' lät icke två gånger bedja sig, han satte af utåt vägen.

Rusthållaren stod ute på sin trappa och såg ynglingen aflägsna sig. Men snart fångslades hans uppmärksamhet af en hög sufflettvagn, som dragen af ett par små magra bruna hästar närmade sig.

»Kom hit, Beata!» ropade han inåt huset. »Hvem kan det där vara, som kommer?»

»Det är länsmannens hästar», sade hon, sedan hon skuggat för ögonen med handen och sett utåt vägen. »Men jag förstår inte, hvad det är för en vagn. »Åh, herre jemine, sitter han inte själf där inne!» fortfor hon. »Kors, en sådan orrkoja han fått fatt på!»

Man fick snart se det. Då vagnen vände upp på gården, visade det sig, att Nättergren följt sergeantens råd. Han hade skaffat ekipage för så billigt pris som möjligt. På en auktion hade han fastnat för en gammal sufflett, underredet hade han sålt till en smed, men korgen stod kvar i ett lider. Nu var den framtagen och med rep fastbunden vid hans arbetsvagn. Hästarne kunde han icke få stora och feta, men selygen voro uppblankade, och drängen hade blifvit klädd i livré. I hans slitna rock blänkte hvita knappar, som förut tillhört länsmansuniformen, men nu voro förtenta. Med röda snören voro rocken och byxorna kantade, men allra grannast var dock mössan med sitt breda band. Själf ansåg nog länsmannen sin utstyrsel för ståtlig och yfdes öfver sin uppfinningsrikedom. Skulle Mina nu blifva kall för honom, sedan han visat sig med ekipage?

Gästerna började nu komma, och Mina och Beata togo emot dem, stående ute på trappan. Båda voro klädda i hemmaväfd rödrutig nättelduk med breda volanger och små svarta sidenförkläden, garnerade rundt omkring med pikerade remsor af samma tyg.

När Mina fick se Karl Ol' komma gåendes med klockaren, rodnade hon häftigt. Men Karl Ol' lade

sin tunga hand på hennes axel och nickade gladt åt henne, under det att han hviskade: »Var inte ledsen, Mina! Det reder sig nog!»

Och Mina trodde honom. Den där okonstlade skogbons ord ägde ett uttryck af pålitlighet, som många granna ord saknade.

Om skördekalaset är icke mycket att säga. Man drack kaffe ute på gården och doppade grundligt af det färska »skålbrödet», de möra skorporna och småbröden. Man åt frukt och drack saft. Man promenerade på trädgårdens raka gångar och slutade med att taga sig en sväng på aftonen. Aftonmåltiden var riklig, och man rimmade för gröten. Beata var hela kvällen ganska onådig mot sergeanten och ytterst vänlig mot Karl Ol'.

Mina var stilla och uppmärksam mot alla gästerna, till och med länsmannen hugnades med några vänliga ord, som han icke uraktlät att tillskrifva verkan af sufflettvagnen.

Karl Ol' skulle fara på ondagsmorgonen dagen därefter. Han hade tänkt resa i ottan, men Mina bad honom äta frukost först och då Beata instämde i denna begäran, kunde han icke neka. Äfven sergeanten skulle denna dag rida hem, ingen bad honom heller dröja.

Före frukosten passade han på och frågade Beata i något uppretad ton, huru han skulle förklara hennes uppförande i går.

»Jag vet inte af något särskildt uppförande», svarade hon trotsigt.

»Bör jag tolka detta så», fortsatte han, helt hastigt öfvergående till en bedjande ton, »att min flicka icke mera har mig kär?»

»Inte vet jag, hvem som är hans flicka», svarade Beata. »Och är hon hans, så har hon väl honom kär.»

»O Beata, förtjuserska! Huru kan du tala så? Nog hafva dina skarpsynta ögon upptäckt, hvilken bild jag bär i mitt hjärta?»

»Är det en spegel då?» frågade Beata litet spetsigt.

»Du skall ångra detta hån, flicka», sade sergeanten i dyster ton. »Du skall ångra det sedan. När det är för sent, när detta hjärta, som en gång klappat blott för dig, stannat — då skall du begråta den kärlek, som du så spotskt försmådde. Farväl, Beata! Jag säger inte mer än farväl!» Han gick.

Hvad kunde han mena? Beata var orolig, och hennes hjärta rördes af den sorg, som hon vållat.

Så kom Karl Ol' och tog farväl äfven han. Det var honom så riktigt ledsamt att skiljas från Beata, och hade hon blott sagt ett enda kvarhållande ord, hade han gärna stannat — det skulle hafva varit riktigt roligt på Salvestad utan sergeanten. Men detta ord vardt icke uttaladt. Beata upptogs af tanken på hvad sergeanten sagt, och hon sade honom ett kort, nästan ovänligt farväl.

Karl Ol' vardt mycket förundrad och ledsen. Hvad kände han väl till flickors nycker? Han trodde, att han burit sig dumt åt och förverkat den vänlighet, som Beata visat honom föregående afton.

När han for, stodo Mina och rusthållaren på trappan och bådo honom hälsa sina föräldrar. Rusthållaren tänkte, när han såg vagnen rulla bort, att den där enkla okonstlade skogbon, som han för några dagar sedan hade mottagit som en främling, hade ändå vunnit deras vänskap alle sammans. Han suckade lätt och sade till Mina:

»En sådan pojke, ser du Mina, skulle jag riktigt vilja ha till son.»

»Ja, nog var han snäll och beskedlig alltid», svarade Mina, »mycket snäll — men han hade ändå bra lite »hyfs» på sig.»

Beata hade emellertid smugit sig ut ur trädgården och tagit vägen öfver åkrarne till en liten kulle, alltför stenig att kunna uppodlas och som låg som en liten ö midt i sädeshafvet med sina hallon- och nötbuskar och sina hagtornssnår. Hit plägade

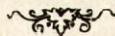
Mina och hon gå ut ibland och förlusta sig med att plocka hallon eller nötter eller tillbringa någon söndagseftermiddag med läsningen af någon roman. Härifrån ville hon vinka ett farväl åt sergeanten och — hvem vet? — kanske säga honom, att hennes ord icke voro så allvarsamt menade som sagda. Icke kunde hon väl lämna den unge mannen i förtviflan heller? Han måste i alla fall stanna, ty det var en grind där midt för på vägen. Hon smög sig mellan buskarne nästan ända fram till grindstolpen.

Nu hörde hon hästraf. En liten tiggarflicka kom springandes för att öppna grinden. Hon såg så blek och eländig ut, och när hon öppnat, räckte hon sin magra hand bedjande mot ryttaren.

»Jag skall lära dig tigga, jag», ropade sergeanten och svängde med ridspöt. Slaget träffade handen, och flickan satte sig högt gråtande ned på renen, men sergeanten red i fyrsprång sin väg.

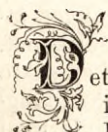
Beata såg efter honom. Även hästen fick ungälla, att hon varit ovänlig mot honom. Det vankades både sporrhugg och piskrapp. Men sergeanten fick resa utan afskedshälsning.

Hon tänkte just att gå öfver gärdesgården och tala till flickan, då hon hörde rullandet af en vagn. Det var Karl Ol', som i sakta mak kom åkandes vägen fram. Hans utseende var sorgset, men ändå kunde hon icke neka, att han var en vacker yngling. När han såg den lilla gråtande flickan, stannade han, talade vänligt till henne och gaf henne slantar och päron, som han hade i fickan. Slutligen bjöd han henne åka och lyfte upp henne i sätet bredvid sig. Den lilla glömde sin sorg och log gladt. Och nu trädde Beata fram ur snåret. Det var Karl Ol', som fick hennes afskedsvink, och efter honom ropade hon: »Vi råkas snart på Maj' Lottas bröllop.»

KUNG RING.

KING RING

Det var morgon. Ljumma vindar hade upptinat isarne och kommit trädens knoppar att svälla. Pilarna visade redan sina långa hängen, och björkarnas grenar skiftade i brungrönt. Barrträdens kronor smyckades af späda ljusgröna skott, och på marken utvecklade sig vårens förstlingsblomster. Där stod mosippan *) med nedlutadt hufvud, liksom rodande öfver att hafva krupit fram ur sitt mjuka, guldrämade svepe, dårad af solens kyssar. Där blommade blåsippan, eller uppstack harsyran **) sina späda ljusgröna blad, medan kattfötterna ***) bredde sig som en brokig matta öfver den stenbundna marken.

I de öppna dälderna surrade bin och humlor kring videbuskarne, och tibasten †) bjöd sina röda doftande blommor som ett offer åt våren. Skogsbäckarne skyndade som pratsamma barn fram ur sin gömma och ilade i kapp ut för åsarne. Skogen stod tyst och lyssnade på fåglarnes sånger, hvilka återljödo från topp och gren. Tjädern spelade, ännu glömsk af att solen runnit upp. Trastens toner täflade med lärkans, dufvornas kuttrande hördes i växling med gransångarens

*) Pulsatilla vernalis.

**) Oxalis Acetosella.

***) Antennaria dioica.

†) Daphne Mezereum.

kvitter, men från myren ljud grodornas kväkande vårsång. Ekorrarne hoppade efter hvarandra från gren till gren, från träd till träd. Det var vår.

Solen stod högt på himlen, och dess strålar lade ett guldvirskadt nät öfver den mjuka mossan, ur hvars sköte lingonblomstret spirade och blåbärsbusken smyckade sig med sina blekröda klockor, då skogens härskarinna — björnhonan — vaknade och långsamt, liksom töfvande och betänksamt, redde sig till att lämna sitt ide, där hon sofvit sin vintersömn. Hon var icke ensam, tvenne små ungar åtföljde henne. Det var behagligt ute i solskenet. Björnmodern gaf sitt välbehag tillkänna med en sakta brumning. Hon gick framåt genom skogen med långsamma, värdiga steg, allt emellanåt samtalande med barnen under ett vänligt mumlande. Måhända skulle man kunnat öfversätta på människors tungomål hvad de sade, och deras tal skulle då haft följande lydelse.

»Sen I, barn, detta är världen, om hvilken I drömden där inne i vårt ide. Den är stor och fager och blef endast skapad för björnarnes släkte. Hvarföre skulle väl skogen växa fram, träd sluta sig till träd, stam vid stam, krona vid krona, om icke för att vi björnar där skulle finna vårt hemvist och vår förnöjelse? Solen skiner endast för oss, för oss växa angelikan, blåbäret och hjortronet. Åt oss samlar biet honung, och myran lever för oss. Om hösten, då vi gå in i vårt bo för att slumra och hvila, då slocknar solens glans, träden fälla sina blad af sorg, och jorden sveper snötäcket kring sitt förfrusna hjärta, ty björnen — naturens herre — slumrar.»

De små björningarne hörde med nöje sin moders ord. De vältrade sig i mossan och jublade: »Så härlig världen är, och allt är blott till för björnarnes skull.»

»Ja allt», svarade björnmodern med en rynkning på sin panna och ett föraktfullt grin, som lät se hennes skarpa hvita tänder, »och likväl är det en

undersåte, som vågar trotsa vår makt och hvilken stundom till och med uppträder fientligt emot oss, och denna varelse kallas människa.»

»Människa?» fnyste föraktligt den ena björnungen. »Hvad är människa?»

»En ömklig varelse, som saknar både tänder och klor som vi», svarade modern.

»Men hvar finnes då människan?» sporde björnungarne.

»Åh, hon vankar nog långt borta, det kräket. Hon går icke på fyra fötter, utan nöjer sig med två», genmålde den gamla björnmodern.

»Går på två fötter?» sporde ungarne förundrade. »Hur går det till?»

»Det går till så här», svarade modern och reste sig klumpigt på bakbenen.

»Det var icke vackert», sade ungarne.

Men så reste de sig också på två ben och kastade sig åter ned på alla fyra. Modern gjorde likaså. De rullade om hvarandra på den mjuka mossan i munter lek, vissa om att världen var blott till för björnens skull och att den ende rebell, som fanns i björnens rike, var föga fruktansvärd och dessutom långt borta.

»Människan» var dock icke så långt borta. Sedan lång tid hade man spanat efter björnen, och nu voro skyttar utställda, och hundar smögo i deras spår, men därom visste björnmodern ingenting. Hon gick sorglöst framåt med sina ungar den vackra morgonen. Innan kort förde deras väg dem till den plats, där jägarne stodo uppställda. Bakom ett träd stod en man och alltsom björnen närmade sig, höjde han sin bössa och spände hanen. Huru sakta han än verkställde detta, märkte dock björnhonan med sin skarpa hörsel, att något måste vara på färde. Ett varnande brummande, och de båda ungarne skynadade upp i ett träd.

Nu gifvo hundarne skall och störtade mot björn-

modern. Hon reste sig på bakbenen, hennes ögon gnistrade och hon lyfte sin ram för att gifva den mest närgångne hunden en minnesbeta. Ett skott smällde. Björnhonan vacklade och föll med ett skri af raseri och smärta ned på alla fyra. Ännu ett skott, en blodström färgade hennes bringa. Hon sjönk till jorden. Några ryckningar, och hon låg stilla och orörlig.

En fanfar återljöd i skogen. Det förekom nästan, som hade dessa toner väckt till lif slumrande andar, hvilka nu tillropade hvarandra hemlighetsfulla hälsningar. Från träd till träd flög ljudet, tills det förlorade sig i fjärran som ett sakta prasslande. Träden böjde sina hufvud liksom till afskedshälsning åt den döda, och från grenarne föllo tunga droppar ned på mossan. Var det sorgetårar öfver den fallna?

Björnungarne i trädet hade gifvit akt på hvad som förefallit. Att börja med förstodo de det knapast, men småningom anade den ene af dem, att något ondt måtte vederfarits hans mor, att kanske människan varit framme och tillställt olycka. Den ene ungen utstötte ett jämmerskri, där han satt på sin gren, men den andre störtade sig ned från trädet och högg ursinnigt med sina tänder efter jägarens ben. Ett slag med bösskolfven sträckte björnungen till marken. Han släpade sig likväl fram till modern, men blef liggande där.

Jägare skyndade nu fram från alla håll för att taga jaktbytet i betraktande. Ett väl riktadt skott skilde äfven den i trädet sittande ungen från lifvet, och en af jägarne lossade äfven ett skott mot den först fällda ungen.

Sedan kommo hästar för att släpa hem villebrådet, men då skogvaktaren skulle lyfta upp ungarne, märkte han, att den ena ännu lefde. Det var en hanunge, stor som en mindre hund, mörkgrå till färgen och med en hvit ring om halsen. Mannen drog sin jagtknif och tänkte stöta den i björn-

ungens bröst; men denne öppnade ögonen och såg på honom med detta uttryck af lidande och bön, som stundom visar sig i djurets blick, och han bar honom varsamt till sitt hem.

»Se här Maria», sade skogvaktaren, då han inträdde i sin stuga, »här har du en lekkamrat.»

Dottern, en flicka om tolf år, skyndade vid detta tillrop fram till sin far och slog ihop sina händer af förvåning och nöje. Hon tog björnungen varsamt i famnen, såg uppmärksamt på honom och sade:

»Tack, far! Han skall heta Kung Ring.»

Hon tryckte därpå sina fylliga röda läppar mot björnens hufvud. Det var det dop, han fick.

Hans sår blefvo nu omsedda, men »Kung Ring» var dock länge lidande och svag. Han vårdades på det ömmaste af skogvaktarens unga dotter, hvilken, alldenstund hennes mor var död, härskade snart sagdt enväldigt i faderns stuga. Om natten sof björnen i ett gammalt lider, hvilket annars var tomt, men om dagarne fick han vara ute. Han blef bunden i trädgårdstjappan med ett snöre, så långt att han kunde ströfva omkring inom den lilla inhägnaden.

Sedan han blifvit fullt återställd från sina sår, kunde Maria lösa honom och någon gång taga honom med sig på långa vandringar genom skogen. Barnet och björnen sprungo då kapp och tumlade om med hvarandra i munter lek. Det var en lycklig tid.

»Kung Ring» hade alldeles förgätit, att han någonsin varit fri, att han fört ett annat lif eller ägt andra anhöriga än skogvaktaren, dennes dotter och hundar. Maria fäste sig med varm tillgifvenhet vid sin skyddsling, gladde sig åt hans tillväxt och upptåg, dem hon alltid tydde till det bästa, äfven om de stundom voro tämligen vilda.

Det kunde väl lönat mödan att se dem tillsammans, då Maria om aftonen satt på tröskeln till sin fars stuga och med en stor ullsax klippte björnungens

naglar, eller då hon lärde honom gå på två ben och dansa i takt efter hennes sång. Flickan kunde sedan sitta vid björnens sida, luta sitt af ljusa flätor omkransade hufvud mot björnen och tala till honom, det ensamma barnet talade till sin ende vän, om förflutna dagar och om kommande, om hvad som utgjorde hennes hopp och hennes fruktan, hennes sorg och hennes glädje. Björnen hörde på henne med allvarsamt utseende och förde sin ram till munnen, sugande så, att den hvita fradgan stänkte omkring. Maria tyckte, att han såg så klok ut, att han säkert förstod henne, fastän han icke kunde svara.

Men ibland, då »Kung Ring» var vid sitt skämtsamma lynne, gick det annorlunda till. Han grep med sina ramar om flickans axlar och bet lekfullt i hennes kläder. Många hål hade sedan Maria att laga, och en och annan skråma i skinnet kunde väl också bära vittne om, att björnen var mera klumpig i sin välvilja, än skäligt tycktes. Maria förlät dock gärna sin gunstling eller tog en liten hämnd på honom genom att strö peppar på hans framfot, då han helt lugn satt och sög på den. Hon kunde då godt få skratta åt hans fula miner. Stundom kunde hon också stryka sirap på hans nos och låta honom, som var en stor vän af sötsaker, sålunda utstå Tantali kval. Men allt detta var dock endast kärleksgnabb.

Så förgick sommaren. Vintern kom, och »Kung Ring» var nu ganska stor. Han hade blifvit brun till färgen och vid höstfällningen minskades hans hvita halsring betydligt. Han var alltjämt Marias älskling, men för hvarje dag blef han mera klumpig och olämplig till husdjur. Skogvaktaren tänkte mer än en gång att sända björnen en kula genom hufvudet, men hans dotters böner räddade alltid gunstlingen. I själfva verket var också skogvaktaren ganska road af björnen, så att han hade svårt att besluta sig för att döda honom, ehuru han bröt ned

fruktträden, slet sönder kläder och först och sist åt alldeles för mycket.

Då det blef vår, gladdo sig Maria åt att ånyo kunna locka »Kung Ring» med sig på längre utflykter, men han var nu alltför ostyrig. Han skrämde hästar, ryckte af en mötande kvinna hennes hufvudduk och slet den i stycken. Det var en alldeles ny silkesduk, och Marias fader måste ersätta skadan med sju kronor.

Äfven hemma blef björnen alltmera svårhandterlig. Han vände upp och ned på bikuporna för att tillägna sig honungen, han slet sönder en väf, som låg utbredd på bleke, och då han en dag emot hösten gick upp på taket till skogvaktarens stuga och därifrån nedslungade tegelpannorna, beslöt hans husbonde på allvar att göra sig af med honom. Maria vardt bortskickad och skogvaktaren tog ned studsaren. Nu tycktes »Kung Rings» sista timme vara slagen.

Då hördes tonerna af ett positiv. Tvenne vandrare hade stannat utanför stugan, och en liten markkatta dansade efter musikens toner. »Kung Ring», som låg ute i solskenet, reste sig äfven upp på bakbenen och började röra sig efter takten, såsom Maria hade lärt honom.

Då positivspelarne efter en stund aflägsnade sig, medförde de »Kung Ring».

Det var nu slut på björnens glada barndomstid. Han måste nu börja att göra nytta. Han fördes omkring från gård till gård, från by till by. Han måste dansa, icke såsom förr med Maria, då han hade lust, utan då hans herre befallde. Han fick pröfva på både stryk och hunger, och lifvet föreföll honom stundom tungt. Han fäste sig dock snart vid sin förare, och det kringströfvande lifvet blef honom långt ifrån alltid obehagligt. Det var icke så enformigt som hos skogvaktarens, om han också stundom egnade Maria en saknadens tanke.

Ibland, då folket samlade sig omkring »Kung Ring», kunde han med ögat öfverfara hela flocken, sökande det välbekanta hufvudet med de ljusa flätorna; men han såg aldrig mera Maria. Ofta öfverföll honom då ett trotsande missmod, han ville alls icke dansa. Med ett doft brummande kastade han sig till marken, ref upp jorden och rullade sig fram och åter. Men hans förare ville icke tillåta slikt själfsvåld, och »Kung Ring» fick alltid betala dessa utbrott af dåligt lynne med stryk och svält.

Stundom var dock »Kung Ring» vid godt mod, han gjorde sina krumsprång med ett slags nöje, och då mängden jublande tillkastade honom bröd, frukt och slantar, upptog han dem med ramen och bugade sig klumpigt för publiken.

Icke sällan bevistade »Kung Ring» också marknader, och för hans erinring hägrade länge stånden, människohvimlet och kreatursplatsen. Men framför allt mindes han, huru en man i röd rock kommit för att tala vid hans husbonde. De gingo sedan genom flera gator och in på en gård. Här blef »Kung Ring» bunden vid ett träd, medan hans förare inträdde i ett tält tillsammans med den främmande. Då förhänget för tältet drogs åt sidan, såg »Kung Ring» ett stort djur med gula lockar kring sitt hufvud, smidig kropp och glänsande ögon. Djuret gick fram och åter i en bur af järnstänger. Det spände sina klor mot dessa och lät höra ett högt rytande. Det olyckliga djuret! Hvilken klagan och vrede på samma gång låg icke i detta läte!

»Kung Ring» blef länge kvarstående ute på gården och lyssnade till de underliga ljud, som då och då trängde ut ifrån tältet. Slutligen upplyftes åter förhänget. »Kung Ring» såg ånyo det stora, vackra djuret. Det låg nu stilla med ögonen slutna. »Kung Ring» visste icke, att det var ett lejon; men i hans minne ristades bilden af detta fängslade djur med outplånliga drag. Han kunde icke mera glömma

det. Hvad skulle han hafva tänkt, om han vetat, att menageriägaren önskat köpa honom själf och att hans husbonde var långt ifrån obenägen, men att de icke kunnat blifva ense om priset.

»Kung Ring» hade nu i hela två år tillhört sin förare. Han var ganska stor och stark, ehuru han ingalunda ägde den styrka som en vild björn vid samma ålder. Han förtjänade icke längre sitt namn, ty den hvita ringen om hans hals, som för hvarje fällning blifvit mindre och mindre, var nu alldeles försvunnen, och med denna förlust tycktes äfven björnens lynne försämras. Han var ofta trumpen och dansade blott motvilligt. Han öfverfölls allt emellanåt af ett obetvingligt missmod, hvilket om vintern stegrades till sin höjd. De hvita drifvorna sågo så inbjudande ut. »Kung Ring» önskade att få hvila i ro under deras mjuka täcke, och hans bröst häfdes af tunga brumningar, liknande suckar, hvarje gång han måste bryta upp och gå vidare från något natt-kvarter.

Så kom våren. Björnföraren önskade besöka en marknad långt borta, och »Kung Ring» måste vandra sent och bittida och dessemellan dansa för sitt uppehälle. Så kommo de en natt tågande genom en stor skog. Månen lyste, där den drog fram mellan lätta genomskinliga moln. Natten var lugn och ljum, vårvinden dansade helt sakta fram mellan trädstammarna med luftiga steg. Föraren kände sig trött, han beslöt att tillbringa natten i skogen, medan hans mindre uttröttade kamrat fortsatte vägen till närmaste härberge.

Björnen blef bunden vid ett träd. Insvept i sin ytterrock utsträckte sig föraren på marken och föll snart i en djup sömn. Men »Kung Ring» kunde icke soffa. Han gick ut från trädet, så långt, som kedjan tillät, och satte sig med sänkt hufvud, vaggande fram och åter. Många slumrande minnen vaknade inom honom. Där stod skogen doftande och vårfrisk, som

den gången då hans moder dräptes. Han mindes, huru hon låg på mossan i sitt blod. Han kom ihåg hennes lärdom, att hela världen är blott till för björnar-nes skull och att människan, detta kräk utan tänder och klor, var en rebell i björnens rike.

»Kung Ring» ryckte i sin kedja, han blygdes öfver det lif, han nu i årtal fört som människans fånge och träl. Nu började vakan kväda sin vemodiga kärlekslängtan. Björnen lyssnade därtill, aldrig anade drifter och begär rörde sig såsom väckta genom ett trollslag i hans håg. Han var nu i sitt eget rike. Där stod skogen, smyckad som ett brudgemak, där var fågelsång och ljumma vindar, där var mån-sken och mjuk mossa, och där vandrade, osedd och okänd af »Kung Ring», hans brud någonstädes i skogen, väntande honom.

Björnen ryckte ännu en gång på sin kedja, den knakade i sina länkar. Föraren satte sig upp, väckt ur sin sömn, men »Kung Ring» låg stilla på marken. Han var fjättrad och bruden väntade. Regnbäcken sorlade på afstånd, kanske bar den bud och hälsning, kanske fanns bruden där vid dess sippkransade små vågor. Björnen reste sig åter, skakade på sig och brummade. Ännu en våldsamt ryckning, kedjan brast, björnen försvann i skogen.

»Kung Rings» hjärta slog af hopp och längtan, han var fri. Hvilken vällust att vandra omkring i skogen på egen hand! Han trampade marken med det stolta medvetandet, att nu vore han skogens konung och nu skulle han draga ut för att vinna en brud, den fagrade björninna »i skogen mån-de gå».

Åtta dagar förflöto under spaningar efter björnen. Förarne ansågo honom förlorad och drogo en morgon vidare framåt. De vore mycket nedslagna, de hade ju mist sin värdefullaste egendom. Hvad vore väl positivspel utan björndans?

»Bättre då, om vi sålt honom», sade den ene.

»Det var ej så mycket, som bjöds för honom, men det var dock något.»

Den andre svarade blott med en frammulad ed, och de fortsatte vägen under tystnad.

Men hvad var det? Tätt invid vägen låg en tung, mörk, oformlig kropp. Det var björnen, det var »Kung Ring», sönderbiten af sina stamfränder och halfdöd af hunger.

Nosgrimman, som han bar, hade hindrat honom från att äta, så väl som från att försvara sig mot andra björnar, och han pliktade nu för sin rymning. Hans gamle förare skyndade att dela med sig af sitt brödförråd åt honom och gaf honom äfven en smula mjölk, som fanns.

Björnen reste sig på sina fötter och kunde snart följa dem på nytt. Man skulle väl tro, att han nu borde känna sig tacksam och nöjd att åter vara fånge, men detta var alls icke fallet. Han kände sig hata dem, som gjort honom till en främling i hans eget rike, skogen. Han kunde icke annat än hata dessa män, för hvilkas skull hans likar, björnarne, med stolthet visat honom ifrån sig, dessa män, som gjort honom oförmögen att försvara sig i striden och som förnedrat honom och gjort honom ovärdig en björninnas kärlek. De skulle dock erfara, att han icke vore god att leka med.

»Kung Ring» var dyster och vresig. Dansa ville han alls icke mera, han ville icke bidra till dessa förhatliga människors nöje. Han var nu alldeles förädrad, han bet sin förare och kastade omkull hans kamrat. Han stötte ned positivet från dess fot och krossade det med ett slag af sin ram. Stryk och hunger gjorde honom blott vildare.

»Om vi ändå sålt honom!» klagade föraren, då han med sin kamrat en afton satt på en krog i utkanten af en liten stad.

»Sälj honom nu!» svarade kamraten, hvilken ännu bar armen i band efter sista nappataget med

björnen och nu visade på en tidning. Menageriet var där i staden.

Dagen därefter fördes »Kung Ring» in på en gård. Han såg det välbekanta tältet och undrade, om det gullockiga djuret ännu fanns där. »Kung Ring» bands ute, medan hans herrar trädde in. Han stod åter och lyssnade till alla skiftande ljud, som trängde ut ifrån tältet. En stund förgick, därpå öppnades tältet, »Kung Ring» löstes och fördes in.

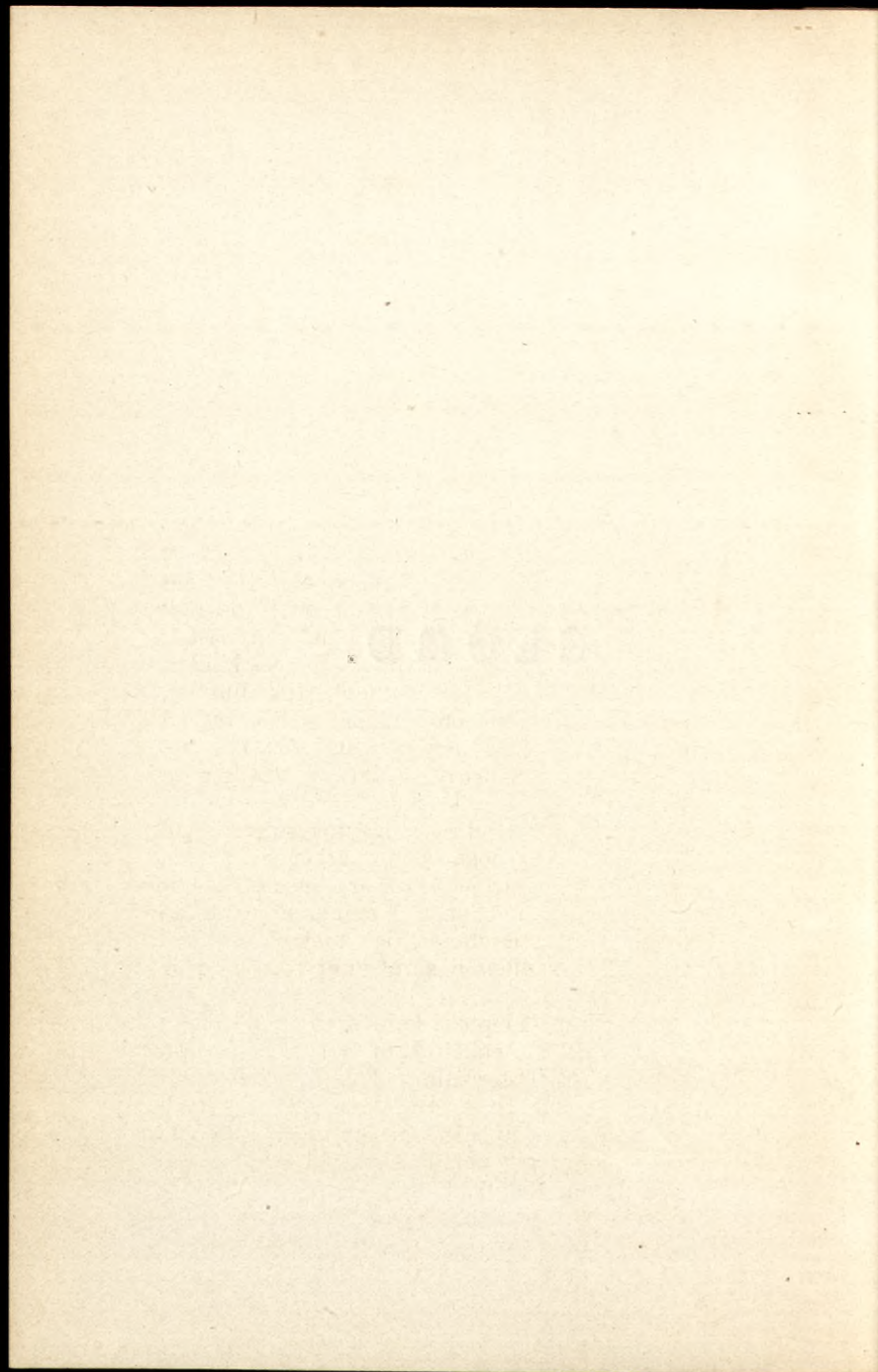
Där stod bur vid bur. Det gullockiga lejonet låg sofvande med hufvudet lutadt mot sina väldiga tassar. Kanske drömde det om de varma öknarne, de skuggrika oaserna, där gazellerna betade.

Lejonets bur intog midten af rummet. Näst bredvid vaggade en hvit björn fram och åter, tänkande på de glänsande isbergen och de feta sälarne i polarhafvet. Öfver honom lekte en apa med sin unge, och vid dennas sida flaxade brokiga papegojor i sina burar. Medan »Kung Ring» helt förundrad lät sin blick irra från det ena djuret till det andra, öppnades en bur framför honom. Han ville rygga tillbaka, men ett slag bakifrån kom honom att springa framåt, och gallret slöts efter honom. Han uppgaf ett ångestskri, som väckte lejonet ur sin sömn och isbjörnen ur hans drömmar, kom apan att tjuta och papegojorna att skratta, men »Kung Ring» var en fånge.

Dag ut och dag in satt han i buren, sammanjunken och tyst, med minnet fullt af de doftande barrskogarnes friska härlighet och hjärtat intaget af vanmäktigt hat mot människan, den segrande rebellen i björnens rike.

GLÖMD.

on gick med lätta, spänstiga steg framåt Nybrogatan den friska vinterdagen. Solen stod lågt ned på den rodnande himlen och lade rödgula dagrar öfver hennes bruna hår, som var nästan svart i skuggan, och vinden purprade hennes kinder. I handen bar hon ett nyss afslutadt studiehufvud, sitt första försök att måla efter modell. Det var en gosse med nordiska drag, men med italiensk kostym. Hon var nöjd med sitt arbete. Man är ofta nog så nöjd med sitt första försök, man har icke så stora anspråk på sig själf vid denna begynnelsestid. Man märker icke felen så noga, och märker man dem, tänker man: »Bättre går det år för år», såsom det står i den gamla barnsången. Senare kommer själfkritiken och utsår sina bittra lärdomar, och tvekan, oro och tvifvel om konstnärskallelsen skjuta upp sina broddar af detta utsäde.

Den unga konstadepten kom från målarskolan och gick hem, till ett enkelt hem fyra trappor upp i ett stort hus på Östermalm. Hon stod ensam i världen vid två och tjugu års ålder och hon hade lärt sig att vara sig själf nog. Hennes föräldrar voro döda, hennes syster gift och brodern ute i Amerika. Hon var visserligen förlofvad, men därpå tänkte hon icke så ofta. När hon tänkte därpå, var det med

helt andra känslor än dem, som man vanligen tillskrifver en ung fästmö vid ett slikt tillfälle. Hon hade förlofvat sig, medan hennes mor lefde och efter dennas önskan. Hon gjorde det utan egentlig motvilja, men också utan kärlek. Fästmannen var kassör på ett grosshandelskontor. Han var redan icke mera ung, men hade likväl föga utsikt att snart kunna gifta sig, enär han bodde tillsammans med sin gamla mor, som han helt och hållet underhöll och på den måttliga lönen gjorde han mycket ringa besparingar.

Den unga flickan fann detta ganska naturligt. Fästmannen plögade komma och hämta henne om söndagarne efter gudstjänstens slut. De gingo då en tur utåt Djurgården eller genom Carl XV:s port, om det var vackert väder. Därpå förde han henne regelbundet hem till middagen hos sin mor. Hon tillbragte där eftermiddagen, och om aftonen följde han henne hem till hennes port och tog afsked af henne, för veckan. Han skulle visserligen ingenting högre önskat, än att hon hade flyttat till hans mor, då hennes egen var död, men därtill hade hon ett alltför oberoende sinne. Hon lefde af sitt arbete, hon målade på porslin och solfjädrar. Hon lefde bekymmerfritt, ja hon gjorde till och med besparingar. Men så vaknade inom henne den okufliga hågen att varda konstnär. Den kom på så naturligt. Hon hade ju länge så att säga sysslat i konstens förstuga, och nu ville hon in, in i de höga, luftiga tempelsalarne, där färger och form smälta samman i oändlig harmoni och idealet tronar oupphinneligt, men i alla fall så strålande, så vänt, så allhärskande. Och nu kom hon in på målarakademien. Hennes fästman var icke alldeles nöjd med detta, men hon hade bestämdt beslutat sig, och hvad kunde han göra därvid?

»Det är bäst, att hon får pröfva sina vingar», sade han till svar på moderns ogillande anmärkningar, »jag tänker, att hon tröttnar nog under flykten.»

Det första året i antikafdelningen förgick och det andra började. Hon hade nu avslutat sin första målning efter lefvande modell. Hennes hjärta svällde af glädje och stolthet, där hon gick. Men nu hade hon uppnått sitt hem. En tryckning på låset och portvakten öppnade. Hon trädde in i förstugan och kastade en blick åt portrummet.

»Är Willi här?» frågade hon. Ja, han var där. Portvaktens gosse kom ut ur rummet. Den unga flickan lyfte upp sin tafla.

»Åh, Gud, så vackert!» ropade gossen förtjust. »En sådan påfågelsfjäder han har i hatten. Ni är lycklig, fröken Laura, Ni får måla!»

Ja, hon visste, att han hade rätt, den bleke gossen med de oregelbundna dragen och de långa armarne, hon var lycklig, som fick måla. Hon log emot honom.

»Vill du bära upp taflan åt mig?» frågade hon.

Ja, det ville han visst. Han tog taflan med stor aktsamhet ur hennes händer och följde henne uppför trapporna. Det var icke första gången, som Willi inträdde i hennes rum, men det syntes honom alltid som en ljus, luftig och fridfull tillflyktsort, där han njöt sina gladaste stunder. Mellan den tolfårige gossen från portkammaren och den unga kvinnan i femte våningen rådde sedan lång tid ett slags vänskap. Hon var så ensam och hade stundom behof af sällskap, och han hade många syskon i den trånga kammaren och ville emellanåt samla sig i lugn, och då kom han upp och knackade på dörren hos fröken Laura, när han visste, att hon var hemma. I början hade han blygt frågat, om hon hade några ärenden att låta honom uträtta, deras första bekantskap förskref sig nämligen från den tid, då han hade börjat att göra henne några små tjänster, och om hon nu svarade ett vänligt: »Nej tack, Willi!» stod han ändock gärna kvar och såg på, huru blommor växte fram på porslinet eller små amoriner med skälmska blickar fladd-

rade omkring på solfjädrarne. Vanligen ställde Laura några vänliga frågor till honom, och den tydliga beundran, som han visade för hennes målning, roade henne. Så småningom började han tala med henne om sina barnsliga framtidsplaner och förhoppningar. Han ville blifva målare, och så gaf hon skämtande en dag åt honom en bit papper och en blyerts.

»Du får teckna först», sade hon leende.

»Får jag teckna?» sade han med nästan andlös ifver, i det han störtade sig öfver pennan och papperet. Han satte sig där och började teckna.

Efter den dagen kom han allt oftare upp i Lauras ljusa, luftiga rum. Ja, hvarje ledig stund, som stod till hans förfogande, kom han för att rita. Och hvad tecknade han? Allt som föll i hans ögon, från antikhufvudena, som prydde väggarna, till krukväxterna på blomsterbordet. Men först och sist tecknade han Laura själf, där hon satt lutad öfver sitt arbete med sitt frimodiga leende, sin fina uppnäsa och håret, som i vågigt själfsvåld hängde ned mot ögonbrynen.

Ja, det gick nog icke så bra i början, men han öfvade sig och gjorde framsteg, stora framsteg, som förvånade och glädde Laura. Hon intresserade sig mer och mer för sin lärjunge. Willi å sin sida såg med beundran upp till Laura och älskade henne. Hon var hans tanke under arbetet, hans tillflykt, då det var slut. I detta rum fyra trappor upp tillbragte han hvarje ledig stund, och hans lediga stunder blefvo allt flera, ty hoppet att få vara hos Laura gafvo hans steg skyndsambhet, då han gick ärenden, och det var hans vanliga arbete för dagen. Penna och ritstift blefvo honom allt kärare. Den unga kvinnan anade snart i honom en blifvande konstnär, och genom hennes försorg kom han i den så kallade »principen», målarskolans nu mera indragna lägsta afdelning.

Men Willi kunde ej ensamt få egna sig åt stu-

dier, han måste arbeta för att förtjäna sitt bröd. Han retoucherade fotografier, och som den mörka portkammaren lämnade otillräcklig dager, tillät Laura honom att arbeta i hennes rum.

Sålunda gingo åren. Sina små besparingar hade Laura redan »målade upp», och ändå återstod så mycket att lära. Hon återtog sina solfjädrar. Hon målade dem nu mycket mera konstnärligt, men fick icke mera betaldt för det, och så försummade hon sina studier för att arbeta för bröd. Kamrater, som voro i lyckligare omständigheter än hon, utvecklades till konstnärer, men hon blef stående på nästan samma punkt. Likväl ville hon ännu icke uppgifva sin dröm om att varda konstnär, hon kände ju sin kärlek för konsten alltid lika stark och hon fortsatte sitt arbete, långt sedan andra brutit stafven öfver hennes förmåga. Men slutligen kom det ögonblick, då hon måste säga farväl åt denna dröm. Det skedde med blödande hjärta, men nöden tvång henne obevekligt att egna alla sina krafter åt det yrke, som beredde henne lifsuppehälle.

Emellertid hade Willi växt upp till en yngling. Han var elev vid Fria Konsternas Akademi och utan gensägelse synnerligen lofvande. Förhållandet emellan honom och Laura var i grunden detsamma, ehuru i viss mån förändradt. Willi skattade ännu sin första lärarinna högt, men han såg icke längre upp till henne såsom förr. Han hade redan öfverträffat henne, men hon var honom kär som på en gång mor och syster. Hon hyste äfven dylika känslor för honom. Han var hennes barn, tyckte hon, på hvilket hon öfverflyttade alla sina drömmar om konst och om rykte, som hon så länge hyst för egen räkning, och han var på samma gång hennes vän och förtrogne, den ende hon nu mera egde. Hon tröstade och uppmuntrade honom, då han var nedslagen; hon sökte stäfja hans trots, då han var öfvermodig, men framför allt sökte hon hålla honom ren i sedligt afseende

och skydda honom för frestelserna af de dåliga sällskap, som så gärna öppna sig för en ung konstnär. I sådant afseende bemödade hon sig att föra in honom i en krets, där han borde finna trefnad och där han finge höra en bättre umgängeston än vare sig i portstugan eller dryckeskamraters sällskap. Han mottogs öfverallt med beredvillig vänlighet. Men snart stängdes de dörrar, som så gästfritt öppnat sig för hennes skyddsling, obevekligt för henne själf. Världen, den konventionela världen gillade icke hennes uppförande. Laura såg ännu ung ut, man kunde taga Willi och henne för jämnåriga. En ensam kvinna har icke rätt att på sådant sätt vara förtrolig med en ung man. Laura hade intet skydd, och i slika fall tror icke världen på en kvinnas renhet. Hennes fästman var den förste, som gjorde henne uppmärksam härpå.

»Min bästa Laura», sade han en söndagsmiddag, då de arm i arm vandrade öfver Skeppsholmen för att därifrån begifva sig öfver till Djurgården »min bästa Laura, den där gynnaren, som du kallar Willi, är nu en ung man, det passar icke, att du jämt och samt låter honom sitta i ditt rum.»

»Passar det icke?» genmälte hon med sin mest trotsiga kastning på hufvudet. »Nå, det bryr jag mig icke om.»

»Men jag bryr mig om det, min dyra vän.»

»Det gör mig ondt, att du är så fördomsfull. Willi är en snäll gosse, mitt enda sällskap.»

»Jag måste påminna dig om, huru ifrig jag var, att du skulle flytta till min mor.»

»Vi skulle ej sympatiserat hälften så bra.»

»Det gör mig ondt att höra», sade han kort, och det förlofvade paret fortsatte sin promenad, tysta och missnöjda med hvarandra.

Efter middagen tog hans mor hand om saken.

»Jag förmodar, Laura», sade den gamla frun, i det hon blandade korten för att lägga sin patience

på maten, som hon alltid brukade, »jag förmodar, att Gustaf fäst din uppmärksamhet på ditt opassande förhållande med den där portvaktspojken.»

Lauras bruna ögon fingo en olycksbådande glans, men hon teg.

»Det är verkligen oförsvarligt af honom att hafva tålt det så länge.»

»Hvad skulle han icke hafva tålt?» frågade den unga kvinnan lågt.

»Naturligtvis borde han förr förbjudit dig att mottaga en ung man så där.»

Laura sprang upp. »Förbjuda mig!» sade hon. »Hvem har rätt att förbjuda mig?»

»Men min söta vän», sade den gamla frun, litet häpen öfver Lauras häftighet, »en fästman har väl ändå någon rätt öfver sin fästmö, och du borde verkligen låta honom leda dig.»

»Ja, på promenaden hvar söndag», genmälte Laura med ett litet skratt.

»Men, så förstå mig då rätt, Laura!» återtog den gamla frun stött. »Är han äldre och erfarnare än du eller icke?»

»Naturligtvis är han äldre.»

»Ja, se där erkänner du det själf», fortsatte den gamla. »Han är äldre och mera erfaren, således borde du låta leda dig. Din själfrådighet, mitt söta barn, har ju aldrig burit några goda frukter för dig själf. Du hade det ju bra, ett nätt arbete och ett litet arf och några hundra kronor i besparingar på banken, och så kommer den där konstnärsvurmen på dig. Du kunde i det här draget kanske annars hafva varit Gustafs hustru och haft ett eget hem.»

Laura spratt till, men den gamla frun märkte det icke.

»Och nu, kära barn, förspiller du ditt anseende, liksom du förut förspilt dina besparade styfrar. Det får Gustaf icke tillåta, nej, det får han verkligen icke.»

»Och hvilka medel finnas för Gustaf att tvinga mig till det, som jag icke vill?» frågade Laura med dof ton. »Inga, tant, alls inga», sade hon med sitt trotsiga leende och en kastning på det lilla hufvudet. »Och nu tant, tackar jag för hvad tant sagt mig. Det har hos mig väckt tankar, som borde hafva vaknat af sig själfva. Men jag är så tanklös, så genomgående tanklös.»

»Det fagnar mig, att du inser det», sade den gamla frun med ett gillande leende. Laura svarade icke.

Gumman lade sin patience, och Gustaf, som rökt sin cigarr i sitt eget rum, kom ånyo in i det lilla förmaket. Lampan tändes, Laura tog fram en virkning, Gustaf läste högt, den gamla frun småsof öfver sin strumpa. Så förflöt aftonen.

Först då Gustaf lade bort sin bok och frågade Laura något om det, som han läst, märkte han, att de bruna ögonen voro dunkla af tårar.

»Käraste Laura, blef du så upprörd af berättelsen?» sade han vänligt.

»Åh, nej», svarade hon, »det var något annat.»

Och så klappade hon honom på armen och började prata lifligt och muntert.

Laura visade sig ovanligt glad det återstående af aftonen och dröjde längre än vanligt med att bryta upp. Slutligen påminde den gamla frun om, att det var sent, och Laura reste sig för att taga afsked. Hon vardt med ens mycket blek, omfamnade sin värdinna ett par gånger, kysste hennes händer och hviskade: »Tack, tack, älskade tant, och förlåt mig!»

Sedan satte hon hastigt på sig hatt och kapp i salen, men återvände ännu en gång till förmaket, stannade vid dörren och såg sig om i rummet med en lång blick, hvarpå hon skyndade utför trappan. Nedkommen på gatan, tog hon sin fästmans arm, och båda gingo tysta genom de välkända gatorna. Först vid sin egen port sade hon till honom i en

ton, som skulle vara skämtande, men hvarunder dock en viss rörelse kunde märkas.

»Vet du, Gustaf, hvad jag tänkt i afton? Jag har tänkt, att det var sista gången, som du följde mig hem och att jag ville bedja dig, riktigt hjärtligt bedja dig att icke minnas mig med harm och övilja.»

Porten öppnades nu och Laura ville skynda in, men han höll henne kvar och sporde:

»Vill du tänka på det, som vi talade om i förmiddags?»

Han såg i gasskenet, huru en rodnad lade sig öfver hennes kinder och kom henne att se riktigt hektisk ut, i det hon vände sig mot honom och svarade:

»Jag har tänkt, Gustaf — du skall snart få höra af mig.»

Därpå gjorde hon sig lös, och porten slöts till efter henne.

Följande morgon väntade ett bref Gustaf på kontoret. Då han öppnade det, föll en slät, något nött guldring därur, och förvirrad läste han följande:

»Du skulle icke förstå mig, Gustaf, om jag försökte att förklara mitt handlingssätt. Vår förlofning var ohållbar, det låg något osant i mitt förhållande till dig. Jag förstod det icke förr, än då Tant talade med mig i går afton. Jag är så tanklös. Förlåt mig och bed Tant förlåta den i trots af allt

Eder sant tillgifna

Laura.»

Gustaf skyndade, så fort han kunde, till Lauras hem. Portvakten underrättade honom, att fröken Laura var bortrest! Bortrest! Hvar? Det visste han icke. Willi hade följt henne till bangården på morgonen. Gustaf råkade icke mera sin forna fästmö, hon var borta från Stockholm. Han kunde icke skriva till henne, då han icke kände till hennes adress, och

efter någon tid svarades det honom, att hon flyttat från sitt gamla hem. Portvakten visste icke hvart.

Laura var således förlorad. Efter någon tid erfor han likväl med harm, huru hon bodde ute vid Nacka tillsammans med några unga konstnärer, bland dem Willi. Han sörjde henne en tid, men så tog han sitt förnuft till fånga och sökte glömma en flicka, hvilken var honom så litet värdig, såsom hans mor försäkrade, och han förlofvade sig snart med en annan flicka, hvilken icke saknade förmögenhet.

Sålunda lösgjorde sig Laura från det enda band, som ännu fäste henne, och hon egnade sig helt och hållet åt Willi. Huru kär han var henne! Ingen mor kan högre älska en son, ingen syster nära mera högt flygande förhoppningar om sin bror. De hyrde ett par rum gemensamt och arbetade tillsammans. Laura visste allt för väl, huru hon med detta steg helt och hållet skilde sig från de kvinnor, hvilka samhället stämplade såsom »aktningsvärda», och hon fick äfven tömma den bägare, hon själf bryggt åt sig, ända till dräggen. Det var icke med lätt hjärta, som hon såg forna bekanta vika af i en gränd, då hon mötte dem, eller vända bort hufvudet för att slippa hälsa på henne.

Willi gick allt mera framåt på sin konstnärsbana. Hon lifnärde sig med sin yrkesmålning. Alla konstnärdrömmar hade hon jordat i sitt hjärtas innersta vrå, och tysta och osedda föllo hennes tårar på deras graf, men vattnade häraf spirade de åter fram såsom drömmar om Willi. Ja, han skulle göra det. Han skulle bringa till fullbordan hvad hon tänkt och drömt. Han skulle ut i världen och se och lära. Han skulle göra det utan bekymmer, utan gnagande oro, utan att sätta sig i skulder eller tacksamhetsförbindelser till någon.

Laura omfattade denna tanke med varm ifver. Willi förtjänade redan nu rätt betydligt genom att teckna och måla akvarellporträtt, men förtjänsten

gick som den kom. Detta måste blifva annorlunda. Med aldrig svikande takt förmådde hon honom att inskränka sina utgifter och göra besparingar. Stundom fann Willi hennes förmynderskap något tungt. Deras vänskap var ofta nog i fara, och mer än en gång hotade han att »gifva henne tusan», men det lilla hushållet höll likväl ihop. Då sökte Willi ett stipendium, han trodde sig säker om att erhålla det, men hans förhoppning blef sviken. Huru han rasade! Han talade om orättvisa och mannamån, tills han slutligen sjönk ned i ett soffhörn och grät som ett barn. Då lades en liten darrande hand på hans axel och Lauras röst sade:

»Hvad behöfver du att sörja öfver förlusten af ett stipendium? Res ändå!»

Han såg upp och stirrade på henne. Hon lade i hans hand ett par små motböcker med sparbanken.

»Res, Willi!» sade hon, »Det är tillräckligt.»

Sedan lämnade hon rummet.

Huru glad var ej nu Willi! Huru tacksam för detta förmynderskap, som han nyss funnit så odrägligt! Han skulle fara ut, han skulle icke förkvävas här hemma och gå under, han skulle få andas ut i den stora världsstaden. Han skulle studera och lära och blifva en stor konstnär, och för allt detta hade han ingen annan än sig själf, sitt eget arbete att tacka.

Laura var rastlöst verksam för hans räkning under den tid, som återstod, innan han skulle resa. Tusen små saker ordnades och ställdes till rätta åt honom. Sent inpå nätterna satt hon och sydde och broderade hans linne; tidigt om morgnarne steg hon upp och sysslade med en resenecessär åt honom. Denna sista tid var så behaglig och fridfull. Willi till och med tog fatt på sin gamla vana att måla af sin vän. Han målade henne i olja i promenaddräkt, och det porträttet utställdes. Men han målade henne också, klädd i morgonrock, i akvarell, och det skulle

följa honom på vägen ut. Laura log och skämtade. Hon yttrade icke ett ord om, huru tomt det skulle blifva efter honom, hon yttrade icke heller ett ord om, att hennes hälsa länge varit angripen.

»Jag vet icke», sade Willi en dag och sköt färgerna ifrån sig, »Laura, du ser ju riktigt hektisk ut — du har magrat — dina kindkoter tränga så skarpt fram. Du är icke så vacker, som jag ville du skulle vara. Jag tror, att jag väntar med att fullborda akvarellporträttet, tills jag kommer åter.»

»Som du vill», svarade hon med ett litet vemodigt leende, och så öfvergafs det började porträttet.

Slutligen randades den dag, då Willi skulle fara. Hans kamrater hade inbjudit honom till afskedsmiddag, han skulle sedan resa med nattåget. Laura tog afsked af honom hemma. Hon log och skämtade samt bad honom att icke gäcka hennes hopp att varda en god människa — en stor konstnär. Och så skildes de med en handtryckning.

Då Willi gått, lade sig Laura på soffan. Hon tyckte sig nu vara så förunderligt gammal och lefnads-trött. Hon kände sig som en mor, hvilken sänder ut sitt enda barn i världen och själf stannar hemma utan något mål att lefva för. Det förekom henne, som ville hon gråta, men en kväfvande tyngd lade sig öfver hennes bröst, och hon låg hela dagen utan att röra sig.

Mot aftonen hörde hon Willi med sina vänner komma in i ateliern. Hon hörde hans skratt och skämt med kamraterna. En af dem frågade i hvilken kappsäck han hade packat in sin lilla vän och Willi svarade med ett skratt, att han nog visste, hvem denne menade, men att han lämnade henne hemma. Och så hörde hon de bärare komma, hvilka skulle föra ned Willis reseffekter. Hon hörde Willi famla på hennes dörr och gå, då han kände, att nyckeln var ur. Laura störtade upp, hon öppnade fönstret och lyssnade. Hon hörde en vagn rulla bort —

och så vardt det tyst. Hon stod där inne i rummet liksom döfvad. Om en stund hörde hon ångbivisslans skarpa ljud och rasslet af det bortilande tåget.

Laura låg afsvimmad på golfvet, då den gamla städerskan sent på kvällen kom för att bädda. Hon bragte henne då till sängs. Laura var sjuk och oförmögen att vidare stiga upp. Efter ett par dagar kom städerskan öfverens med portvakten, att det vore okristligt att icke laga så, att den »sjuka människan» finge ordentlig vård och så blef hon förd till sjukhuset. Laura lät allt ske. Hon var så trött, så liknöjd, hennes lifsarbete låg bakom henne. Det föreföll henne, som hade hon afslutat sin räkning med världen. Läkaren förklarade henne vara hårdt angripen af lunginflammation. Hon förlorade snart sensen, och på fjärde dagen var hon död. Hon hade inga släktingar eller vänner, som bekymrade sig om henne, och nära nog inga medel. Hon begrafdes jämte andra döde en vacker vårdag, och så lyktade hennes saga.

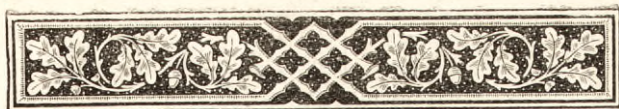
Men den unge konstnären har icke jäfvat hennes hopp. Han har gått rastlöst framåt och står nu snart färdig att vinna europeiskt rykte. Liksom så många andra af vårt fattiga lands söner, då de egna sig åt konsten, har han utvandrat. Om en resande landsman besöker honom där ute i det främmande landet, blir han hjärtligt mottagen. Under samtalets gång torde hända, att man får höra honom med stolt själfkänsla säga, att han bragt sig upp genom sitt eget arbete, och att han har blott sig själf att tacka för hvad han är. Och ett par fagra nordiska ögon hos hans unga hustru se då med kärlek upp emot honom, när han säger: »Endast genom mitt eget arbete.»

Han ser på henne och småler. Allt är solljus, kärlek och lycka för honom. Männe i ett sådant ögonblick icke ett enda minne tränger sig fram hos honom och hviskar om hans forna väninna, som hvilar där uppe i norden i sin glömda, nedtrampade graf?

SEPTEMBERROSOR.

1827

Sommarens rosor äro väna, därom äro väl alla ense. Deras sammetslena glans, deras förtjusande skiftningar från den djupaste purpur till den renaste hvita färg, och deras på en gång friska och berusande doft älskas och prisas af enhvar. De äro skaldernas älsklingar, symboler af ungdomens fröjd och kärlekens lycka. De knoppas och blomstra, de utveckla sig och falla af, medan sommaren ännu står i sin fulla prakt, de äro de fagrade smycken på jordens gröna dräkt. De lefva i ständigt solsken, milda vindar vagga dem, och ljumma vindar uppfrika dem, och innan hösten kommer med frost och stormar, med iskalla skurar och mulna dagar, äro de borta — försvunna som en somnardröm, hvilken äfven, sedan den är förbi och till hälften glömd, blomstrar i det ljufva skimmer, som saknaden skänker.

Mindre lyckliga än sina systrar äro de rosor, som blomstra sent. Solen har till hälften vändt sitt ansikte bort ifrån jorden, och därför blifva deras färger matta, purpurn drar i violett, och det rosenröda bleknar bort liksom minnet om en förgången sällhet. Mången

knopp af dessa rosor slår aldrig ut, frostens kalla andedräkt dödar den, innan den hunnit att lämna det svepe, hvaruti den drömde om sol och sommar. Äfven med dem, som hinna att breda ut sin bleka fägring, förfar hösten oblidt. Regnet strömmar ned öfver dem, stormen sliter af dem och hvirflar utan skonsamhet omkring deras blad. Men om du en lugn och sval Septemberdag går ut, full af dessa vemodiga tankar, hvilka hösten låter födas i hvarje människosinne, och om du ser, huru löfven glöda i förgängelsens guld och purpur, men blommornas hufvuden blekna liksom i medvetandet om sin snara förintelse, och du då finner en af dessa rosor i knopp eller blomma — huru blifver icke ditt hjärta gladt vid denna åsyn! Du skattar måhända denna enda ros, hvilken hösten skänkte dig, som skärare, vänare, mera intagande än alla sommarens rosor tillsammans. Den för med sig liksom ett återsken af den förbleknande glans, som solen strör öfver vågen, innan hon går ned. Den återkallar ett förklingande genljud af alla de röster, som sjungit om våren i detta drömmens förlofvade land, som aldrig nås, blott skönjes på afstånd. Du för den bleka blomman till dina läppar och inandas dess doft, som icke är så berusande som hos sommarens ros, men äger en så utsäglig ljufhet, att du intages af en stilla fröjd.

Det händer någon gång, att sommarens rosor blomstra helt sparsamt, men att till gengäld rosorna i September utvecklas i sällspord ymnighet, och kunna de då blott skyddas för frost och storm — ja, hvarföre skulle de ej då kunna blomstra, ända tills vintern breder sitt bårtäcke af snö kring den döda jordens stelnade lemmar?

»Alla naturens växlingar äga sin motsvarighet i människolifvet», sade en gång en gammal man, som var van att tänka djupt öfver företeelserna både inom den yttre och inre världen. Ju mer man gifver akt därpå, desto mera finner man, huru sant han talat.

Äfven människolifvet har sina Septemberrosor, ehuru de ofta blott knoppas och endast sällan slå ut, men då — de må nu heta glädjens röda eller försakelsens hvita rosor — blifva de alltid en välsignelse. O ja, älskliga ljufva blommor, bleka Septemberrosor, blomstren för oss, tills döden sveper sin iskyla kring våra lemmar och hjärtats rastlösa slag hämmas!

I.

Assessor Levander började att vara en gammal ungtkarl. Han hade egentligen aldrig varit ung, försäkrade de unge extra ordinarierna i hofrätten, hvilka i grunden afskydde den stele pedantiske mannen, som var så punktlig, så noggrann och så fordrande. I själfva verket hade de icke så orätt. Han hade aldrig haft någon ungdom, knappast någon barndom. Han hade sträfvat och arbetat vid den ålder, då andra barn leka. Han hade kämpat och försakat, då andra njuta och fröjda sig åt livets vår. Inga rosor hade blomstrat i hans lif, det hade blott hjudit honom sina törnen, hvilka hade sårat honom till blods i början, men sedan hade han blifvit härdad mot all blödighet.

Han var son af fattiga föräldrar och hade arbetat sig fram genom skola och universitet. Genom egen kraft hade han blifvit, hvad han nu var, och han var stolt däröfver på sitt eget torra, kalla sätt. Då han tänkte sig tillbaka kunde han knappast minnas några lekar från barndomstiden, blott lexläsning för egen del och »pluggning» med andras barn för sitt lifsuppehälle. Hans mor hade dött, då han var mycket späd — han kunde ej minnas henne, förklarade han själf. Emellan hans far och honom reste snart olika livsvillkor och långa afstånd sina svåröfverstigliga skrankor. Hvarken far eller son voro rätte männen att öfverstiga eller nedbryta dem. Därtill liknade de för mycket hvarandra i kallt trots och stolt tillbaka-dragenhet.

Sista gången de sågo hvarandra var då, när sonen, nyss vorden student med det nyantagna namnet Levander, hvilket biskopen gifvit honom, kom för att göra ett afskedsbesök i hembygden, innan han tillträdde en akademisk kondition, hvilken borde tillförsäkra honom under några år om ett tämligen bekymmerfritt uppehälle vid universitetet. Han hade gått den långa vägen — åtta mil — ty han hade ej råd att skaffa sig skjuts. Hans sista penningar voro använda för att i en klädmäklarbod köpa det, som han ansåg sig behöfva, för att kunna uppträda på ett passande sätt inför sina disciplar. Rocken var tämligen nött och därtill för vid och för lång i lifvet, så att den förlänade honom ett mindre fördelaktigt utseende, hvilket i de gröfsta arbetskläder icke kunnat framstå bjärtare. Men inför faderns ögon var det dock »herreklär», som sonen bar, och det främmande namnet bidrog också att göra honom oblidt stämd.

»Du är förfasligt herrskapsfin, Olle», sade fadern och mätte sonen med granskande blick, och jag kan grant se, att din fars ärliga namn inte anstår dig längre.»

»Biskopen tyckte, att Persson var ett olämpligt namn för en student», svarade sonen sårad.

»Så torde det också vara opassande för dig att vara min son», utbrast fadern.

»Det är Ni, som säger det», genmälte sonen kallt.

Under detta samtal kände enhvar af dem hela smärtan af en sviken väntan — fadern hade väntat ömhet, sonen glädje vid återseendet. Båda delarna funnos måhända, men ingen af de bägge männen såg det hos den andre, och de voro i grunden för mycket tviflare för att tro hvad de icke sågo. I intet fall blir måhända sanningen af det gamla bibelordet: »Salige äro de, som icke se, men dock tro», mera slående.

Olof Levander tillbragte ett par dagar i hemmet och begaf sig sedan åter in till staden. I skilsmässans ögonblick tryckte fadern i hans hand en sedel. Han

hade länge sparat och försakat för att gifva honom den, och sonen förstod det blott allt för väl. Det rörde honom, men han ville icke visa det, och så tycktes det honom äfven, som han nu borde sörja för sig själf och icke mer emottaga det knappa understöd, som fadern kunde gifva honom. Han sköt sedeln tillbaka och sade: »Stor tack, far, men den där kan Ni behöfva bäst själf.»

»Som det likar dig», svarade fadern.

Han behöfde nog hvar styfver — det var sant — men det var ändå bittert, att sonen vuxit ifrån sin faders hjälp. Och den bitterheten satt som en törntaggen ännu kvar, då sonen för sista gången med ett »Gud vare med Er, far!» lade sin hand i hans — och så skildes dessa två, hvilka en gång stått hvarandra allra närmast, för att aldrig råkas i lifvet mer.

Nu voro långa år förgångna sedan detta sista möte — långa år af arbete och försakelse i början, men hvilka småningom förbytts i framgång och välstånd. Det var ju icke mer än välförtjänt och rättvist, tänkte Levander, och han hade ingen annan än sitt eget arbete att tacka därför. Det var sant. Han njöt nu också af sin lycka, njöt af sitt bekväma lilla ungarlsheim, sin växande förmögenhet och sitt lugna ensliga lif. Han var några och fyrtio år, men han föreföll äldre, ehuru det snarare var hans stela uppträdande, hans torra sätt att uttrycka sig och den afnätta värdighet, som utmärkte hela hans personlighet, än hans utseende, som kom honom att synas så.

Ja, Olof Levander var i själfva verket gammal. Ungdomen låg bakom honom, utan att han kände den. Han hade aldrig erfarit hvarken dess fröjder eller sorger. Inga lidelsens stormar hade brusat fram öfver denna lugna själ. Han hade aldrig känt vare sig kärlekens glöd eller den ungdomliga vänskapens värme. Ja, han hade icke ens erfarit tillgifvenhet för någon viss gren af vetande. Studierna hade för

honom varit ett medel, icke ett mål; och när han hade nått detta mål, lade han dem åsido.

Han lefde ett angenämt lif med måttligt arbete, men han hade blifvit en enstöring. Några vänner ägde han icke, han var sig själf nog. Han hade sålunda icke slutit sig till någon, och hans kalla väsen aflägsnade hvarje tanke på ett närmande.

Den ende, som besökte honom, var en läkare, med hvilken han varit bekant sedan studenttiden. Man kan icke säga, att de voro vänner, ty de öfverensstämde hvarken i åsikter, lynne eller tänkesätt; men det hade blifvit doktors vana att titta in till Levander, röka en cigarr med honom och diskutera dagens händelser. Det hade likaledes blifvit assessorns vana att några gånger om året bjuda »sin käre doktor» på en fin ungarlarmiddag, stundom i sällskap med några af sina ämbetsbröder, men oftast på tu man hand.

Under stundom kunde det hända att doktorn började tala om sin verkningskrets — han var fattigläkare i en af hufvudstadens folkrikaste församlingar — och beskrifva all den nöd, sjukdom och elände, som han dagligen såg, och han slöt vanligen med ett vädjande till assessorns börs för någon fattig patient. Doktorn kände sin man och ställde aldrig sina anspråk synnerligen högt. Hans valspråk var i detta fall: Bättre något än intet. Han gjorde också sällan ett sådant vädjande förgäfvat.

»Du är en riktig kapare, min, käre doktor», plögade assessorn säga med sitt kalla smålöje, »du brandskattar mig hvar gång, du kommer i min närhet.»

»Ja visst», svarade läkaren, äfven han med ett löje, »men jag gör dig en tjänst därmed; ty jag är öfvertygad om, att du gärna ger ut dessa små summor, emedan du, halft omedvetet måhända, anser dem som ett offer åt de hemlighetsfulla gudinnor, hvilka länka människornas öden. Det är den ring, du kastar i hafvet, och du kan vara säker på», tillade han,

»att aldrig återfå dessa pengar i magen på någon fisk.»

De båda herrarne sutto vid sitt kaffe och sina cigarrer i assessorns lilla ungarlsvåning vid Skeppsbron. Det var den 1 april och det var kallt ute. Snön föll i runda små korn, vinden var bitande och människorna skyndade framåt, allt hvad de kunde, medan stormen än rök i deras kläder och liksom sökte att hejda dem i farten, än däremot puffade dem i ryggen, liksom ville den mana dem till ännu större brådska. Ett eller annat flyttlass for förbi, körsvennerna hade rockkragen uppfäld för öronen. Doktorn såg ut genom fönstret.

»Det är intet behagligt flyttningsväder», anmärkte han.

»Flytta är aldrig behagligt», svarade assessorn kort.

»Nej, jag kan finna, att du tycker det», återtog doktorn, »du har bott här i bra många år.»

»Jag ämnar aldrig flytta härifrån», genmälte assessorn.

Doktorn smålog. »Du torde gifta dig», sade han, »och då flyttar du.»

»Nej, min käre doktor, om jag icke mister förståndet, så kommer det aldrig att inträffa. Och skulle du få höra något sådant om mig, så hoppas jag, att du räddar mig och ger mig en läkarattest, som skaffar mig inträde på en komfortabel asyl för dårar.»

»Det gör jag icke. Jag tycker tvärt om, att det vore det klokaste, du kunde göra i din ställning.»

»Snick snack. Äro vi nu där igen?» afbröt assessorn. »Det vore sannerligen den största dårskap. Tänk efter! Dock, det där hafva vi talat tillräckligt om. Jag kommer aldrig att gifta mig, således blir jag kvar här för beständigt.»

»Tills du dör och blir transporterad härifrån», svarade doktorn med ett retsamt lugn, i det han blåste ut cigarröken.

»Fy, det var ett obehagligt skämt», ropade den andre.

»Döden är verkligen ett obehagligt skämt ibland», återtog doktorn allvarsamt och stirrade tankfull framför sig.

»Se så, du menar väl icke, att du hos mig upptäckt något sjukdomssymptom?» sporde assessorn icke utan oro.

Men doktorn vardt honom svaret skyldig. Han steg upp och gick fram till fönstret.

»Se där är hon ju!» mumlade han mera för sig själf än till assessorn. »Stackars arma barn!» Han lutade pannan mot fönsterrutan och teg.

Assessorn närmade sig fönstret och såg ett flyttlass stanna vid den gränd, till hvilken hans hus gränsade. Gränden var för smal, att man kunde komma fram i den med ett större lass. Ett par karlar buro därföre de torftiga möblerna uppåt gränden, medan en ung flicka — en späd liten varelse — i en trådsliten kappa och med en bajader, knuten kring hufvudet, oroligt vankade af och an. Slutligen försvann hon i gränden, bärande en stor blomkruka på armen.

»Hvem var det där?» sporde assessorn.

»Hvem? en hjältinna som få.»

»Hm! Är hon hjältinnan i din roman?» frågade assessorn med ett litet hånskratt.

»Tyst!» svarade doktorn med en hos honom ovanlig häftighet. »Jag vill ej tala med dig om henne, hon är mera värd än både du och jag.»

»Det här börjar bli intressant», återtog Levander ironiskt.

Doktorn svarade icke, han steg upp och tog sin hatt.

»Stannar du ej kvar och spelar ett parti bräde?» frågade värden.

»Nej tack, jag har annat för händer», svarade den andre och gick.

Assessorn vardt ensam. Han tände en ny cigarr,

satte sig vid fönstret och såg ned på gatan. Det började nu skymma, men folkhvimlet minskades icke. Nere vid kajen stodo sjömän i flockar eller drogo i små hopar upp till krogarne i gränderna. Just som en sådan skara gick förbi, tyckte sig assessorn se den unga flickan vid flyttlasset. Hon sprang nedåt kajen och försvann.

Levander satte på sig nattrocken, tände sin arbetslampa och gick till sitt skrifbord. Han började tänka på ett mål, som snart skulle komma före. Det var en tvistig arfsfråga, och han fördjupade sig i handlingar och lagparagrafer, tills klockan slog 8. Då steg han upp, själf lika punktlig som ett urverk, och gick in i sin sängkammare. Han tog åter på sin bonjour och lagade sig till att gå till klubben för att läsa tidningarna.

Sängkammaren låg åt gränden. Han såg ett par upplysta fönster i våningen midt emot, hvarest han aldrig förr sett något ljus under den långa tid, som han bott där. Han såg in i ett ytterst torftigt rum, i hvilket stor oordning tycktes råda. Möblerna stodo om hvarandra, fönstret saknade gardiner, och en liten lampa, som antagligen tillhörde ett fotogenkök och stod på ett bordshörn, kastade ett dämpadt sken öfver hela denna villervalla.

Fram och åter i rummet rörde sig en skugga. Det var åter igen den unga flickan, som han sett två gånger förut i dag. Nå ja, tänkte han för sig själf, ordningssinne tyckes åtminstone icke vara det mest utmärkande draget i hjältinnans karakter. Han log ironiskt och gick sin väg.

Då han åter kom hem på slaget 10, lyste det ännu midt emot. Han kastade en blick dit öfver. Det hade kommit litet mera ordning i rummet. Möblerna stodo kring väggarna, en liten bokhylla var upphängd, och den lilla flickan stod där sysselsatt med att sätta upp några böcker. Hennes profil afteknade sig mot den mörka tapeten. Det var ett

barnsligt ansikte med oregelbundna drag och stora ögon. Hon hade ett rikt mörkt hår, men en växt så spenslig och klen, att hon nästan tycktes taga öfverbalansen, då hon lyfte upp en stor bok för att sätta den på sin plats. »Ah! bah!» sade assessorn, »det var visst något att göra affär af», och han fällde ned sin gardin.

Följande morgon hade han glömt alltsammans, lifvet flöt åter i sin vanliga fåra. Assessorn skötte sin syssla metodiskt som vanligt. Han gick punktlig som en kronometer till sina förrättningar, sina måltider och nöjen, om man så får kalla de tvenne timmar han egnade åt tidningsläsning vid sitt toddyglas på klubben. Doktorn såg han icke till, och så kom sommaren.

Assessorn funderade på, huru han skulle njuta sin semester. Han beslöt sig omsider för en tur till det gemytliga Köpenhamn. Han reste dit och slog sig ned i ett hotell. Han började ett lika regelbundet lif som alltid, men af promenader, besök i Tivoli och en »skovtur», tills han slutligen blef led åt ledigheten och återvände hem.

Det var en vacker afton i slutet af Augusti, som han återsåg sina penater. De voro en smula dammiga, ty han hade icke tänkt på att underrätta sin städerska om sin hemresa, och hon hade därför hvarken dammat eller vädrat hans rum. Assessorn förebrådde henne denna pliktförgätenhet, men hon svarade, i det hon häftigt kastade omkring kuddarne i hans säng, att oväntade gäster få oväntadt emottagande — och ville han hafva städadt och fint, så borde han skrifva för sig. Därpå gick hon sin väg ganska förtretad.

Levander lade sig, å sin sida härmsen och förargad. Städerskan hade glömt att fälla ned gardinen och ljuset från grannarne på andra sidan gränden sken rakt in i hans rum. Mellan de tunna hvita

gardinerna kunde han se in i det sparsamt möblerade rummet.

Där inne satt den unga flickan, som han så väl igenkände, och arbetade vid sin lampa. Huru blek hon såg ut i lampskenet och hvilken fin profil hon hade! Kanske hade pannan en något för stor öfvervikt och munnen var för liten, men ändå hvad det var för ett täckt utseende! Hon kunde väl ej vara mer än sexton år, och likväl hvilade ett så djupt allvar öfver henne. De små späda händerna drogo så hastigt ut nålen och satte in den så flinkt igen, och de stora ögonen hvilade så stilla på arbetet och lyftes icke ett enda ögonblick därifrån. Icke en gång då ett gosshufvud blef synligt framför henne, höjde hon sin blick eller saktade farten i sina stygn; men hon talade till gossen. Hennes lilla mun fick ett så blidt, nästan moderligt drag, och hon log, ehuru nära nog omärkligt. Assessorn tyckte sig förstå, att gossen var hennes yngre broder.

De hade ett starkt tycke af hvarandra, fastän gossen hade fylligare röda kinder och en leende min. Måhända tog han sig på det hela bättre ut än sin syster. Gossen talade nu, vänd emot henne, och tycktes bedja om något, ty han fäste sina stora ögon på hennes ansikte och rörde ifrigt sina läppar. Hon skakade blott på hufvudet, ögonen drogo sig tillsammans, fina veck lade sig kring munnen och det unga ansiktet nästan åldrades genom ett drag af smärta.

Gossen blef allt häftigare i sitt tal, han knöt sina händer och ögonen lågade. Systemens ansigte sammandrogs, sedan vardt det lugnt och hon skakade åter på hufvudet. Under hela tiden fortfor hon oafbrutet att sy.

Gossen började gråta. Då steg hon upp och lade omsorgsfullt ifrån sig arbetet. Sedan vände hon mot honom sina stora sorgsna ögon och öppnade sina armar för att draga honom intill sig, men han undvek henne med en trotsig min och gick bort.

Hon satte sig åter till arbetet. Assessorn såg, huru hon ett par gånger for med handen öfver ögonen. Männe hon grät? Sedan kunde han blott varseblifva den fina bleka profilen och de flitiga händerna. Han kunde ej vända sina ögon bort ifrån denna syn. Den var som en vaggsång för honom denna enformiga rörelse upp och ned, upp och ned. Han somnade in vid den.

Då assessor Levander vaknade, kände han sig trött och olustig. »Det kommer däraf, att gardinen icke varit nere på hela natten», förklarade han för sig själf, »man får lof att skola upp gamla Stina för ett sådant slarf.» Han klädde sig skyndsamt och gick fram till fönstret.

Rummet midt emot var redan fint och städadt. Den unga flickan öppnade ventilen och skakade af en damtrasa, därpå tillslöt hon den åter. Sedan flyttade hon fram ett rosenråd till fönstret, hvarefter han såg henne komma och gå där inne. Hvad förehade hon väl?

Assessorn tog fram sin teaterkikare och såg med den in till sin unga granne. Åh, hon lagade mat vid fotogenköket och så dukade hon. »Men jag tror, att det helt simpelt är en bit hvit skirting, som hon breder ut på bordet i stället för duk, men det ser i alla fall nätt ut», tänkte assessorn. »Det är rätt märkligt att se, huru den lilla har sinne för trefnad. Det fattiga lilla rummet ser ju inbjudande ut, fastän det icke innehåller mer än ett par rankiga gamla stolar, ett perlfärgadt bord och en dito gammal liggsoffa. Där ser trefligare ut än här. Kanske gör blomkrukan sitt till. Jag kunde köpa mig en blomma.» Han såg med en missnöjd blick på sin valnötsmöbel, på de tjocka gardinerna och den persiska mattan. »Ja, den Stina är då för slarfvig. Jag tror, jag måste afskeda henne, jag står ej ut längre.»

Levander gick och köpte sig ett törnrostråd med knoppar. Men trefnaden följde ej med blomkrukan,

och inom ett par veckor började törnrosen att tyna af och dog slutligen.

Han lät nu Stina flytta och antog i stället en Lotta; men icke heller genom denna förändring erhöles hans rum detta tycke af hemtrefnad, som han fann i det torftiga hemmet midt öfver i gränden. Han, som aldrig förr plägat fråga efter, hvem som bodde här eller där, eller hvad andra människor sade och gjorde, hade nu börjat att ordentligt spionera på familjen midt emot.

Han hade fått veta, att det var en farfar med sina tvenne barnbarn. Fadern var rest åt Amerika och lät aldrig mer höra af sig. Modern var död för fyra år sedan. Den unga flickan, som hette Viola, var guldbrodös och skötte tillika det lilla hushållet. Någon tjänarinna hade de icke.

Huru flitig hon var, den lilla! Hvarje afton somnade assessorn vid att följa de späda händernas rörelse vid bägen. Allehanda halfförgätna tankar föllo honom in, under det att hans ögon hvilade på dessa händer. Han tänkte på sitt barndomshem, på sin mor, som var död för så länge sedan och som han icke kunde minnas. Drag för drag tycktes hon dyka upp för honom ur glömskans djup, och till sist stod hon för hans föreställning i ett förklaradt ljus. Han trodde sig öfvertygad om, att hans mor liknat Viola i samma ovanliga flit och stilla huslighet.

Hvarje morgon, då han vaknade, var Viola långt före honom uppe och i verksamhet. Han såg henne tvätta och stryka, sopa och skura, alltid med samma allvarliga ansikte, alltid med samma sorgfällighet. »Gossen och gubben borde ändå hjälpa henne en smula», tänkte han.

Gubben såg han oftast sitta midt emot sin son-dotter och röka med en bok i handen. Gossen gick i skola om förmiddagarne. Den gamle såg ofta missnöjd och otålig ut samt talade häftigt till sin son-dotter. En gång såg Levander honom slå handen i

bordet; en annan gång slängde han boken utåt golvet. Äfven brodern bemötte ofta sin syster ovänligt, men hon var ständigt lugn och blid. Gubben gick ofta ut. Han hade en sliten, men omsorgsfullt borstad öfverrock och väl struket linne jämte svart hatt. Han såg ut som en herreman. Gossens kläder buro äfven spår af den omsorgsfullaste vård, men systemens drägt var mer än torftig. Hon gick icke heller ut mer än hvarje fredagsafton, sedan det börjat skymma. Hon medförde alltid ett paket. Assessorn förstod, att hon då bar bort sitt arbete och hemtade nytt. Lördagsmorgnarne såg han henne äfven komma hem med en korg på armen. Hon hade då köpt de lifsförnödenheter, som voro oundgängliga för veckan.

»Huru kan hon lefva utan luft, ljus och solsken?» tänkte assessorn. Han hade börjat att betrakta henne med nyfikenhet, han fortsatte med att för henne hysa det varmaste deltagande, och slutligen öfverraskade han sig själf med att uppgöra planer, huru han skulle kunna hjälpa detta flitiga barn. Men han fann ingenting utförbart.

Nu blef hösten allt kallare. Assessorn frös, då han såg henne gå ut de stormiga höstaftnarne i sin tunna urväxta kappa.

En dag träffade han doktorn på gatan.

»Fägnar mig att se dig, käre doktor», började han. »Vill du inte titta in till mig snart?»

»Tack! tack!» svarade doktorn litet tankspridd och ville skynda vidare, men assessorn hindrade honom.

»Vill du ej äta middag med mig, i morgon till exempel?»

»Tack! I afton med nattåget lämnar jag Stockholm på någon tid.»

»För tusan, hvart skall du då taga vägen?»

»Till Paris med min unga hustru.»

»Unga hustru?»

»Ja, ursäkta mig, jag har brådtom. I vår hop-pas jag få föreställa dig för henne. Farväl!»

Doktorn vinkade åt sin droska, steg upp i den och for.

Assessorn stod kvar på gatan, alldeles tillintetgjord af förundran. Så, han var gift den gode doktorn och han hade ej underrättat sin gamle vän Olof Levander. Nå ja, hvarföre skulle han finna det så märkligt, att doktorn gifte sig? Det kunde han ju göra, fastän det vore nästan löjligt vid hans år. Men den sista bryggan, hvarpå han tänkt sig kunna komma öfver gatan till sina grannar, var upprifven. Herre Gud, om han hade ägt en enda kvinlig vän.

Han gick hem, grälade med städerskan och kände sig missnöjd och förtretad. Han satte sig i sängkammaren på sin vanliga observationsplats.

Hans unga granne dukade middagsbordet, och han fann, att den sedvanliga ölbuteljen saknades framför farfadern. Han såg den gamle komma in. Denne var ond och missnöjd. Han såg det tydligt, och han såg äfven, att den unga flickans ögon voro röda. Assessorn hade nu så vant sig att gifva akt på rörelser, miner och åtgärder, att det tycktes honom som förstode han till och med det som sades. Han trodde sig nu veta, att den unga flickan fick häftiga förebräelser för sin försumlighet. Hon syntes sorgsen och bedröfvad.

Efter middagen stod hon länge vid fönstret, sysslolös och lutande sig öfver krukrosen, på hvilken den ena knoppen spirade fram bredvid den andra. Därpå kastade hon på sig sin slitna kappa, tog törnrosen under armen och skyndade ut.

Assessorn grep fatt på sin hatt och sprang ned i gränden. Han kom med så stark fart, att han stötte till Viola, som kom ut ur porten midt emot.

»Åh, jag ber så mycket om ursäkt, min unga dam», sade assessorn och tog sirligt af sig hatten.

Hon böjde på hufvudet, och ville skynda vidare, men han hade nu fast beslutat att förmå henne att tala.

»Det var en ofantligt vacker törnros», sade han och fäste ögonen på flickan i stället för på blomman.

»Ja», svarade hon, med möda tillbakahållande tårarne, »det är Gloire de Dijon.»

Hvilken mjuk, smekande organ hon hade!

»En förtjusande blomma!» fortfor han.» En färg så fin, en doft så ljuf!»

»Ursäkta, jag har brådtom», sade Viola och gick uppåt gränden. Han stod några ögonblick och såg efter henne.

Då hon gått några steg vände hon sig om emot honom. »Ursäkta, min herre», sade hon blygt. »Ni är blomstervän, skulle Ni måhända vilja köpa min ros? Jag ämnade sälja den.»

»Köpa er ros!» svarade han förundrad, men tillade därpå: »Det vill jag visst. Hvad begär Ni för den?»

»Det är ett ovanligt fint slag af rosor», återtog hon med sänkta ögon, »och att den blommar så här på hösten, är äfven ovanligt. Jag hoppas, att Ni ej finner 5 kronor vara för högt, det är 18 knoppar på den.»

»Nej, nej, 5 kronor äro tvärtom för lågt», sade han. »Tillåt mig att gifva Er dubbelt för den.» Han tog upp sin portmonnä och lämnade henne 10 kronor. »Men», tillade han, »skulle Ni kunna bevilja mig den gunsten att vårda blomman åt mig? Jag har haft en ros, som var full med knoppar; men den trufdes icke, utan dog ut.»

En glädjeblixt lyste i hennes ögon, men den försvann hastigt och hon rodnade häftigt. »Min mening var att sälja blomman till Er, icke att tigga», sade hon och räckte pengarne emot honom.

Han tog dem. »Jag vill ju också köpa den», sade han. »Rosen är min, Ni vårdar den åt mig och för det besvär, som Ni har med den, behåller ni hälften af rosorna och sänder mig den andra hälften afskurna. Det blir nio rosor på oss hvar.»

»Vi hafva ingen tjänarinna. Jag vet ej om det låter sig göra.»

»Jag bor blott midt emot», svarade han, »och er bror kunde ju komma med blommorna.»

»Huru vet Ni, som jag alls icke känner, att jag har en bror?» frågade hon skygt.

»Åh, jag har sett Er många gånger midt öfver gatan.»

»Nej nej», sade hon, »det går icke an. Behåll antingen rosen eller penningarne!»

Han tog tigande rosen, bugade sig för henne och gick nedstämd sin väg. Hvilka skrankor uppreste ej konvensansen! Han visste, att denna blomma var hennes enda glädje, han hade sett henne vårda den, bära den ur det ena fönstret till det andra för att åt henne fånga hvar och en af de sparsamma solstrålar, som förrrade sig till den mörka gränden. Han hade så gärna önskat, att hon behållit denna ros, så att den fått utveckla sin fägring för henne och sprida sin doft i hennes torftiga hem. Men han vågade icke säga henne det, hon skulle hafva ansett det som en förolämpning.

Öfver hufvud taget huru gärna önskade han icke att komma detta barn till hjälp, men under hvilken förevändning? Om han skulle skära sönder broderiet på sin uniform och bedja henne laga det? Han skulle då åtminstone kunna komma in i hennes hem. Men kunde han väl komma med en frack på armen som en skraddare? Nej, en så löjlig figur ville han icke göra. Åh, doktorn måste råda honom, ännu vore icke tåget afgånget.

Han skyndade utför trappan, ropade på en droska, hoppade upp i den och tillsade kusken att köra till bangården. Han försåg sig i närmaste blomsterhandel med en dyrbar bukett åt den okända unga frun och kom så till järnvägsstationen, just som det ringde för tågets afgång. Han såg doktorn gå ut från väntsalen och han skyndade efter honom.

»Ursäkta, käre doktor», sade han och slog denne på axeln, »jag fick ett så oöfvinneligt begär att se din unga fru, redan nu.»

Assessorn smålog för sig själf, han tyckte sig nu hafva hittat på något riktigt fiffigt. Hvad frågade han egentligen efter den unga frun?

Han blef nu emellertid presenterad för en liten täck ung varelse, en sådan, hvaraf han tyckte, att det gick tolf på ett dussin, hvarken mer eller mindre. Han frambar sin bukett och sin lyckönskan, som upptogs med ett behagligt småleende. Doktorn själf var hjärtligare i sitt sätt än vanligt. Sedan de resande sökt sig upp en ensam kupé, sade assessorn: »Tänk, om jag skulle följa med till Liljeholmen!»

Sagdt och gjordt. Han köpte biljett i största hast och satt snart midt emot det nygifta paret.

»Minns du den unga flickan, som bor midt emot mig?» sporde assessorn.

»Ja visst», svarade doktorn. »Viola Everling.»

»Ja, den lilla guldbrodösen, som du beklagade så mycket.»

»Ja, det gjorde jag. Hon är icke stark och har arbetat så mycket för sin grobian till farfar och sin själfviske bror. Hon höll i fjor på att skaffa sig en allvarsam sjukdom på halsen, nu tyckes det emellertid vara bättre.»

»Jag kommer att sakna dig, doktor, och sakna dina brandskattningar.»

»Åh, Ni talar i gåtor», sade den unga frun leende.

»Ja, det där får er man lof att förklara för Er, jag hinner tyvärr icke.»

»Jag förstår, du är rädd, då du ej mer kastar någonting i hafvet», skrattade doktorn.

»Just så, och den jag framför alla andra skulle vilja kasta något i hafvet åt, vore den unga guldbrodösen. Hon är verkligen rörande. Men säg mig, hedersvän: På hvad sätt?»

»Jag vet samnerligen icke», svarade doktorn. »De äro så stolta. Jag ville icke taga emot något, när gossen hade mässlingen, och jag var där ett par gånger, men då tvang hon på mig en broderad liten breväska, ett riktigt konstnärligt arbete. Och gubben blef till på köpet nära nog vild. De äro icke alls några *pauvres honteux*, sade han.»

»Vet du icke ens något sätt för mig, någon förevändning att komma in i huset?»

»Jo, man kommer dit genom dörren, förmodar jag», svarade doktorn, i det hans utseende blef mera kallt.

»Nej», inföll den unga frun, »det var då konstigt, man behöfver väl ej göra så många omständigheter med den, som arbetar för betalning. Man går dit och beställer något arbete af henne.»

»Men icke kan jag beställa broderi till en ny uniformsfrack af henne. Det där styr ju skraddarn med.»

»Nej, visst inte», svarade doktorn helt kort.

»Åh, inte så, man går dit och beställer något annat, hvad vet jag? Permar till en bibel eller ett album, eller en soffkudde. Man begär att få se mönster till att välja på, man önskar ändringar och ber att få komma igen och se, huru det tar sig ut, då arbetet blifvit påbörjadt. För hvarje gång talar man litet om nytt och gammalt, och så är bekantskapen gjord.»

Assessorn fattade förtjust den unga fruns hand och kysste den, då de i detsamma stannade vid Liljeholmen.

»Så där kan ett fruntimmer göra, icke en karl», sade doktorn med afgörande ton.

»Så kan hvem som helst göra», förklarade den unga frun, men hon teg och rodnade vid en blick af sin man.

Assessorn önskade dem en lycklig resa och steg ur.

»Hvarför ville du inte, att jag skulle säga den

snälle gamle mannen, huru han skulle bete sig!»
frågade den unga frun.

Doktorn skrattade. »Du är säkert den första människa i världen, som kallat Levander en snäll gammal man. Han är högst fyra år äldre än jag och en fullkomlig egoist, de unga hofrättsnotariernas buse. Och hvem vet, hvilka afsigter gömma sig under det intresse, som han visade för den lilla guldbrodösen?»

»Han är ju din vän?» afbröt frun.

»Min vän? Ja på sätt och vis.» Den nygifte mannen drog sin hustru intill sig och kysste henne.
»Lilla oförståndiga barn!»

Hvad det är ljuft för en äldre man att beskyddande se ned på en ung kvinna och säga dessa ord! Och med hvilket ljuft småleende mottog hon dem icke som den högsta artighet!

Dock vi lämna dem att fortsätta sin bröllopsresa och återvända till vår vän assessorn, som helt glad begaf sig tillbaka till staden.

»Åh, hon hade rätt, den lilla frun», tänkte han.
»Hvilken förmåga en kvinna har ändå att lösa alla svårigheter! Stor skada, att den lilla doktorinnan just nu skall vara borta.»

Då han kom hem i den gladaste stämning, doftade rosen honom till mötes. Han gick in i sin sängkammare, men öfverraskades af att väl se skenet från fönstret midt emot, men icke Viola. En vit jalusi skynde henne för hans blickar.

Detta fortfor i flera veckor. Assessorn var vid sitt mörkaste lynne. Slutligen tog han sitt beslut och gick öfver gatan. Viola kom och öppnade, då han knackade på. Hon såg bestört ut, då han visade sig. Han frågade, om hon icke ville taga emot en beställning, han önskade sig en soffkudde. Hon svarade ja. Han fortsatte vidare att fråga efter mönster, och Viola gick för att hämta sådana.

Assessorn satte sig ned, den gamle farfadern kom in, och de båda herrarne började ett samtal om den

ostadiga väderleken och andra lika intressanta saker, tills Viola kom in med en stor portfölj. Assessorn började emellertid att mera se på den unga flickan än på mönstren, och han yttrade sig helt bakvänt, så att hon måste le åt honom. Det lilla, vanligen så allvarsamma ansiktet såg därvid så älskligt ut, att han kände sig helt varm om hjärtat.

»Ja, jag förstår icke saken», sade han, »men jag skulle hafva denna soffkudde till en gåfva åt en ung väninna, då hon kommer åter från sin bröllopsresa. Det blir ej förr än i vår, men jag ber Er icke spara något för att få den så vacker som möjligt. Det är således icke brådtom med arbetet, men jag skulle gärna vilja komma öfver och se på det, då Ni börjat det.»

»Min sondotter tar icke emot några besök af herrar», sade den gamle farfadern kärft. »Det kunde skada hennes rykte.»

»I er närvaro, farfar?» vågade Viola invända.

»Tyst! Det där förstår du icke. När arbetet är färdigt, skall jag själf komma till Er med det. Till dess farväl.»

Han stängde själf dörren efter assessorn, och denne gick utför trappan, litet flat och mycket harmen. »Han är en riktig drake, den gamle», sade han för sig själf. »Dit kan man ju icke återvända mer.»

Vintern gick hän. Assessorn spanade flitigt öfver gatan, men blott sällan var jalusin fråndragen. En gång såg han den unga flickan stå vid fönstret. Han tyckte sig se, att hon var mycket blekare än förr, och så gjorde hon en rörelse med sina händer upp emot munnen, nästan som om hon hade blåst i dem. Tänk, om de ej hade ved denna kalla, hårda vinter!

Assessorn började bli orolig. Skulle han gå dit öfver, utsätta sig för gubbens dåliga lynne och fråga, om hon behöfde ett förskott på kudden? Så dum

han varit, som sade, att han ej hade brådtom med arbetet. Skulle han tala vid sin städerska och bedja henne skaffa honom upplysningar om grannarne midt emot och säga henne, att han gärna ville gifva dem ved, om han blott finge lof?

Denna afton, då han kom in i sin sängkammare, såg han, att jalousin var borta, och han förfärades. I rummet funnos nu mera inga möbler. Viola gick af och an. Han hade så när uppgifvit ett rop af bestörtning. Violas stora hår var borta, hon bar det kortklippt som en gosse. Med ens stod hela verkligheten klar för honom. Hon hade troligen måst sälja sitt rika hår, liksom hon förut sålt sin ros.

Assessorn gaf sig ingen tid till vidare eftersinnande. Han for af utför trappan som en yngling och stod om några minuter helt andfädd utanför Violas dörr. Han knackade på. Hon kom och öppnade helt förvånad.

»Ni, min herre, vid denna tid?» Hela hennes ansikte, detta unga, bleka ansikte, som blifvit assessorns förtjusning var ett enda frågetecken.

Han stod mycket upprörd framför henne. »Huru är det med Er, Viola?» frågade han.

Hon studsade och svarade icke.

»Kära barn», bad han, »låt mig hjälpa Er, jag ser, att Ni lider nöd. Ni kan ej förstå, huru stor glädje, Ni bereder mig, om jag finge komma Er till hjälp.»

»Farfar är sjuk», hviskade hon. »vården om honom tar så mycken tid. Jag har måst säga ifrån mig mitt arbete.»

»Låt mig hjälpa Er!» bad han.

»Farfar skall aldrig tillåta det. Men tro mig, jag är tacksam.» Tårar afbröto hennes tal.

»Viola!» bad han. »Låt mig komma in till Er!»

»Viola! Viola! Hvem talar du med?» ropade en röst från det inre rummet.

»Det är jag, assessor Levander», svarade denne

och gick in. Den gamle låg till sängs och såg mycket medtagen ut.

»Är Ni åter här, min herre?» sade gubben. »Min sondotter tar icke emot besök af herrar, har jag ju sagt Er.»

»Jag kommer likväl igen, som Ni ser», svarade assessorn. »Jag har obeskrifligt fäst mig vid er sondotter, ehuru föga jag känner henne, och jag kommer för att begära hennes hand. I egenskap af hennes fästman bör jag väl sedan få egna Er mina omsorger», fortsatte han.

Gubben var rörd, men tvekade. »Det var ett egendomligt frieri det där», sade han.

»Ni lemnar mig ju intet annat val än att framställa det så här tvärt», genmålte assessorn, »och om Ni samtycker och er sondotter icke har något emot mig, så hoppas jag, att Ni från detta ögonblick betraktar mig som hennes trolofvade.»

»Det samtycker jag visst till», sade den gamle, »och Viola är naturligtvis tacksam, en fattig flicka som hon.»

Viola vände sig bort och grät.

»Viola, fröken Viola», hviskade assessorn, »förlåt mig! Jag ville till hvarje pris komma Er till hjälp. Säg nu inte emot honom! Ni skall vara fri som fågeln i luften, det ger jag Er mitt hedersord på. Det är en liten komedi, som vi uppföra till fromma för er farfar. Tro mig, Ni har ingen varmare vän än mig.»

På detta sätt införd hos sin grannfamilj, försummade Levander intet för att göra sig nyttig för dem. Han besökte dem ofta, men talade mest med gubben. Viola var tyst och blyg.

»Äh, frukta ej för mig!» sade han hvarje gång, han gick. »Frukta inte, Ni är i hvarje hänseende fri.»

Viola tackade honom med en böjning på hufvudet. »Ni är mycket god», sade hon.

Den gamle farfadern tycktes i förstone hämta

nya krafter, men sedan började han att märkbart tyna af dag för dag. Assessorn tillbragte snart alla sina lediga stunder vid hans sjuksäng. Han skaffade äfven en sjuksköterska och en läkare, men denne förklarade det blott vara ålderdomsskröplighet, och sade assessorn rent ut, att när oljan är slut, slocknar lampan.

Det dröjde emellertid flera veckor, innan den gamles lifslampa slocknade, och dessa veckor voro för Levander så obeskrifligt ljufva. Det var så helt och hållet nytt för honom att hafva någon, som slöt sig intill honom och litade på hans omsorger, att blifva välkomnad, då han kom, och saknad, då han uteblef, att med ett ord känna sig nödvändig för en mänsklig varelse. Ja, till och med att höra sig kallas vid sitt dopnamn, detta namn, med hvilket ingen nämnt honom sedan hans barndomstid, ägde ett ousägligt behag för enstöringen, och han kände sig ung på nytt.

Assessorn fick ögonen öppnade för en hel del saker, som han förr aldrig hade märkt. Då han gick på gatorna, tycktes honom luften friskare, solskenet klarare, ja till och med regn och bläst föreföllo honom upplifvande. Öfver allt hvar han kastade sina ögon, såg han män, som vänligt hälsade honom, leende täcka barn och intagande kvinnor. Det förekom honom själf, som hade han varit blind och återfått sin syn. Till och med för de obetydligaste saker ägde han blick. En vacker dräkt förtjuste honom, och en dag förvånade han sig själf med att stå i fulla tre minuter utanför en modists fönster och stirra på en rosenröd plyschhatt. Hvad den skulle anstå Viola!

Hans själfviskhet var som bortblåst, och han lefde blott för Viola och hennes familj. Händes det någon gång, att han tillät sig en egoistisk dröm till dömes om, huru roligt det skulle vara att få gå ut med Viola, klädd i sidenpelis och rosenröd plyschhatt, att känna hennes lilla hand på sin arm och se allas

blickar riktade på hennes täcka ansikte, så gick han strängt till rätta med sig därför och sade åter och åter, att Viola vore fri, fri såsom fågel.

Våren kom med milda vindar och fågelsång, innan den gamle fick somna in i den slutliga hvilan. En af de sista aftnarne, han lefde, önskade han att assessorn och Viola skulle växla ringar. Det skedde.

»Var utan fruktan, det skall ej binda Er vid mig», sade Levander med ett sorgset leende, »men ännu någon tid tror jag Er behöfva mitt stöd.»

Han ordnade alla de sorgliga bestyr, som tillhöra en begrafning, han anskaffade sorgkläder åt Viola och hennes bror.

»Ni gör alldeles för mycket för oss», sade Viola en dag till honom. »Åh, om Ni visste, huru tacksam jag är, men» —

»Räkna Er icke som min gäldenär, utan tvärt om», förklarade Levander. »Jag är blott ledsen åt att ej kunna lära Er inse, huru lycklig denna tid varit för mig. Men efter några dagar, kära Viola, skall Ni vara fri», tillade han med en suck, fri såsom fågel.»

Men påföljande dag var Viola sjuk. En hetsig nervfeber angrep henne, och hennes redan förut hårdt medtagna krafter föllo snart till intet. Man trodde, att hon skulle duka under och följa sin farfar i grafven. Hennes broder Vilhelm hade blifvit aflägsnad för smittans skull, men Levander tillbragte nära nog dagar och nätter vid Violas sjukbädd.

»Det är förunderligt, hvad han håller af sin fästmö», sade vakmadamen till städerskan.

»Åh ja. Hvem skulle hafva trott det om honom, ett riktigt träbeläte som han är.»

Så satt assessorn en dag på den plats, där han ofta sett Viola vid sin sýbåge. Hon låg nu i det inre rummet. Sjuksköterskan hade förklarat för honom, att hon sof, och Levander hade varit inne och sett det aftärda ansiktet, som hvilade mot kudden. Den

ena handen låg utanpå täcket, den var gulhvit och afmagrad som på ett lik. »Det är bra att hon sover», försäkrade sjuksköterskan, men han trodde henne icke och var nära förtviflad. Han stödde pannan mot handen.

»Hvad är det för historier, man hör om dig», sade halfhögt en röst alldeles invid honom, »och håller din fästmö på att dö af sorg?»

»Åh, doktor! doktor!» mumlade Levander. »Kan du rädda henne?»

»Hvarför har du tvungit den stackars flickan till denna förbindelse?» sade doktorn nästan strängt. »Hon är ju ett barn emot dig.»

»Jag kunde ju ej få blifva ett stöd för henne på annat sätt», klagade assessorn. »Döm mig ej hårdt, käre doktor! Hon hade blifvit mitt allt och jag såg henne lida nöd. Klandra ej, att jag tillgrep det enda sätt som stod mig öppet för att gagna henne! Det har varit en så ljuf tid för mig, en eftersommar, då fåglarne sjungit för mig, såsom de förr aldrig gjort i min ungdom. Men jag förstod alltid, att hon ej kunde älska mig, och jag bad henne betrakta sig såsom fri. Och nu skall hon dö, den ljufva flickan, men jag kan dock säga med Goethe: »Jag har lefvat och älskat». Äfven för mig har en ljuf ros doftat, om än frosten snart tog den ifrån mig.»

»Det är en tämligen vissnad ros, Olof», sade en svag röst där inne, »men ingen skall taga henne ifrån dig, om du vill behålla henne.»

Han störtade upp, doktorn följde honom. Hon låg där så blek och matt, men en enda blick öfvertygade dock läkaren, att största faran var öfver.

»Ja, jag tror det», sade han småleende, »men det är nära nog som en saga, att en sådan ljuf ros blomstrat upp för dig, gamle egoist.»

»Olof egoist! Nej nej!» sade hon. »Om ni visste» —

»Ja, nu vill jag ingenting veta», sade doktorn, »åtminstone icke af Er, som är alltför svag. Jag vill

blott önska, att rosorna länge måtte blomstra, fastän de knoppats sent.»

Levander lutade sig ned och slöt med glädje hennes lilla hand i sin, denna hand, som han nu skulle få behålla för beständigt.

Och så slumrade Viola åter in, men ännu i dag blomstra rosor i September.

II.

Hon var för ingen del lyckligt lottad af naturen den kvinna, hvilkens historia nu skall förtäljas, och hon var icke ens längre ung. De trettio somrarne voro redan för ett par år sedan förlidna, och då torde det vara någonting »värre än ett fel — en dumhet» att begära Er uppmärksamhet för henne. Men det är nu en gång beslutadt och därför — se här!

Som sagdt, hon är hvarken ung eller fager, där hon står med en sked i handen vid spisen, hvarest syltkitteln kokar. Hennes ögon se uppmärksamt ned på de purpurröda bären, som virfla omkring under kokningen, och så snart det hvita skummet höjer sig, tar hon nätt bort det med silfverskeden.

Det är en varm sommandag. Där ute i trädgården dofta rosorna och fåglarne sjunga, men rosen-doft och fågelsång äro icke för henne, hennes plats är där, hvarest hon kan göra gagn. Alltså, hon står vid syltgrytan och vaktar, blott hennes tankar gå vida med längtan och saknad.

Hon tänker på det föräldrahem, där hon växt upp. Detta hem finnes icke mer; föräldrarna äro döda och döttrarna spridda kring världen. Den äldsta är lärarinna. Åh, hon är lycklig, hon har barn att undervisa, att älska och omhulda. Den yngre system, liksom hon själf, är hushållsbiträde, och plikten fångslar den ena här, den andra där. De råkas aldrig.

Netta vänder sig från spisen och torkar svetten ur sitt ansikte, måhända också en tår ur ögat, ty hon hade ett känsligt hjärta och längtade efter kärlek.

Detta är ett stort fel, när man är öfver trettio år gammal och heter Netta, ehuru det kunde vara mycket intressant, om personen i fråga vore en sjutton-årig tärna med namnet Antoinette. Emellertid hvad kunde hon göra vid det, att hon var romaneskt anlagd af naturen och att ingenting föreföll henne så ljuft som att blifva älskad och ingenting så lätt som att älska tillbaka?

Men vid hvem skulle hon fästa sig där i huset? Hennes matmor var visserligen god och snäll emot henne, likväl var det ett stort svalg emellan dem. Hennes husbonde? Gud bevar oss för en sådan tanke. Och barnen? De voro vuxna och borta. Och tjänstfolket? Nå, det borde ju vara under hennes värdighet, ehuru den värdigheten kostade henne så mycket att hålla vid makt uti köket, att hon helt och hållet uppgaf den, då hon kom in i salen. Och där där tjänade hon, sanningen måste fram, som en lekball för husbondens och gästernas kvickheter, och dessa voro ofta nog både grofva och sårande. Men Netta hade blifvit härdad genom lång vana, och hon var nu mera den första att skratta åt de infall, som för ett tiotal af år sedan skulle hafva smärtat henne. För öfrigt hade hon det bra, hög lön, intet öfverdrivet arbete och ett rikt hem, där allt fanns i öfverflöd. Hvarföre var hon ej nöjd? Många hade det sämre.

Netta resonerade med sig själf och sade sig allt detta, ty det fanns en grund af sundt förstånd och praktiskhet hos henne, men ändå kom romantiken stundom fram och det i allt högre grad, sedan den nye arrendatorn Adolf Oxelroth flyttat till granngården. Han såg så ståtlig ut med sitt mörka, lockiga hår, sina friska, röda kinder och sin kraftfulla växt. Nettas ögon följde honom med förtjusning, när han kom för att tala med brukspatronen, hennes husbonde, eller när han någon söndagsmiddag blef bjuden dit med en mängd andra gäster.

Och äfven han hade märkt Netta. Hon var egentligen icke heller så svår att märka. Med sitt högljudda skratt drog hon ofta allas blickar på sig, då hon gick af och an bland gästerna och egnade sin uppmärksamhet åt serveringen. Ofta blandade hon sig äfven i samtalet med den frihet, som i forna tider lämnades åt hofnarren, och besvarade ett vågadt skämt från en manlig gäst med några ord, hvilka i intet fall gäfvo efter hans.

Men Netta betraktade sig själf som en blomma, gömd i en enslig dal, och därtill var romantiken skulden, denna romantik, som bodde inom henne och tärde på hennes hjärta, liksom masken fräter på nötens kärna, medan skalet ännu förblir helt och utseendet friskt.

Under det att hon så stod där och syltade i den heta sommardagen, uppfångar hennes fina öra ljudet af hästtraf. Hvilken lycka, att syltet nu var färdigt, så att hon fick hålla upp det i en skål och sakta skaka det! Hästtrafvet vardt allt starkare, och snart såg hon ryttaren, som icke var någon annan än Oxelroth. Hvad hennes stackars hjärta började slå hastigt, ja riktigt i galopp! Hon var ensam hemma; herrskapet var bortrest, tjänstfolket stod och strök nere i flygeln, inspektoren var ute åt ägorna. Netta slätade sitt hår med handen och trädde med sitt behagligaste leende Oxelroth till mötes.

»Hvar är inspektoren?» frågade han, efter att hafva sprungit af hästen och hälsat som hastigast.

»Jag vet inte, jag tror, han är nere vid ladan. De köra in hö i dag», svarade hon.

»Jag skulle säga till om, att elden gått ut på mossodlingen», sade han, »och att folk genast bör skickas dit.»

»Beware oss väl!» ropade Netta. »Jag skall ögonblickligen skicka Lotta för att tillsäga inspektoren. Men herr Oxelroth är så varm och trött, var god och sitt ner och låt mig bjuda litet förfriskningar!»

Han slog sig ned på den svala verandan, och hon skyndade att skaffa fram allt hvad huset förmodde, och det var icke litet, i svalkande och stärkande drycker. Sedan hon i hast ordnat sin dräkt, satte hon sig hos honom med ett broderi i handen, fyllde flitigt i hans glas och språkade otvunget med honom. Det var en behaglig stund för dem båda, och detta »mellan fyra ögon» förlängdes, tills det var nära nog afton.

Då han red bort, sade Netta till sig själf: »Han älskar mig! O han älskar mig!» Hon tryckte i salig berusning båda händerna mot hjärtat.

Och han tänkte, där han satt på sin raska häst: »Jag tror, hon är alldeles pin kär i mig, den gamla token. Hon! Jag undrar, hvad brukspatron skulle ge henne, om jag friade till henne. Om jag kunde försiktigt höra mig för, det torde löna mödan att ta henne.»

Han hörde sig för. Brukspatronen gaf förhoppningar om någon hemgift åt Netta. Måhända hade han tröttnat vid henne och önskade få henne ersatt af någon annan. Måhända ville han också försäkra henne om ett hem och en man till lön för en femton-årig, trogen och nitisk tjänst. Allt nog, herr Oxelroth trodde det löna mödan. Han friade och fick ja.

Nu följde en tid af oblandad lycka för Netta. Hon var fästmö och älskade af hela sitt hjärta den reslige mörklockige mannen. Hon fick en vacker utstyrsel af sin matmor, och hennes flitiga händer voro ifrigare än någonsin sysselsatta med att sy och brodera duktyg, gardiner och handdukar, hennes egna saker, som skulle pryda eller gagna i hennes eget hem. Huru många drömmar om sällhet, som insömmades i hvarje sak, huru många förhoppningar, som blomstrade bland de rosenknoppar, som hennes händer strödde ut på förmaksgardinernas hvita tyll, huru många kärleksfulla tankar, som slingrade sig mellan

de monogram, hvilka förenade hennes namn med hans, det täljer ingen.

Själftva hennes sätt undergick äfven en förändring. Hon vardt tystare och skrattade icke mera så högljudt, det vardt något stilla, nära nog behagfullt i hennes väsen. De små grå ögonen lyste af förnöjelse, och öfver munnen låg ett blidt leende. Hon såg yngre ut, och då man som förr skämtade fritt, kunde hon stundom rodna och draga sig undan.

»Hon är som vore hon en ung flicka igen», sade brukspatronen leende. Och hans fru förklarade, att hon lärt sig att värdera Netta långt högre, just som hon var färdig att mista henne, och hon undrade, om herr Oxelroth riktigt förstode, hvilken duglig hustru han finge, han syntes vara en något kall fästman.

Men den lyckliga Netta gjorde inga sådana upptäckter. Han kom till henne på lediga stunder, och då han åt middag med brukspatronens, plägade han trampa henne på tårna till ett tecken af hemligt förstånd. Ehuru Netta hade liktornar, som smärtamt berördes af denna egendomliga smekning, kände hon sig helt lycklig därvid. Medan hon ordnade kaffebrikan, kunde han komma till henne, slå armarne om lifvet och kyssa henne på båda kinderna, och den stackars gamla flickan var nöjd med dessa ömhetsbetygelser, hon hade icke satt sina anspråk så högt.

Hösten och vintern förflöto på detta sätt, och bröllopet kom med våren. Netta var ingen intagande brud, men hon var lycklig och kärleksfull, det är rätt fattadt mer. Så tyckte dock icke Oxelroth, och med honom instämde många af de manliga gästerna i hjärtat, om också icke med läpparne. Och så förde han hem sin brud.

Det var ett bjärt ombyte för henne att komma ur brukspatronens rika hus till det fattiga arrendators-hemmet. Det vore ett falskt påstående, att hon icke

kände det, men hon klagade aldrig däröfver. Hon ordnade allt, så godt hon kunde, och sökte att arbeta och sträfva för att göra mannen nöjd och hemmet trefligt. Hvad mer, om det ibland misslyckades? Sträfvandet var alltid lika ärligt och hade förtjänt sitt erkännande, något som blott sällan förunnades henne. Mången natt genomvakade hon för att få tid till något fint broderi för hemmets skull eller till försäljning. Hon visste ej rätt, om han skulle tycka om, att hans hustru arbetade åt andra, men hvad frågade han egentligen därefter? Hvad frågade han egentligen efter sin hustru eller hennes görande och låtande? Hans afsikt var vunnen, han hade tillförsäkrat sig om ett litet nätt bo, en gåfva af brukspatronen och dennes fru. Vidare fick han den förres borgen för ett lån, och slutligen hade han en tålig och arbetsam hushållerska, som aldrig blef ohöflig och aldrig kunde flytta ifrån honom, om han än ställde de högsta fordringar på henne. Hans förra hushållerskor flyttade regelbundet hvarje halfår. De stodo ej ut med de knappa tillgångarne, det sträfsamma arbetet och den fordrande husbonden.

Det vore orätt att påstå, att icke Oxelroth på sitt vis uppskattade denna förändring till det bättre. Han var icke elak och erkände stundom högljudt Nettas förtjänster. Ingen drottning kunde då vara stoltare och lyckligare än hon. Och när hon kom på besök till brukspatronens och kunde medföra en blomkvast eller några bär, plockade i hennes egen trädgård, då var hon så glad, gladare måhända än då hon fick återföra från sitt forna hem en värdefullare gengåfva såsom ett bidrag till sitt hushåll.

Mannen kunde stundom vara vid dåligt lynne, men Netta hade lärt sig att taga sådant med lugn. Hon var öfvertygad om, att han »inte menade så illa, som det lät», och fällde hon än några tårar öfver hans vresighet, så försvunno de såsom dimmor för den första glimt af solsken.

Och så gick tiden hän, år lades till år. Arrendet var för högt, eller åtminstone var Oxelroth ej den man, som kunde gå i land med det. Han var alltför maklig och för litet förutseende. Man talade mer och mer om, att han ej skötte sig. Man talade om hans begifvenhet på nöjen, huru han kunde tillbringa flera dagar i staden i sus och dus. Och Netta klandrades. Hon hade ej varit passande hustru åt honom, hon vore för mycket van vid öfverflöd och kunde ej hushålla, hon förstod ej att göra hemmet treffligt för honom.

Dessa beskyllningar gaf han ökad fart genom att i halfrusigt tillstånd låta ord undslippa sig om ett bortkastadt lif och att »långa år få gälda hvad stunden brutit». Hela världen började beklaga honom. Den unge mörklockige mannen vann deltagande för sitt bortkastade förspillda lif, för de långa år, hvarmed *han* fått gälda, hvad stunden brutit. Ingen beklagade henne. Hon hade icke mörka lockar och ett fördelaktigt utseende. Hon sökte icke sin tillflykt i bullrande nöjen, utan i rastlöst arbete, och intet ord om hennes svikna väntan, hennes förlorade sällhet, hennes bortslösade kärlek kom öfver hennes läppar.

Lika litet hade hon i sitt hjärta några förebråelser för mannen. Hvarifrån taga somliga kvinnor sitt aldrig trytande tålmod? Lugn och jämn mötte hon hans ständigt växande missnöje, liksom det ständigt stegrade arbetet i förening med den tilltagande fattigdomen. Huru mycket hennes bleka kinder och röda ögon än skvallrade om öfverdrifvet arbete och tyngande brist, förblefvo dock hennes läppar förseglade.

Och så kom det länge väntade slutet. Oxelroth måste gå ifrån sitt arrende. Hans kreatur och andra lösören såldes, och de flyttade in till staden. Netta hade sitt forna husbondfolks välvilja att tacka för, att hon kunde möblera en liten våning och annonsera efter inackorderingar. Hon fick verkligen också ett

par skollärarinnor, som betalade lågt, men till gengäld hade höga anspråk. Dessutom broderade hon flitigt. Få kunde föra nålen med en sådan skicklighet.

Sälunda började hon åter med friskt mod. Hennes man måste ju nu vara nöjd med henne, när hann hade henne att tacka för allt. Och han syntes verkligen så till en början. Nettas ögon återfingo sinn glans, hennes läppar det blida leendet från hennes äktenskaps första dagar, och hon sträfvade efter att låta honom sakna så litet som möjligt. Understundom fann också han ett tillfälligt arbete såsom renskrifvare eller bokförare. Och så lades åter dag till dag, medann Netta broderade och i arbetet sömmade in tusen småå oskyldiga drömmar om nya, sent blommande rosor på hennes kärleks tynande träd.

Ack, äfven dessa skulle svikas! Oxelroth förbleff sig lik. Om det är sant, att kärleken flyger ut genom fönstret, då nöden tittar in genom dörren, huru blir då förhållandet i ett hem, där kärleken aldrig funnits eller blott funnits å ena sidan?

En dag fram emot våren kom ett bref från Oxelroths syster, som var förmögen änka och bodde vidd vestkusten. Det innehöll en bjudning till den »käre brodern» att tillbringa några veckor hos henne.

Nå ja, det var ju ett förträffligt förslag. Hafs-luften skulle verka så välgörande på hans hälsa, som aldrig varit klen, och det skulle förströ honom att komma ut och byta om vistelseort. Allt detta var för utmärkt bra, men respengar? Låna kunde han ej längre, alla hans vänner voro uttröttade vid att låna honom småsummor, Nettas förtjänster lämnade intet öfverskott, och sedan nyåret hade han ej haft något arbete själf.

Netta visste dock råd. Hon pantsatte sin klockaa och sålde sin brudklädning och vinterkappa. Dett var ju nära nog sommar, och då vintern kom, bleff det väl någon utväg.

Fastän det smärtade henne att skiljas vid honom,

insåg hon dock, att den närvarande ställningen var ohållbar och att det var bäst, att han kom sin väg för någon tid. Hon följde honom till järnvägsstationen, men sedan hon mottagit det farväl, som han tillvinkade henne ur kupéfönstret, gick hon tillbaka till det ensamma hemmet och grät tunga tårar.

Och mannen? Så snart tåget lämnat stationen, drog han sin förlofningsring af fingret. Han tänkte först att kasta den ut genom fönstret, men så kom han ihåg, att han kunde pantsätta den i Göteborg, och det gjorde han sedan mycket riktigt. Han kände sig lätt om hjärtat. Hos sin syster uppträdde han som ungkarl och vann stor framgång hos hennes kvinnliga vänner med sitt mörka, lockiga hår och sitt friska, kraftfulla utseende.

Efter ett par dagar, tillbragta i overksam saknad, vaknade Netta upp till medvetande af, att hon nu hade fria händer och borde begagna sig däraf. Hon kunde nu företaga, hvad hon behagade, utan att någon satte sitt allsmåktiga veto mot hvarje förslag. Hon bakade småbröd och fann det långt mera lönande än sina broderier, för hvilka nu dessutom hennes ögon började att blifva för svaga. Hon tog flera inackorderingar, och då hösten kom, hade hon en icke obetydlig sparpennning, som hon skickade till sin man tillika med en berättelse om hvad hon företagit sig. Till svar kom ett bref, förebrående henne i sträfva ordalag hennes beteende och hvilken skam det vore för honom, att hans hustru bakade och sålde bröd. Netta grät åter, mest därför att han icke talade om att vända tillbaka. Och han återkom heller icke.

Det blef vinter och julen närmade sig. Netta lät sätta nytt tyg på möblen i hans rum, hon strök hans gardiner och köpte honom en piphylla.

»Han skrifer icke», sade hon, »ty han vill göra mig en öfverraskning. Han vet, huru glad jag skall bli att återse honom, och han vet, att hans rum alltid står färdigt att taga emot honom.»

Hon gick till järnvägsstationen dag efter dag, men han kom icke.

Och så förledo veckor och månader och år. Netta vandrade alltjämt förgäfvets. Till hvarje helg prydde hon hans rum, och hon ålade sig många försakelser för att kunna skaffa någon ny möbel eller några nya klädersedlar åt mannen. Hans byrå fylldes med fint linne, hon köpte ny nattrock och broderade tofflor och soffkuddar, men den väntade dröjde alltjämt. Att börja med skref hon till honom, men sedan upphörde hon, ty han svarade henne icke. Hon afstod det oakadt icke från att hoppas på hans återkomst. Hvarje morgon dammade hon hans rum med egna händer, ty han kunde ju komma den dagen, ja, säkert skulle han komma. Det var Nettas gladaste timmar och hon öfverlämnade sig då åt hoppet och byggde granna luftslott, som alla ramlade.

Netta vardt under tiden en gammal kvinna. Hennes hår blef grått, ögonen syntes större och kinderna förlorade sin rundning. Hennes ansikte vann därpå, hon kunde numera icke kallas ful. Hennes ögon hade nu en fuktig glans, hennes leende ett vemodigt behag, som det aldeles saknat i ungdomen. Lidandet och försakelsen hade härjat hennes utseende, men på samma gång förädlat det. Netta vid några och trettio år hade ett ännu ungdomligt, men hvardagligt utseende. Netta vid femtio år kunde nästan sägas vara vacker, ehuru hon såg ut att vara tio år äldre.

Hon var nu mera tystlåten och blid, alltid färdig till att göra gagn för andra, så vidt hon kunde, ja stundom mer än hon kunde. Hon var alltid villig att rätta sitt omdöme efter andras och följa deras råd. Hon blef nu hela den lilla stadens gunstling. Blott i ett fall var hon envis, hon flyttade icke ur den våning, som hon och mannen valt gemensamt. »Han skall reta, hvar jag finnes, när han kommer», sade hon.

»Men lilla fru Oxelroth», yttrade en grannfru, »han kommer ju aldrig, och där vid Kyrkogatan fins en så nätt våning, och den är billigare än den här.»

»Det är sant», medgaf Netta, »men hvad skulle han säga, när han kommer och inte finner mig.»

»Det gjorde mig detsamma, hvad en man sade, som icke frågat efter mig på åtta år», invände grannfrun.

»Han har visst frågat efter mig», svarade Netta, »och han kommer nog till påsk.»

»Han kommer hvarken till påsk eller pingst», genmälte den andra, »och han kan gärna vara borta, ty han är ett kräk, minst sagdt.»

Men då vardt Netta ond på allvar. »Det är min man — min egen älskade man», utropade hon med värme, »och hvar och en, som talar illa om honom, kan icke vara min vän.»

Hon vände den förvånade frun ryggen och kom aldrig mer inom hennes dörr.

Men denna längtan, denna dagliga saknad tärde på Nettas krafter. Hon började tyna af. Hon måste upphöra med bakningen och taga färre inackorderingar.

»Men så hyr då en mindre våning och slå dig i ro!» sade de välmenande vännerna.

Härtill svarade Netta alltjämt: »Han skulle blifva så ledsen och missnöjd, om han komme en vacker dag och icke kunde finna mig.»

Man ryckte på axlarna och smålog. Mannens återkomst tyckte man vara en monomani, men man ville ej tvista med henne därom.

Det började blifva allt svårare för Netta att hålla nöden utom dörren. Ännu en inackordering flyttade, hon kunde ej stå ut med den kläna kost, som Netta gaf henne. Det vore måhända bäst, tänkte Netta, att blott hyra ut rummen med möbler, då en piglön kunde inbesparas, och på det sättet blefve åtminstone hyran betäckt.

Men till att lefva af återstod knappast något. Och så kom våren.

Brukspatronen, hennes forne husbonde, sände till henne en ung man, som försäkrade, att han vore i yttersta förlägenhet om bostad, och frågade, om hon ej tills vidare ville upplåta sin mans rum åt honom emot skälig hyra — blott på en månad.

Netta visste nu knappast, hvad hon skulle få att äta, och den unge mannen bad så vackert för sig. Därtill hade han brukspatronens förord och såg så hyggelig ut. Det oaktadt tvekade hon länge, men lofvade honom slutligen att få hyra rummet på en månad.

»Det blir en god hjälp för henne», sade hennes vänner belåtet till hvarandra, då man talade om den nye hyresgästen. Man tog alldeles för gifvet, att, sedan isen en gång vore bruten, skulle Netta med nöje behålla honom. Men det skedde icke så. På dagen en månad, sedan han hade kommit, flyttade han.

»Nå, din unge herre — han stannade icke länge», sade man till Netta.

»Nej», svarade hon, »det var ju aldrig sagdt, att det skulle bli mer än en månad. Jag har varit riktigt orolig, när jag tänkte på, att min man kunde komma och icke finna sitt rum ledigt.»

»Ja, men han har ju icke kommit», invände man.

»Nej», svarade Netta, »han har icke kommit, men nu kommer han till pingst, bestämdt till pingst.»

»Har han då skrifvit?»

»Nej, men jag vet det ändå säkert.»

Man log och sade ingenting vidare.

Netta började nu att rastlöst arbeta med att styra rummet i ordning. Hon tog ur innanfönstren och tvättade gardinerna, hon blötte ur och strök om mannens kragar och stärkskjortor, som gulnat under hennes långa väntan. Hon var mycket ifrig i sitt arbete och stod flera dagar vid strykbrädet för att få allt i ordning. När hon sedan bar in tvätten och lade den i lådorna, var hon mycket trött och kände den ena rysningen gå öfver sig efter den andra.

»Jag börjar bli gammal och tröttnar snart vid arbetet», tänkte hon för sig själf, »men nu är, Gud ske lof, allt i ordning, och det är ännu halfannan vecka till pingst.»

Dagen därpå var Netta sjuk. Hyresgästerna, som ej sågo henne komma och gå som vanligt, funno henne med feberglödande ansikte i sin säng. Hon klagade öfver smärtor i bröstet, och man förde till henne en läkare.

Netta började yra. »Han skall komma», ropade hon, »han skall komma i pingst — men mig skall han icke finna.»

Man telegraferade till mannen. Denne svarade icke och kom icke. Brukspatronens fru däremot kom in till staden och anskaffade sjuksköterska. Netta var i hög grad matt och talade nästan icke mer.

Ett par af hennes väninnor vakade vid sängen. Man trodde, att hon sof, och utbytte med låg röst några ord om hennes trogna uppoffrande kärlek, hennes långa obelönda väntan, och några harmsna uttryck mot mannen banade sig äfven väg öfver deras läppar. »Han borde åtminstone hafva kommit, då han hörde, att hon var sjuk», sade man, »hon har blifvit ovärdigt behandlad.»

»Nej, nej», svarade den sjuka med så stort eftertryck, hon förmådde, »han var alltid en god man — han tänkte aldrig öfvergifva mig — han kommer i pingst — men mig skall han icke finna.»

Dessa ord voro hennes sista, ehuru hon lefde ännu i tvenne dagar.

Brukspatronen ordnade begrafningen. Den ägde rum om pingstaftonen. Han satte äfven in en dödsannons i tidningarna och lät skriva till änklungen.

Pingstdagens morgon kom Oxelroth till den dödas hus, lika frisk, mörklockig och rosenkindad, som han varit som ungarl. Det berättas, att han hos åtskilliga i staden skall hafva hört sig för, om hans hustru möjligen efterlämnat något att ärfva. Men

detta kan ju vara osanning — man säger så mycket, helst i småstäderna. Visst är, att han stängde sig inne en half dag i sitt rum och öfversåg allt, hvad Netta gjort åt honom — och förmodligen fann han det ganska godt.

Därpå föll hans blick på dödsannonsen i den lilla tidningen, där fru Netta Oxelroths död helt kort stod tillkännagifven. Han slog sig för pannan och mumlade, att det var ovärdigt att icke ihågkomma, att han fanns, och så skyndade han ut.

I påföljande tidningsnummer funno den lilla stadens invånare till sin öfverraskning denna dödsannons:

Att
min innerligt älskade
och
evigt saknade, kära Maka,
Fru Antoinetta Petronella Oxelroth,
född Galenius,
stilla afled den 24 Maj 188 ,
sörjd af en förkrossad make och talrika vänner,
har jag den smärtsamma plikten tillkännagifva.
Adolf Oxelroth.
Sv. Ps. 344.

III.

»Kom, skall du få se någonting, Elin!» sade landskapsmålaren Artur Stjernvall till sin kusin. »Jag försäkrar dig, det är värdt en promenad genom skogen. Ett gammalt hus. Åh, det är alldeles som en af Calames etyder — så utmärkt förfallet, så målningsvärdt med sina skröpliga väggar, hvarpå kaprifolie-rankorna klänga, och sitt brutna tak. Och den gammaldags förstugukvisten sedan! Ingen modern veranda har ett sådant egendomligt tycke som denna rankiga trappa, omgifven af klippta ligusterhäckar. Se så, var nu hygglig och följ med. Du slipper ej med mindre.»

Ja, det förstod hon mycket väl. Han var en alltför kraftfull natur för att det skulle hafva lönat mödan för henne att säga nej, ehuru hon var rätt trött efter den morgonvandring, som hon gjort, medan han sof, och mycket hellre skulle nu velat ligga stilla under den stora ekens krona, genom hvilken ljuset silade ned så mildt och grönt och där man uppfångade blott en skymt af den blåa sommarhimlen. Hon reste sig då upp, färdig att följa honom.

»Se så, det var snällt! Jag tycker obegripligt om dig, när du gör allt, hvad jag vill.»

»Tror du, jag tycker om att alltid blifva tyranniserad och tvungen att göra allt, hvad du vill!» sade hon, till hälften skrattande, till hälften förgad.

»Jag tror, att du är ond, mitt lamm.»

»Hvad jag icke är, det blir jag, om du håller på litet till att reta mig», svarade hon.

»Åh, du blir så täck, när du är retad! Dina ögon få en glans, dina kinder en rodnad och din mun en så trotsig min. Du är förtjusande.»

»Och du är outhärdlig.»

»Det menar du inte», sade han, »därom är jag öfvertygad. Men låt oss nu vara vänner, vi resa ju om åtta dagar enhvar åt sitt håll, och sedan. Ja, hvem vet, när vi åter se hvarandra?»

Dessa ord gjorde henne svärmodigt stämd, ty hon höll i grunden af den glade konstnären, och de hade icke råkats på ett tiotal af år förrän denna sommar.

Hans mor var änka och bodde i Stockholm. Hon var Elins faster, men de hade icke mycken beröring med hvarandra. Elins far var borgmästare i en liten småstad. Han hade nu skickat ut sin dotter »för att dricka mjölk och lapa landtluft», till sin bror, som arrenderade egendomen Solhult, belägen i en skogstrakt. Hit hade äfven Artur kommit på sin morbrors inbjudning, och sålunda sammanträffade de båda kusinerna.

Artur var 26 år, Elin 8 år yngre. Han blef hennes ständiga sällskap, ty frun i huset var oupphörligen sysselsatt. Hon var en af dessa husmödrar, hvilkas hela själ tages i anspråk för deras hushåll. Aldrig hade hennes tankar stigit högre än röken ur hennes spis eller sänkt sig djupare än till botten af rätthålet i källaren. Och hennes man gick alldeles upp i sitt landtbruk. De voro nöjda med hvarandra och med sin omgifning, vänliga och välvilliga, men på ett helt passivt sätt. Deras barn voro borta — dottern gift, sönerna på bruk -- och de båda kusinerna voro i det närmaste lämnade åt sig själfva. Måhända voro de mest nöjda därmed.

Artur undervisade sin kusin i teckning och förklarade, att hon gjorde beundransvärda framsteg. Hon var glad och lycklig som man merendels är vid aderton år. För omväxlings skull roade de sig likvisst emellanåt med att gräla. Hon blef då ofta litet för-

argad, men han smålog åt henne och bibehöll sitt lugn. Och dessa små moln försvunno lika hastigt, som de uppkommo, ty

Litet gnabb ibland
skadar aldrig grand,
blott man håller af hvarann.

De gingo således sida vid sida genom den härliga skogen. De togo af på en stig, som de förut aldrig gått tillsammans, och efter ungefär en timmes vandring stodo de framför den lilla gård, som Artur omnämmt.

Huset var ganska bristfälligt, men ägde detta måleriska tycke, hvilket ofta nog utmärker gamla byggnader. Det omgafs af en gammalmodig trädgård med raka gångar, regelbundna »blomsterkvarter» och lummiga bersåer. Höga syrénhäckar omgäfvade både gården och trädgården, liksom ville de värna om denna lilla plats, skydda den för stormar och inhägnad den från hvarje beröring med den yttre världen.

På taket satt en flock mångfärgade dufvor, och framme på trappan låg en väldig hund och sof, med sitt stora lurfviga hufvud stödt emot framtassarne. En mängd rosor blomstrade i skuggan af de gamla träden, ehuru annars deras tid var förbi för ett par veckor sedan. Äfven andra blomster, som på Solhult redan vissnat och fallit af, utvecklade här hela sin färgrikedom. Doftet af den svenska kaprifolium sammansmälte med rosornas och nejlikornas till den behagligaste vällukt, och öfver hela detta lilla paradisdredde den nordiska sommarhimlen ut sin blåa pell.

»Hvarje min väntan är öfverträffad», sade Elin halfhögt till Artur. »Jag tror, detta är en förtrollad trädgård, och där i det förtjusande gamla huset bor bestämdt en fé.»

»Jag tror som du», svarade han, »och hvad mera är, jag ser en skymt af féen. Vänta, skall du få se! Tänk, om hon tar och stänger in oss på gödstia och ger oss nötkärnor och söt mjölk.»

»Tänk hellre, om hon ger åt oss hvar ett trollskrin», återtog hon. »Men i väntan därpå tag fram din aquarellåda och trolle fram en tafva åt mig — du har lofvat mig det till ett minne.»

»Kan du ej minnas mig ändå?» sade han, men tog fram sin färglåda och lagade sig till att uppfylla hennes önskan.

Hon svarade honom icke, ty hennes blick fångades i detsamma af ett gammalt par, som med långsamma steg kommo ut från en af bersåerna. De hade ett så egendomligt utseende i sina gammaldags kläder, och de gingo hand i hand med så sirliga steg, som skulle de tillsammans utfört en kontradans.

Han hade på sig en gammal blå uniformsfrack — en sådan där, hvaruti mönsterskrifvare plägade paradera i forna dagar — en lång, storrutig sammetsväst och en bredskyggig hatt. Den gamla frun var klädd i en svart spens och en bredrandig sidenkjol, som föll i djupa veck, och öfver hennes hufvud reste sig en riktig drifva af snöhvita krusade remsor och spetsar.

Elins unga sinne stämdes först till löje. »Se, Artur, se!» sade hon.

Den gamle mannen blef nu varse de båda främlingarne, han närmade sig och tilltalade dem.

»Hvad ser jag?» sade han vänligt. »Denna dag, som alltid varit en lyckodag för oss, tillför oss nu äfven ett par unga gäster.»

Artur bugade sig. »Jag är landskapsmålare», sade han. »Detta hus föreföll mig så egendomligt, att jag önskade taga en skiss af det. Mitt namn är Artur Stjernvall och detta är min kusin, Elin Flodén.»

»Åh, borgmästarens dotter, förmodar jag», sade gubben småleende. »Jag har sett er far, min unga fröken, då han var gosse, och jag har haft den äran att vara fadder åt Er fru mor, min herr konstnär. Ack, när man är så gammal som jag, träffar man sällan sina ungdomsvänner, men någon gång deras

barn. Kom, Ulrika», sade han till den gamla frun, »kom och hälsa våra unga gäster! Ser du, vi blefvo icke heller ensamma denna dag.»

Den gamla frun gick dem till mötes. Hvad hon hade för ett blidt intagande ansikte! De blå ögonen blickade ännu framåt med ett uttryck af barnafromhet, och på kinderna dröjde ännu en matt rodnad. Hon räckte de båda unga kusinerna handen med ett behagfullt leende.

»Varen välkomna!» sade hon. »Vi fira i dag vår fyrtiättonde bröllopsdag, och vi hade väntat andra gäster, men de komma kanske icke, och vi äro tacksamma för den ersättning, som bjudes oss. Stig in i trädgården, mitt unga herrskap, och gör oss sedan den äran att delta i vår enkla middag.»

»Vi äro mycket tacksamma för den vänliga inbjudningen», svarade Elin, »men hvart skola de väl tro oss hafva tagit vägen, om vi ej komma tillbaka till middagen?»

»Åh, var utan oro!» sade den gamla värden. »Vi skola sända ett bud öfver till Solhult och underätta, att herrskapet är hos gamle mönsterskrifvare Ringblom.»

Gubben gick för att tillsäga en tjänare därom, men kom snart åter. De båda paren gjorde en vandring kring trädgården. De gamla gingo först, hand i hand.

»Måhända borde jag bedja Er, min unga herre, att bjuda Ulrika armen», sade den gamle skämtande, »och i stället anmoda fröken att taga min arm, men», tillade han och klippte med sina ögon, »i dag vill jag ej gärna öfverlämna Ulrikas hand åt någon annan, och måhända uppskattade Ni min uppoffring lågt, om jag gjorde den. Behåll Ni således er unga kusin och låt mig försäkra Er, att enhvar af oss vinner på det bytet, icke blott Ni.»

De båda paren gingo sålunda genom trädgårdens raka gångar långsamt och taktmessigt — de gamla

först, de unga efterst. Då och då vände de gamle sig om och talade till sina gäster om de blommor, som växte i trädgården och för hvilka de tycktes hysa en verklig ömhet.

Slutligen kommo de till en så kallad rosegård. Den var anlagd efter en symmetrisk plan och intog i förhållande till den öfriga trädgården ett ganska stort rum. Där funnos mattor af rosor, grupper af rosor, höga rosenträd och slutligen i fonden ett »tempel» af spjälverk, öfverklädt med slingrande rosor. Härifrån öppnade sig en täck, ehuru begränsad utsikt öfver en liten vik af en sjö, hvars stränder voro kantade med hvitstammiga björkar, här och där i omväxling med alar.

Här slog man sig ned. En liten tjänstflicka kom med en bricka med choklad, kokad i mjölk och doftande af vanilj på detta gammaldags sätt, som våra mormödrar plägade. Chokladen serverades i fina ostindiska koppar och med utsökta gammaldags småbröd och kakor.

»Hvad detta är för en förtjusande plats!» sade Elin.

»Ja, det är Ulrikas älsklingsplats», sade den gamle mannen, »och», tillade han småleende, »alla våra rosenminnen hafva sitt ursprung från detta ställe. Icke sant, Ulrika?»

Hon nickade och log emot honom.

»På denna plats sågo vi hvarandra för första gången», fortfor han. »Ulrika var sexton år. Åh, min herre, så vacker hon var! Ser Ni, herr konstnär, det finns en klassisk skönhet — en sådan där med regelbundna drag och som man fryser vid — sådan var hon icke, utan alldeles som en ros, frisk och blomstrande och intagande som —»

»Käre Fredrik», afbröt hon, och en svag rodnad steg upp på hennes fina, fastän af tiden fårade kinder, »inte skall du prata så där. Det låter barnsligt vid dina år.»

»Gör det?» sade han och kysste hennes hand.
 »Ja, ser Ni, mina unga vänner, hon har alltid varit som en Mentor för mig.»

»Men, Fredrik», afbröt åter hans hustru.

»Ja, ja, min käre vän, det är godt att hafva en Mentor, på en gång så förständig och så öfverseende, så klok och så god som min Ulrika.»

»Bästa vän, det där är icke riktigt», inföll frun, »du är nog klok att råda dig själf, och jag vill visst icke vara någon Mentor för dig — och dessutom — det där intresserar icke ungdomen, och mig gör du nästan förlägen. Är det någon, som är både förständig och god, så är det du själf.»

»Äh, nu är det min tur att blifva förlägen», sade han skämtande, »och därför lägga vi ned det här samtalsämnet. Nog af, denna plats är oss kär sedan vår ungdom. Den såg icke ut så här då», återtog han och såg sig omkring med en viss stolthet. »Alla dessa rosor har jag planterat åt Ulrika, och de hafva växt och frodats liksom vår tillgifvenhet för hvarandra.» Han tog sin hustrus ena hand emellan sina och såg på henne med en öm blick.

Hon skakade sakta på hufvudet, men log.

»Ja, kära unga vänner, ursäkten mig! Men det är i dag den fyrtiättonde bröllopsdagen, vi upplefvat tillsammans, min hustru och jag, och I kunnen ej väl förtänka mig, om jag i minnet går tillbaka till flydda tider; ty hvaraf hjärtat fullt är, därom talar munnen — och nu vill jag gärna tala om vår ungdom.»

»Men, käre Fredrik, förstår du då inte, att dessa gamla historier för detta unga par är detsamma, som om vi bjöde dem en hand full torr pot-pourri i stället för de friska rosor, som för dem växa i öfverflöd», sade den gamla frun.

De båda unga försäkrade, att de tvärt om voro mycket roade, och bådo honom göra dem det nöjet att fortsätta.

Ja, det är en mycket enkel historia», sade han. »Denna gård har varit Ulrikas barndomshem. Den är hvarken stor eller af någon slående fågring, men den är oss kär. Byggnaden är förfallen, men den står väl i vår tid — och trädgården — på den har jag nedlagt hela min flit. Som jag redan nämnt, såg jag Ulrika första gången här. Jag var då en ung man — det är nu mer än femtio år sedan, men jag kommer ihåg det som i går. Jag kom hit i ett ärende, och kamrer Klingberg, Ulrikas far, bad mig gå ned i trädgården, medan han skref svar på det bref, som jag medfört. Och här stod Ulrika i ljusröd bomullsklädnad och åt fågelbär. Hon var som en ros, och jag kände genast, huru det var fatt med mig. Men för Ulrika gick det mera småningom — kvinnor äro sällan så bråda i sin kärlek, men när den en gång vaknat hos dem, så är den — ja, så är den trofast och öm som Ulrikas. Det vardt litet motstånd att börja med, jag hade ingenting och Ulrika stort icke mera heller. Men så gaf gubben med sig, och vi förlofvade oss och gingo förlofvade i några år. Jag blef mönsterskrifvare och då kunde vi gifta oss. Jag arrenderade ut mitt boställe och flyttade hit, hvarest i den gamla byggningen är fullt upp med rum. Där af kommer det sig, att Ulrikas hem från barndomen alltjämt förblifvit vårt äfven på gamla dagar. Det har varit ett stilla och lyckligt lif, vi här fört tillsammans, fastän vi hvarken äro rika eller förnäma och kanske mången skulle tyckt det enformigt. Vi hafva ej varit skonade för sorger, men vi hafva burit dem gemensamt i kärlek och undergifvenhet, visse om, att den, som lägger en börda uppå, äfven hjälper oss att bära den — och Han har hulpt oss. Vi hafva haft sex söner och en dotter. Två af sönerna äro gångne före oss till fadershemmet, de andra äro uti i världen, de äro alltjämt vår glädje. Fastän vi sällan få se dem alla, veta vi dock, att deras hjärtan äro oss nära, åtminstone på denna dagen.»

»Åh ja», afbröt den gamla frun, »om jag ej misstar mig, så äro somlige af dem oss nära just nu. Se där kommer en öka! Det är bestämdt lilla Fredrika, som sitter i fören, och Anton och Ulrik ro. Ja, det är våra dotterbarn, ser Ni, som komma för att öfverraska oss — och där i den där löfklädda höskrindan, som närmar sig på vägen, har nog Gustaf, vår son, plockat in hela sin barnskara. Kom nu, så gå vi in och taga emot dem. Det gläder mig, att Ni, mina unga vänner, fån ett mera jämnårigt sällskap.»

Den gamla reste sig upp med strålande ögon och gick, så fort hon förmådde, hem till gården. Löfskrindan stod redan framför dörren, och sonen, åtföljd af sin hustru och en stor skara barn med buketter och kransar till farföräldrarne lastades ur, och det vardt omfamningar och lyckönskningar utan tal. Och så kom äfven dottern med sina barn — två söner i hvita mössor och en täck fjortonårig dotter.

Glädjen stod högt i tak i det gamla huset, som öfverallt var prydt med löf och blommor. Man drog sig in i matsalen, där en gammaldags anrättning af kraftiga enkla rätter framdukades och uppåts med lust och gamman under muntra samspråk och många skålar.

Slutligen höjde äfven den gamla värden sitt glas och bad att få dricka en skål för de båda unga främlingarne, som nu voro gäster där. »Vi se dem i dag för första gången», sade han, »men på en dag som denna är vårt hjärta lika öppet som vårt hem, och vi taga emot enhvar med kärlek. Och därför önska vi er allsköns lycka och framgång i lifvet, herr konstnär, och önska er guld och lagrar, men framför allt önska vi er rosor, som aldrig vissna, som blomma från maj till september. Och er, min unga fröken, kunna vi väl ej önska annat än rosor — rosor — idel rosor. Ty äfven om törnet någon gång sårar, så doftar dock blomman ljuft.» — Han stötte sitt glas emot de båda ungas och tömde det.

Man steg upp ifrån bordet. De gamla gingo att hvila, de unga spridde sig i trädgården. Elin var i en underlig stämning och skilde sig ifrån sällskapet. Hon gick långsamt framåt mot rosengården och stannade där. Hennes ögon hvilade på den lilla viken. Huru lugn den var! Icke en krusning vaggade de hvita näckrosorna, som flöto på vattnet. Denna plats tycktes henne på ett förunderligt sätt motsvara den enkla lefnadssaga, som hon hört förtäljas här — så trång, men så ljuf.

Som hon så stod, lades en hand sakta på hennes axel och Arturs röst yttrade nästan hviskande: »Så finner jag här den ros, som blifvit mig mera eftersträfvansvärd än både guld och lagrar, och som jag hoppas vill blomstra för mig från maj till september.»

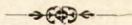
Hon vände sig om mot honom och svarade intet, men han såg, att hon ville det, och slöt henne i sina armar.

Då de båda kusinerna togo afsked, hviskade gumman leende till Elin: »Jag ser, kära barn, att i dag hafva edra lefnadsrosor skjutit knopp — men jag skall behålla er ljufva hemlighet.» Hon kysste henne på pannan och räckte handen åt Artur.

När de gingo hem genom skogen den fagra augustikvällen, vände Elin sig gång efter annan tillbaka och såg på det gamla huset.

»Hvad ser du på?» sade Artur slutligen något otåligt. »Se icke tillbaka utan framåt!»

»Åh, Artur», svarade hon, »det var en förunderlig drömsyn. Jag tyckte, att ur hvarje springa på det gamla huset spirade rosor fram liksom på det förtrollade slott, där prinsessan Törnrosa slumrade sin tusenåriga sömn, och jag tänkte: Hvad gör det, om lifvet är en slummer, blott det hägnas af rosor, som blomma från maj till september.»

* Nyare svenska originalarbeten. *

På HUGO GEBERS förlag har utkommit:

PATRON JÖNSSONS MEMOIRER

Berättelser, sparakanslexor och skizzer af **Sigurd**. Första—tionde tusendet. — Pris 3: 25.

Af samme författare förut utkommit: *Fröken Jennys konditioner*. — *Jonas Durmans Testamente*. — *Komministern i Quislinge*. — *Fru Westbergs Inackorderingar*. — *Vid hemmets hård*. — *Svenska bilder och vrånghilder*. — *Kaleidoskop*. — *Ljud och oljud*. — *I Svenska Bondehem*.

HOLGER VIDE. Roman af Amanda Kerfstedt. Pris 3: 50.

litteratur hade att uppvisa ett arbete som kan jämföras med 'Holger Vide'.
(*C. L. i Stockholms Dagbl.*)

»Man fäster gerna uppmärksamheten vid sådana böcker, som lemna anledning till eftertanke och på allvarligt sätt behandla allvarliga lifsproblem, och sådant är förhållandet med Fru Kerfstedts 'Holger Vide'. — Författarinnan har i denna bok gått på djupet, och det finnes i framställningen mycken kärnfullhet.»
(*C. D. W. i Vårt Land.*)

SVEN VINGEDAL. Berättelse af Mark Stern. Pris 2: 25.

— — »Här finnes så mycken god iakttagelse, en sådan sjäfull uppfattning och en sådan talang i penselföringen, att vi måste helsa den, som skrivit 'Sven Vingedal', välkommen bland våra författares leder.»
(*Aftonbladet.*)

NISSE jemte flera berättelser och skizzer af Ernst Lundquist. — Pris 2: 25.

»Ernst Lundquist har en särdeles framstående berättarstil: jemn, klar och lättflytande. Men därjemte har han, såsom af flere berättelser i hans bok synes, hjärta och känsla samt en särdeles fin iakttagelseförmåga. Vi rekommendera berättelserna till det bästa. De skänka ej blott intresse och nöje för en flyktig stund, utan äfven behållning.»